

Konstitutionsutskottets betänkande 2018/19:KU5

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Sammanfattning

Enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen ska konstitutionsutskottet följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. I detta betänkande redovisar utskottet resultatet av uppföljningen för tiden den 1 januari–31 december 2017. I riksdagen genomfördes 90 subsidiaritetsprövningar under denna period. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Utskottet har gett övriga utskott möjlighet att yttra sig över vissa iakttagelser som gjorts vid genomgången av subsidiaritetsärendena. Yttranden har kommit in från åtta utskott.

Under 2017 översändes 90 förslag, vilket var en minskning jämfört med 2016 då totalt 101 förslag översändes. Riksdagen lämnade totalt 3 motiverade yttranden under 2017, vilket var en kraftig minskning jämfört med 2016 då 13 motiverade yttranden lämnades.

Under 2017 samlade inte något förslag tillräckligt många invändningar för att tröskeln för ett s.k. gult kort skulle uppnås. Utskottet konstaterar att sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har endast tre förslag uppnått tröskeln för ett gult kort. Utskottet anser att det finns skäl att fundera över hur de nationella parlamenten ska kunna utbyta information så att möjligheterna att uppnå tröskeln förbättras. Utskottet framhåller att riksdagens representant vid EU:s institutioner är en möjlig väg till informellt informationsutbyte. Utskottet delar den parlamentariska EU-kommitténs uppfattning att det bör överlåtas åt utskotten att utforma rutiner för att sprida information på politisk nivå. Liksom tidigare anser utskottet att det finns en förbättringspotential när det gäller den information som läggs in i IPEX och att den läggs in på ett språk som är tillgängligt för andra nationella parlament.

Utskottet konstaterar att de nationella parlamentens planering av subsidiaritetsprövningarna skulle underlättas betydligt om kommissionen tillhandahöll mer detaljerad och pålitlig information om planeringen för varje enskilt initiativ.

Utskottet uttalar sig vidare om betydelsen av bemyndiganden att anta s.k. delegerade akter eller genomförandeaakter i utkast till lagstiftningsakter vid subsidiaritetsprövningar.

Innehållsförteckning

Utskottets anmälan.....	5
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Bakgrund	7
Inriktningen på uppföljningen.....	7
Subsidiaritetskontrollen enligt Lissabonfördraget.....	8
Konstitutionsutskottets tidigare uttalanden om subsidiaritetsprövningen	13
Den parlamentariska EU-kommittén.....	16
Utskottets överväganden.....	18
Iakttagelser i konstitutionsutskottets promemoria	18
Ärendenas formella hantering m.m.	18
Samlat utfall av genomförda subsidiaritetsprövningar.....	26
Kommissionens motiveringar med avseende på subsidiaritetsprincipen	69
Yttranden från andra utskott.....	70
Finansutskottets yttrande.....	70
Skatteutskottets yttrande	71
Justitieutskottets yttrande	72
Socialförsäkringsutskottets yttrande	73
Utbildningsutskottets yttrande	74
Trafikutskottets yttrande	75
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande	78
Näringsutskottets yttrande.....	80
Utskottets ställningstagande	81
<i>Bilaga 1</i>	
Finansutskottets yttrande 2018/19:FiU1y	87
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2018/19:SkU2y	97
<i>Bilaga 3</i>	
Justitieutskottets yttrande 2018/19:JuU1y	102
<i>Bilaga 4</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande 2018/19:SfU1y	110
<i>Bilaga 5</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2018/19:UbU1y	114
<i>Bilaga 6</i>	
Trafikutskottets yttrande 2018/19:TU1y.....	121
<i>Bilaga 7</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2018/19:MJU2y	132
<i>Bilaga 8</i>	
Näringsutskottets yttrande 2018/19:NU1y.....	138
<i>Bilaga 9</i>	
Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen 2017	145
<i>Bilaga 10</i>	
Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen 2017 – per politikområde	156
<i>Bilaga 11</i>	
Antal utkast till lagstiftningsakter – per politikområde 2010–2017.....	161

Tabeller

Tabell 1 Antal utkast till lagstiftningsakter, utlåtanden och motiverade yttranden under 2017	18
Tabell 2 Antal utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden 2010–2017	20
Tabell 3 Antal prövade utkast till lagstiftningsakter och antal motiverade yttranden i riksdagen 2009–2017	25
Tabell 4 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom konstitutionsutskottets område	29
Tabell 5 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom finansutskottets område	33
Tabell 6 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom skatteutskottets område	37
Tabell 7 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom justitieutskottets område	40
Tabell 8 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom civilutskottets område	43
Tabell 9 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utrikesutskottets område	45
Tabell 10 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom försvarsutskottets område	47
Tabell 11 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialförsäkringsutskottets område	49
Tabell 12 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialutskottets område	51
Tabell 13 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom kulturutskottets område	53
Tabell 14 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utbildningsutskottets område	55
Tabell 15 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom trafikutskottets område	58
Tabell 16 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom miljö- och jordbruksutskottets område	61
Tabell 17 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom näringsutskottets område	65
Tabell 18 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom arbetsmarknadsutskottets område	68
Tabell 19 Utkast till lagstiftningsakter som saknar tillfredsställande subsidiaritetsmotiveringar	69

Utskottets anmälan

Konstitutionsutskottet anmäler härmed för riksdagen resultatet av den uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som redovisas i detta betänkande enligt 7 kap. 8 § andra stycket riksdagsordningen.

Stockholm den 17 januari 2019

På konstitutionsutskottets vägnar

Hans Ekström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Ekström (S), Marta Obminska (M), Ida Karkiainen (S), Ida Drougge (M), Per-Arne Håkansson (S), Linda Ylivainio (C), Mia Sydow Mölleby (V), Erik Ottoson (M), Matheus Enholm (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Erik Ezelius (S), Bengt Eliasson (L), Fredrik Lindahl (SD), Jonas Eriksson (MP), Louise Meijer (M) och Patrick Reslow (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § andra stycket riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen.

Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § andra stycket RO följa tillämpningen i riksdagen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Utskottet meddelar kammaren sina iakttagelser genom ett betänkande (KU5).

I betänkandet redogörs för uppföljningen av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut i utskottet (protokollsutdrag) eller beslut i kammaren (motiverat yttrande) under tiden den 1 januari–31 december 2017. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Subsidiaritetsärenden som inleddes under hösten 2017 men avslutades först under våren 2018 ingår inte i den nu aktuella uppföljningen utan tas i stället upp vid nästa års uppföljning. Inget hindrar dock utskotten från att i sina yttranden, om de så önskar, även ta upp subsidiaritetsprövningar som har genomförts senare. Årets uppföljning är den nionde i ordningen.¹

Som ett led i beredningen av ärendet beslutade utskottet att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över iakttagelserna i en promemoria som upprättats inom utskottet. Konstitutionsutskottet önskade särskilt

- en kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördraget trädde i kraft
- en samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen
- en kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen
- en kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange) eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information

¹ För tidigare uppföljningar se bet. 2010/11:KU18, bet. 2011/12:KU4, bet. 2012/13:KU8, bet. 2013/14:KU5, bet. 2014/15:KU5, bet. 2015/16:KU5, bet. 2016/17:KU5 och bet. 2017/18:KU5.

- kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag till eller önskemål om förbättringar.

Yttranden kom in från finansutskottet, skatteutskottet, justitieutskottet, socialförsäkringsutskottet, utbildningsutskottet, trafikutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet (se bilaga 1–8).

Till detta betänkande bifogas en förteckning över vilka utkast till lagstiftningsakter som prövades under 2017 (se bilaga 9). Vidare bifogas en förteckning med uppgifter om vilken rättslig grund i EUF-fördraget (förkortas fördraget om Europeiska unionens funktionssätt) som kommissionen i huvudsak har angett ligger till grund för de olika utkasten och vilket politikområde utkasten i huvudsak avser (se bilaga 10). En sammanställning över antalet utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2010–2017 uppdelat per politikområde och rättslig grund i EUF-fördraget finns i bilaga 11.²

Bakgrund

Inriktningen på uppföljningen

Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen består av två delar. En del avser den rent formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter. Uppföljningen i denna del gäller vilka subsidiaritetsprövningar som har genomförts i riksdagen och vilka metoder som har använts vid dessa subsidiaritetsprövningar.

Enbart en sådan formellt inriktad uppföljning torde dock inte svara fullt ut mot den uppgift som konstitutionsutskottet är avsett att ha enligt förarbetena. Utredningen som lade fram förslaget till ändringar i riksdagsordningen ansåg det värdefullt om ett organ följer utvecklingen av riksdagens subsidiaritetskontroll och samlar erfarenheter från olika områden (framst. 2008/09:RS4 s. 53). Utredningen ansåg att konstitutionsutskottet var bäst lämpat att fylla det behov som Riksdagskommittén tidigare hade pekat ut av ett organ med ett ”helikopterperspektiv” på tillämpningen av subsidiaritetsprincipen (framst. 2008/09:RS4 s. 53; se även framst. 2005/06:RS3 s. 59).

Om det uttalade behovet av ett helikopterperspektiv på tillämpningen av subsidiaritetsprincipen ska kunna tillgodoses bör uppföljningen även uppmärksamma utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar. Samtidigt bör uppföljningen inte innebära att konstitutionsutskottet genomför nya subsidiaritetskontroller i varje enskilt ärende. Det skulle knappast vara lämpligt i konstitutionellt hänseende, och det skulle inte heller vara förenligt med uppfattningen i förarbetena, dvs. att det är respektive utskott som är bäst lämpat att genomföra kontrollen (framst. 2008/09:RS4 s. 52, bet. 2009/10:KU2 s. 13).

² Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Inga subsidiaritetsprövningar genomfördes dock under december 2009.

Mot denna bakgrund avser uppföljningen i den andra delen främst utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på en övergripande nivå. Detta görs genom sammanställningar av hur subsidiaritetsprövningar har utfallit på olika politikområden, vilka sedan på sikt kommer att kunna relateras till olika mål. Mål kan finnas både på EU-nivå, t.ex. i fördragen, och på nationell nivå, t.ex. i grundlag eller vanlig lag eller i form av särskilda riksdagsbeslut på ett område. På sikt kan man få en bild av hur utvecklingen av kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna har påverkat förutsättningarna för att uppfylla de befintliga målen. I uppföljningen uppmärksammas om det t.ex. förekommer flera förslag som visserligen inte var för sig innebär att subsidiaritetsprincipen träds för när men som sammantagna kan peka på en tendens att subsidiaritetsprincipen är i fara.

Vid konstitutionsutskottets tidigare uppföljningar har en del brister i kommissionens motiveringar uppmärksamats. Mot denna bakgrund görs även i detta betänkande en översiktlig genomgång av kommissionens motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen.

Subsidiaritetskontrollen enligt Lissabonfördraget

Subsidiaritetsprincipen

Lissabonfördraget ger de nationella parlamenten en särskild roll när det gäller kontrollen av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen. Innebörden av subsidiaritetsprincipen framgår av artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen (förkortas EU-fördraget):

Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna [...] och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Subsidiaritetsprincipen gäller således inte på de områden där unionen har exklusiv befogenhet, dvs. områden där unionen ensam har beslutanderätten. Sådana områden är tullunionen, vissa konkurrensregler, den gemensamma handelspolitiken och den monetära politiken för medlemsstater som har euron som valuta (se artikel 3 i EUF-fördraget). För övriga områden inom unions-samarbetet där befogenheten är delad mellan unionen och medlemsstaterna gäller att subsidiaritetsprincipen ska tillämpas.

Delade befogenheter

Enligt artikel 4 i EUF-fördraget ska unionen ha delad befogenhet med medlemsstaterna om den genom fördragen tilldelas en befogenhet som inte omfattas av de områden som omfattas av artikel 3 och 6 i EUF-fördraget. Det gäller således bl.a. den inre marknaden, socialpolitik, miljö, konsumentskydd, transport, energi och området med frihet, säkerhet och rättvisa. Enligt artikel 6

i EUF-fördraget har unionen befogenhet att vidta stödjande åtgärder t.ex. i fråga om industripolitik, kultur och turism.

Av artikel 2 i EUF-fördraget framgår vidare att när fördragen tilldelar unionen en befogenhet som ska delas med medlemsstaterna på ett visst område, får unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på detta område. Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet om unionen inte har utövat sin befogenhet.

När det gäller de delade kompetenserna anses den nödvändiga kompetensöverföringen äga rum i och med att fördragen ratificeras och en stat överläter suveränitetsrättigheter (Melin & Nergelius, EU:s konstitution, Maktfördelningen mellan den europeiska unionen, medlemsstaterna och medborgarna, 7:e uppl., 2012, s. 31). På dessa områden har EU och medlemsstaterna en samtidig kompetens. Varje gång rådet och Europaparlamentet utfärdar en rättsakt i ett givet ämne upphör medlemsstaternas rätt att lagstifta på ett sätt som står i strid med eller kan påverka den gemensamma rättsaktens tillämpning (Melin & Nergelius, s. 31 f.).

Vad som sker kan beskrivas som att unionen successivt utnyttjar den genom fördragen givna kompetensen i takt med att rättsakter beslutas. I samma takt upphör den tidigare samtidiga kompetensen hos medlemsstaterna. Detta brukar kallas lagstiftningsutrymmets upptagenhet eller EU-rättens spärrverkan. I den utsträckning som gemensamma normer beslutas blir utrymmet för nationell lagstiftning upptaget eller intecknat (Melin & Nergelius, s. 31).

EU-institutionernas och de nationella parlamentens roll

Unionens institutioner ska tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (förkortas protokoll nr 2). Enligt artikel 5 i protokoll nr 2 ska utkast till lagstiftningsakter motiveras med avseende på subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Detta gäller oavsett om kommissionen eller i förekommande fall någon annan är förslagsställare.

Genom Lissabonfördraget har, som nämnts, de nationella parlamenten fått en särskild roll i kontrollen av hur subsidiaritetsprincipen tillämpas. Enligt artikel 5.3 i EU-fördraget ska de nationella parlamenten se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med det förfarande som anges i protokollet.

Kommissionen, och i förekommande fall andra förslagsställare, ska översända sina utkast till lagstiftningsakter och sina ändrade utkast till de nationella parlamenten. Efter att utkasten har översänts till de nationella parlamenten får varje nationellt parlament (eller kammare i ett sådant parlament som har två kammare) lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med skälen till att det anser att det aktuella utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. De nationella parlamenten har åtta veckor på sig från den dagen då utkasten översänds att lämna ett sådant motiverat yttrande.

Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska ta hänsyn till alla motiverade yttranden från de nationella parlamenten.

Gula kortet

Varje nationellt parlament har två röster, vilket innebär att det finns totalt 56 röster inom EU. I de länder som har tvåkammerssystem har kamrarna en röst vardera. Om minst en tredjedel av det totala antalet röster som tilldelats de nationella parlamenten, dvs. 19 röster, står bakom uppfattningen att ett lagstiftningsutkast strider mot subsidiaritetsprincipen ska utkastet omprövas av kommissionen eller i förekommande fall av en annan förslagsställare (det gula kortet). För ett utkast till lagstiftningsakt som avser straffrättsligt samarbete och polissamarbete är tröskeln en fjärdedel, dvs. något lägre (14 röster). Efter omprövningen kan kommissionen eller någon annan förslagsställare besluta att antingen vidhålla utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut ska vara motiverat.

Orange kortet

Inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet kan ett förslag till lagstiftningsakt, som lett till att minst en enkel majoritet av de nationella parlamentens röster har ställt sig bakom kritiska yttranden, få ytterligare konsekvenser under lagstiftningsprocessen (det orange kortet). Efter omprövningen kan kommissionen besluta att antingen vidhålla förslaget, ändra det eller dra tillbaka det. Om kommissionen väljer att vidhålla förslaget, ska den i ett motiverat yttrande ange skälen till varför den anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Före den första behandlingen ska Europaparlamentet och rådet ta ställning till om lagstiftningsförslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen och ska då särskilt beakta de motiveringar som angetts och delas av majoriteten av de nationella parlamenten samt kommissionens motiverade yttrande. Om rådet med en majoritet på 55 procent av rådsmedlemmarna eller Europaparlamentet med en majoritet av de avgivna rösterna anser att lagstiftningsförslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska förslaget inte behandlas vidare.

Ogiltighetstalan enligt Lissabonfördraget

Enligt artikel 263 i EUF-fördraget ska EU-domstolen granska lagenligheten av sådana lagstiftningsakter som antas av rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken och som inte är rekommendationer eller yttranden. EU-domstolen ska också granska lagenligheten av sådana rättsakter som antas av Europaparlamentet eller Europeiska rådet och som ska ha rättsverkan i förhållande till tredje man och sådana akter antagna av unionens organ eller byråer som är avsedda att ha rättsverkan i förhållande till tredje man. För detta ändamål ska domstolen vara behörig att pröva talan som väcks av en medlemsstat, Europaparlamentet, rådet eller kommissionen om bristande behörighet,

åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av fördragen eller av någon rättsregel som gäller dess tillämpning eller maktmissbruk.

En talan som avses i denna artikel ska väckas inom två månader från den dag då åtgärden offentliggjordes eller delgavs klaganden eller, om så inte skett, från den dag då klaganden fick kännedom om åtgärden, allt efter omständigheterna.

Enligt artikel 8 i protokoll nr 2 är EU-domstolen bl.a. behörig att pröva en talan om åsidosättande av subsidiaritetsprincipen genom en lagstiftningsakt som i enlighet med artikel 263 i EUF-fördraget har väckts av en medlemsstat eller som i enlighet med denna medlemsstats rättsordning har överlämnats av denna på dess nationella parlaments vägnar eller för en kammare i detta parlament.

Utskottens roll i den fortsatta lagstiftningsprocessen

Lissabonutredningen påminde i sin rapport om vikten av att riksdagen genom det berörda utskottet bevakar subsidiaritetsprincipens hantering i den fortsatta lagstiftningsprocessen. Om riksdagen har lämnat ett motiverat yttrande i frågan är det enligt utredningen särskilt viktigt att denna del av frågan bevakas (framst. 2008/09:RS4 s. 55). Om den föreslagna rättsakten antas utan att riksdagens synpunkter beaktats av EU:s institutioner ansåg utredningen att det kan finnas anledning att överväga om ytterligare åtgärder bör vidtas. Protokollet ger, som nämnts, de nationella parlamenten en möjlighet att via sina regeringar väcka en ogiltighetstalan i EU-domstolen inom två månader efter det att rättsakten antagits. Riksdagen kan genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att väcka en fråga av detta slag vid domstolen. Initiativ till ett sådant tillkännagivande får tas antingen genom en motion eller i form av ett utskottsinitiativ.

Konstitutionsutskottet gjorde inte något uttalande om detta i sitt betänkande Tillämpningen av Lissabonfördraget i riksdagen (bet. 2009/10:KU2). Utskottet har dock senare gjort vissa uttalanden i uppföljningarna av denna fråga. Vid uppföljningen 2012 uttalade konstitutionsutskottet att rutiner borde införas för att följa upp hur riksdagens invändningar mot subsidiaritetsprincipens tillämpning har tillgodosetts i den antagna lagstiftningen. Utskottet konstaterade då att riksdagen saknar sådana fasta rutiner för information om när lagstiftningsförslagen antagits (bet. 2012/13:KU8 s. 52).

Vid uppföljningen 2013 konstaterade konstitutionsutskottet att flera utskott instämde i konstitutionsutskottets uttalande från 2012 och vidhöll att det skulle vara ett stöd för utskotten om man centralt inom Riksdagsförvaltningen bevakade när lagstiftningsförslag antas av rådet och i förekommande fall Europaparlamentet (bet. 2013/14:KU5 s. 39). Bevakningen borde också inbegripa kommissionens tillbakadraganden av förslag. Informationen ska förmedlas till utskotten. Det är sedan utskottens uppgift att följa upp hur riksdagens invändningar mot subsidiaritetsprincipens tillämpning har tillgodosetts i den antagna lagstiftningen. Den analys som behöver utföras bör således utskotten stå för.

Liksom subsidiaritetsprövningen är det alltså fråga om bedömningar som bör göras av utskotten. Konstitutionsutskottet noterade att finansutskottet i sitt yttrande redovisar i vilka fall rättsakter har antagits av EU:s institutioner. Konstitutionsutskottet ansåg det vara naturligt att uppföljningen fokuserar på de fall där riksdagen lämnat ett motiverat yttrande.

Enligt konstitutionsutskottet är det alltså utskottens uppgift att bevaka subsidiaritetsprincipens hantering i den fortsatta lagstiftningsprocessen.

EU-samordningens roll att bevaka när lagstiftningsakter antas

Sedan våren 2014 bevakar EU-samordningen inom Riksdagsförvaltningen när lagstiftningsförslag som subsidiaritetsprövats antas och underrättar därefter utskotten. Det görs genom att EU-samordningen via e-post meddelar det berörda utskottskansliet när en lagstiftningsakt antas.

Subsidiaritetsprövningen i riksdagen

Enligt 9 kap. 20 § andra stycket RO ska riksdagen pröva om ett utkast till en lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Riksdagen prövar samtliga utkast till lagstiftningsakter som översänds i enlighet med protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Efter att ett utkast till lagstiftningsakt mottagits i riksdagen hänvisar kammaren utkastet till det utskott vars beredningsområde ärendet gäller. Detta utskott har sedan i uppgift att pröva om utkastet strider mot subsidiaritetsprincipen och, om det anser att så är fallet, avge ett utlåtande till kammaren med förslag till ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (10 kap. 3 § RO). Utskottet ska också avge ett utlåtande om minst fem ledamöter av utskottet begär det. I annat fall ska utskottet genom protokollsutdrag anmäla till kammaren att utkastet inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Ett beslut i kammaren om ett motiverat yttrande ska meddelas Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande genom en riksdagsskrivelse (11 kap. 21 § andra stycket RO).

Under beredningen av subsidiaritetsärendena har det beredande utskottet möjlighet att inhämta yttranden från andra utskott enligt bestämmelserna i 10 kap. 7 § RO. Detta innebär att ett utskott vid behov kan begära ett yttrande från konstitutionsutskottet om ett utskott vid prövningen av subsidiaritetsfrågan i ett visst fall känner tvekan om subsidiaritetsprincipens innebörd och dess tillämpning i praxis (se framst. 2008/09:RS4 s. 53 och bet. 2009/10:KU2 s. 14).

Utskottet kan även begära att regeringen lämnar information om sin bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen (10 kap. 10 § andra stycket RO). Sådan information ska lämnas inom två veckor från den dag då utskottet begär det och kan lämnas antingen skriftligen eller muntligen av ett statsråd eller en statssekreterare, eller undantagsvis av en annan tjänsteman från det berörda departementet.

Konstitutionsutskottets tidigare uttalanden om subsidiaritetsprövningen

En lämplighetsprövning

Vid behandlingen av riksdagsstyrelsens framställning Tillämpningen av Lissabonfördraget i riksdagen (framst. 2008/09:RS4) uttalade konstitutionsutskottet att subsidiaritetsprövningen i huvudsak är en lämplighetsprövning och att denna därför ska utföras av det utskott som innehar sakkunskapen på området i fråga (bet. 2009/10:KU2 s. 13).

Konstitutionsutskottet underströk att prövningen handlar om att fastställa på vilken nivå – unionsnivå eller någon nationell nivå – den föreslagna åtgärden ska företas, inte huruvida den föreslagna åtgärden ska företas eller inte. Vid denna prövning bör utskotten hämta vägledning från de riktlinjer som alltsedan subsidiaritetsprincipen infördes i EU-fördraget 1992 varit vägledande vid tillämpningen av subsidiaritetsprincipen, och som Lissabonutredningen hänvisat till (se framst. 2008/09:RS4 s. 52).³

Först ställs frågan om det är möjligt att uppnå målen för den föreslagna åtgärden genom att den vidtas på nationell, regional eller lokal nivå. Om svaret är nekande ska åtgärden vidtas på unionsnivå. Om svaret är jakande ska frågan ställas om målen för åtgärden kan uppnås bättre genom att den vidtas på unionsnivå.

För att besvara den sistnämnda frågan bör följande följdfrågor ställas:

- Finns det viktiga gränsöverskridande aspekter på den föreslagna åtgärden som inte på ett tillfredsställande sätt kan regleras genom åtgärder av medlemsstaterna?
- Skulle underlåtenhet att handla på unionsnivå stå i strid med fördragets krav eller på annat sätt avsevärt skada medlemsstaternas intressen?
- Skulle en åtgärd på unionsnivå på grund av sin omfattning eller sina verkningar innebära klara fördelar jämfört med en åtgärd på medlemsstatsnivå?

Denna metod att fastställa på vilken nivå en åtgärd bör vidtas har utskottet sedermera valt att kalla tvåstegsmetoden (bet. 2010/11:KU18 s. 22).

Kan en subsidiaritetsprövning inkludera en proportionalitetsbedömning?

Vid sin första uppföljning hösten 2010 av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen noterade konstitutionsutskottet att det av fördragets och protokollets ordalydelser inte följer någon skyldighet för de nationella parlamenten att följa proportionalitetsprincipens tillämpning (bet. 2010/11:KU18 s. 22). Av detta torde dock inte, ansåg utskottet, motsatsvis kunna dras någon slutsats om att de nationella parlamenten inte får eller bör

³ Se det tidigare gällande protokollet (30) om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (1997) som var tillämpligt t.o.m. den 30 november 2009, EUT C 321 E, 29.12.2006, s. 308 f.

göra en sådan prövning inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Tvärtom ansåg utskottet det finnas visst stöd i litteraturen och i EU-domstolens praxis (se nedan) för att ett visst mått av proportionalitetsbedömning kan anses ingå inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

Utskottet anförde att utgångspunkten är att beslut ska fattas på nationell, regional eller lokal nivå. Unionen ska på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva och därför bättre kan uppnås på EU-nivå. Av orden ”endast om och i den mån” fick det, enligt utskottet, anses framgå att subsidiaritetsprövningen innefattar ett proportionalitetskriterium och att det därav följer att den föreslagna åtgärden inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen. Utskottet torde således vara oförhindrade att göra en sådan form av proportionalitetstest inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Utskottet underströk dock att subsidiaritetsprövningen handlar om att avgöra om en åtgärd bör vidtas på medlemsstatsnivå eller unionsnivå, inte om att framföra synpunkter i sak på den föreslagna åtgärden.

Utskottet fann stöd för sitt ställningstagande bl.a. i en dom från EU-domstolen från 2002.⁴ I avgörandet som gällde giltigheten av direktivet om tobaksmärkning hade domstolen bl.a. att ta ställning till frågan huruvida direktivet hade antagits med iakttagande av subsidiaritetsprincipen. För att besvara frågan måste det enligt domstolen först undersökas om målet för den planerade åtgärden bättre kunde uppnås på gemenskapsnivå. Domstolen fann att så var fallet. Därefter anförde domstolen följande:

Det skall för det andra konstateras att omfattningen av den åtgärd som vidtagits av gemenskapen i det förevarande fallet även uppfyller kraven enligt subsidiaritetsprincipen genom att den [...] inte går längre än vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen.

Det har med hänvisning till avgörandet ansetts att subsidiaritetsbedömningen innefattar såväl ett effektivitets- som ett proportionalitetstest och att EU-domstolen utför proportionalitetsbedömningen inom ramen för subsidiaritetsbedömningen (Hettne, Subsidiaritetsprincipen: Politisk granskning eller juridisk kontroll?, Sieps 2003:4, s. 29; se även rapport 2013/14:RFR10 Subsidiaritet i EU efter Lissabon av Hettne m.fl., s. 26 f.).

Inhämtande av information om andra nationella parlaments subsidiaritetsprövningar

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen betonat värdet av informationsutbyte mellan de nationella parlamenten, bl.a. i den första uppföljningen som genomfördes under riksmötet 2010/11 (bet. 2010/11:KU18 s. 36). Utskottet angav att syftet med samarbetet mellan parlamenten inom EU bl.a. är att säkra

⁴ EG-domstolens dom av den 10 december 2002 i mål C-491/01 British American Tobacco (Investments) Ltd och Imperial Tobacco Ltd, REG 2002, s. I-11453.

det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna i unionsfrågorna, särskilt när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen.

I uppföljningen under riksmötet 2011/12 konstaterade utskottet att några kontakter med andra nationella parlament – med undantag för finansutskottet – inte föreföll ha tagits under den aktuella perioden. Som en möjlig förklaring angavs att utskotten helt enkelt inte ansett sig ha behov av informationsutbyte med andra länders parlament. Utskottet framhöll dock värdet av sådana kontakter när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen, och om möjligt på politisk nivå. Ett syfte kan vara att rent allmänt skaffa information om vilka synpunkter som kan anläggas i fråga om ett förslags förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Ett annat syfte kan vara att göra andra länder uppmärksamma på synpunkter som ett utskott i riksdagen har eller att samla många länder för att uppnå de i protokollet angivna tröskelvärdena för att få ett förslag omprövat. Om sådana kontakter tas på tjänstemannanivå ansåg dock utskottet att de först bör vara förankrade i utskottet (bet. 2011/12:KU4 s. 47).

Vid konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2012/13 uttalade utskottet att det krävs ett utökat samarbete mellan de nationella parlamenten för att i de fall där det finns invändningar mot ett förslags förenlighet med subsidiaritetsprincipen kunna samla så många länder som möjligt, om de i protokollet angivna tröskelvärdena för att få ett förslag omprövat ska kunna uppnås. I detta sammanhang framhöll utskottet även att flera av utskotten har goda erfarenheter av kontakter med riksdagens representant i Bryssel (bet. 2012/13:KU8 s. 55 f.).

Vid uppföljningen under riksmötet 2013/14 upprepade konstitutionsutskottet att syftet med samarbetet mellan parlamenten inom EU bl.a. är att säkra det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna i unionsfrågorna, särskilt när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen (bet. 2013/14:KU5 s. 74).

Vid riksmötet 2014/15 framhöll utskottet återigen värdet av interparlamentariska kontakter med andra nationella parlament och pekade på att det redan i dag finns möjligheter till informationsutbyte exempelvis inom ramen för Cosac (Konferensen mellan de parlamentariska organen för EU-frågor) och andra interparlamentariska möten (bet. 2014/15:KU5 s. 79). För att ett sådant möte ska bidra till informationsutbyte som leder till ett gult kort måste det dock infalla under åttaveckorsfristen, vilket sällan torde vara fallet, påpekade utskottet. Utskottet ansåg det inte vara möjligt att inom den då aktuella uppföljningen besvara frågan om hur ett närmare samarbete mellan de nationella parlamenten ska kunna komma till stånd, men ansåg att frågan måste börja diskuteras. Utskottet ansåg att det möjligen kan finnas skäl för självrannsakan när det gäller hur samarbetet hittills har fungerat.

Vid uppföljningen under riksmötet 2015/16 framhöll utskottet återigen att det krävs ett utökat samarbete mellan de nationella parlamenten. Utskottet anförde att riksdagens representant vid EU:s institutioner är en möjlig väg till informationsutbyte med andra nationella parlament. Konstitutionsutskottet konstaterade vidare att det finns en förbättringspotential i fråga om

informationen i IPEX. Utskottet ansåg att riksdagen bör verka för att IPEX utvecklas till att bli ett effektivare verktyg för informationsutbyte mellan de nationella parlamenten (bet. 2015/16:KU5 s. 66).

Vid uppföljningen under riksmötet 2016/17 framhöll utskottet att flera av utskotten har goda erfarenheter av den möjlighet till informationsutbyte som riksdagens representant vid EU:s institutioner kan erbjuda. Riksdagens representant träffar sina motsvarigheter vid regelbundna möten och är därför en värdefull ingång vid informationsutbyte. Konstitutionsutskottet konstaterade vidare att det finns en förbättringspotential i fråga om i vilken omfattning information läggs in i IPEX och att den läggs in på ett språk som är tillgängligt för andra parlament. Riksdagen bör därför verka för att IPEX utvecklas till att bli ett effektivare verktyg för informationsutbyte mellan de nationella parlamenten (bet. 2016/17:KU5 s. 55).

Vid uppföljningen under riksmötet 2017/18 framkom att en digital strategi för IPEX hade antagits under 2017 som syftar till att utveckla och förbättra webbplatsen (bet. 2017/18:KU5 s. 81), vilket utskottet fann glädjande.

Den parlamentariska EU-kommittén

Den parlamentariska EU-kommittén överlämnade i februari 2018 betänkandet EU-arbetet i riksdagen (2017/18:URF1). I framställningen 2017/18:RS8 EU-arbetet i riksdagen föreslog riksdagsstyrelsen ändringar i riksdagsordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som grundade sig på kommitténs lagförslag. På förslag av konstitutionsutskottet biföll riksdagen lagförslagen (bet. 2018/19:KU7, rskr. 2018/19:22 och 23).

EU-kommittén hade i uppdrag att se över riksdagens arbete med EU-frågor. Vad gäller riksdagens subsidiaritetskontroll gjorde EU-kommittén flera uttalanden (se bl.a. 2017/18:URF1 s. 187-194).

Kommittén ansåg att riksdagens subsidiaritetskontroll är meningsfull, och att formen för den är ändamålsenlig. Utskotten ansågs ha goda och tillräckliga möjligheter att fokusera sina ansträngningar på de mer komplicerade ärendena. EU-kommittén framhöll att subsidiaritetsärenden bör behandlas inom åttaveckorsfristen, och att detta medges under rådande förutsättningar för riksdagsarbetet. Ändrade majoritetsförhållanden efter riksdagsval kan få genomslag genom att ett utlåtande i ett subsidiaritetsärende återförvisas till ett av den nyvalda riksdagens utskott för ytterligare beredning. Kommittén gjorde bedömningen att resultatet av riksdagens subsidiaritetsprövning påverkar regeringens handlingsutrymme enbart om det vävs in i resultaten av överläggningar och samråd.

Kommittén uttalade att den kunde se att det ligger i sakens natur att den politiska subsidiaritetsprövningen inte enkelt låter sig begränsas. Kommittén uppmanade dock utskotten att beakta de angivna ramarna för subsidiaritetsprövningen och hänvisade till möjligheten att kanalisera synpunkter som inte direkt hänför sig till subsidiaritetsprincipens tillämpning genom överläggningar med regeringen. Kommittén erinrade i sammanhanget om att

riksdagsordningen lägger ansvaret på talmannen att vägra ställa proposition till beslut om yrkanden som strider mot grundlag eller riksdagsordningen (11 kap. 7 §). Talmannens beslut att inte ställa proposition kan överprövas av konstitutionsutskottet. Detta förfarande kan enligt kommittén sägas innebära en absolut spärr för vad ett utskott kan ta upp i ett förslag till riksdagen om att avge ett motiverat yttrande.

Uppmaningen att beakta de angivna ramarna för subsidiaritetsprövningen upprepades i avsnittet om funktionsfördelningen mellan regering och riksdag. Kommittén uttalade att det kan ifrågasättas om en alltför extensiv syn på subsidiaritetsprövningen och vad som kan framföras i ett motiverat yttrande är förenlig med den tänkta funktionsfördelningen där regeringen företräder Sverige och den svenska ståndpunkten i förhandlingarna inom EU (se 2018/19:URF1 s. 268 f.).

Kommittén framhöll vidare att utskotten bör använda riksdagens representant vid EU:s institutioner för att sprida information till de andra nationella parlamenten. Utskotten bör också utforma rutiner för ett kompletterande informationsutbyte på politisk nivå.

Ett av lagförslagen i kommitténs betänkande rörde subsidiaritetsprövningen. Riksdagsstyrelsen ställde sig bakom förslaget och föreslog att det i riksdagsordningens tilläggsbestämmelse 6.13.2 ska anges att protokollsutdrag från ett utskott om att ett utkast till en av EU:s lagstiftningsakter inte strider mot subsidiaritetsprincipen ska tas upp på föredragningslistan till ett sammanträde i kammaren. En sådan anmälan i kammaren, som görs redan i dag även om riksdagsordningen inte kräver det, är inte bara en formalitet utan fyller enligt kommittén, som riksdagsstyrelsen hänvisar till, en demokratisk kontrollfunktion eftersom varje enskild riksdagsledamot därmed har möjlighet att begära ordet i kammaren i anslutning till anmälan. Riksdagen biföll förslaget (bet. 2018/19:KU7, rskr. 2018/19:22 och 23).

I betänkandet finns även ett bakgrundsavsnitt om riksdagens subsidiaritetskontroll där bl.a. regelverket beskrivs, konstitutionsutskottets uttalanden återges och praktiska erfarenheter av subsidiaritetskontrollen redovisas (2018/19:URF1 s. 157 f.).

Riksdagsstyrelsen gav den 13 juni 2018 riksdagsdirektören i uppdrag att analysera behovet av ytterligare åtgärder med anledning av den parlamentariska EU-kommitténs rekommendationer, i förekommande fall bereda och om lämpligt genomföra sådana åtgärder, samt redovisa detta uppdrag för riksdagsstyrelsen senast den 28 februari 2019.

Utskottets överväganden

Iakttagelser i konstitutionsutskottets promemoria

Ärendenas formella hantering m.m.

Genomförda subsidiaritetsprövningar i riksdagen

Riksdagen prövar, till skillnad från många andra länders parlament, samtliga utkast till lagstiftningsakter som översänds av kommissionen eller någon av de andra initiativtagarna enligt protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Under perioden den 1 januari–31 december 2017 genomförde riksdagens utskott totalt 90 subsidiaritetsprövningar (se förteckningen över avgjorda subsidiaritetsärenden, bilaga 9). Kommissionen var initiativtagare till samtliga utkast till lagstiftningsakter. Av förteckningen framgår det vilka utkast som var föremål för en subsidiaritetsprövning under 2017 och vilka utskott som genomförde prövningarna. Vidare anges tidpunkterna för beslut i utskotten och i förekommande fall beslut i kammaren. Av förteckningen framgår det även vilka utlåtanden som lämnats av utskotten och antalet motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande under 2017. Inget förslag samlade tillräckligt många invändningar för ett gult kort på EU-nivå.

En översikt av fördelningen av antalet utkast, utlåtanden och motiverade yttranden under 2017 mellan utskotten finns i tabell 1 nedan.

Tabell 1 Antal utkast till lagstiftningsakter, utlåtanden och motiverade yttranden under 2017

Utskott	Utkast till lagstiftningsakter	Utlåtanden	Motiverade yttranden
NU	17	0	0
FiU	15	3	3
TU	14	0	0
SkU	10	0	0
JuU	10	0	0
MJU	6	0	0
KU	4	0	0
CU	4	0	0
UU	2	0	0
FöU	2	0	0
KrU	2	0	0
AU	2	1	0
SfU	1	0	0
UbU	1	0	0
SoU	0	0	0
Totalt	90	4	3

I tabell 2 nedan finns en sammanställning över det totala antalet utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden per utskott sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Av denna sammanställning framgår att miljö- och jordbruksutskottet har prövat flest (131) utkast av alla utskott, vilket utgör drygt 18 procent av alla utkast som prövats av riksdagen. Finansutskottet har prövat 104 utkast, vilket utgör drygt 14 procent av alla utkast. Trafikutskottet har prövat 92, vilket utgör knappt 13 procent av alla utkast. Justitieutskottet följer därefter med 71 utkast. Näringsutskottet har prövat 70 utkast, skatteutskottet 46 och civilutskottet 39. Socialförsäkringsutskottet har prövat 34 utkast. Utrikesutskottet har prövat 27 utkast. Arbetsmarknadsutskottet har prövat 25 utkast, följt av socialutskottet som har prövat 21 utkast. Utbildningsutskottet har prövat 18 utkast och konstitutionsutskottet 15 utkast. Försvarsutskottet har prövat 11 utkast och kulturutskottet totalt 9 utkast under denna period.

Tabell 2 Antal utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden 2010–2017

Utskott	Antal utkast till lagstiftningsakter									Antal motiverade yttranden								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
KU	0	2	4	2	0	0	3	4	15	0	0	1	0	0	0	1	0	2
FiU	13	11	21	17	7	4	16	15	104	2	2	7	1	0	0	1	3	16
SkU	1	9	2	4	10	2	8	10	46	0	2	0	1	2	1	6	0	12
JuU	12	10	10	12	7	2	8	10	71	0	1	3	1	0	0	1	0	6
CU	1	9	6	8	4	0	7	4	39	0	0	2	0	0	0	2	0	4
UU	2	3	12	2	1	1	4	2	27	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FöU	1	5	1	2	0	0	0	2	11	0	0	0	1	0	0	0	0	1
SfU	5	3	4	2	5	3	11	1	34	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SoU	1	1	11	4	2	0	2	0	21	0	0	2	1	0	0	0	0	3
KrU	1	0	3	1	0	0	2	2	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
UbU	0	4	3	6	1	0	3	1	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TU	11	10	14	27	1	0	15	14	92	0	0	1	4	0	0	2	0	7
MJU	18	28	28	21	16	5	9	6	131	1	2	1	1	0	0	0	0	5
NU	4	23	3	9	2	3	9	17	70	0	1	2	0	0	0	0	0	3
AU	1	6	3	6	2	1	4	2	25	0	2	1	0	0	0	0	0	3
Totalt	71	124	125	123	58	21	101	90	713	3	10	20	10	2	1	13	3	62

Utlåtanden från riksdagen

I det följande redogörs för de utlåtanden som utskotten lämnade under 2017. Redogörelsen görs i den ordning som utskotten anges i riksdagsordningen.

Finansutskottet

Under 2017 subsidiaritetsprövade finansutskottet 15 utkast till lagstiftningsakter och lämnade 3 utlåtanden.

I utlåtande 2016/17:FiU38 prövades två förslag: dels kommissionens förslag till ändring av förordning (EU) nr 575/2013 vad gäller bruttosoliditetsgrad, stabil nettofinansieringskvot, krav för kapitalbas och kvalificerade skulder, motpartsrisk, marknadsrisk, exponeringar mot centrala motparter, exponeringar mot företag för kollektiva investeringar, stora exponeringar, rapporteringskrav och krav på offentliggörande av information samt om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (den s.k. tillsynsförordningen, COM(2016) 850), dels kommissionens förslag till ändring av direktiv 2013/36/EU när det gäller undantagna enheter, finansiella holdingföretag, blandade finansiella holdingföretag, ersättning, tillsynsåtgärder och tillsynsbefogenheter och kapitalbevarande åtgärder (det s.k. kapitaltäckningsdirektivet, COM(2016) 854). Förslaget till ändringar i kapitaltäckningsdirektivet hänvisades till finansutskottet den 18 januari 2017. Tidsfristen för att lämna ett motiverat yttrande gick ut den 15 mars 2018. Förslaget till ändringar i tillsynsförordningen hänvisades till utskottet den 30 januari 2017. Tidsfristen gick ut den 24 mars 2017.

I utlåtandet anförde finansutskottet att riksdagen har möjlighet att pröva den s.k. proportionalitetsprincipen inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Kommissionens ändringsförslag innehåller bestämmelser som begränsar vilka risker ett instituts kapitalbas ska täcka vid varje tidpunkt. I sitt ställningstagande anförde utskottet att de föreslagna begränsningarna minskar medlemsstaternas flexibilitet när det gäller att hantera identifierade system- och makrotillsynsrisker, och att ändringsförslagen i vissa avseenden får karaktären av fullharmoniserade regler. Utskottet ansåg att en för låg nivå på ett instituts kapital i förhållande till de risker som institutet är exponerat för eller utsätter det finansiella systemet för kan innebära stora konsekvenser för statsfinanserna och samhällsekonomin som helhet. Enligt utskottet måste en medlemsstat på nationell nivå ha möjlighet och rättighet att vidta de åtgärder som anses motiverade för att säkerställa den finansiella stabiliteten i landet.

Utskottet underströk vidare att medlemsstaternas möjlighet och rättighet att vidta eventuella ytterligare åtgärder i syfte att säkerställa den finansiella stabiliteten i respektive land måste värnas. Utskottet ansåg att kommissionens ändringsförslag, i den del som begränsar möjligheten att i det s.k. pelare 2-kravet ta höjd för system- eller makrotillsynsrisker, strider mot proportionalitetsprincipen. Därmed föreslog utskottet att riksdagen skulle avge ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:155).

I utlåtande 2017/18:FiU7 subsidiaritetsprövades kommissionens förslag till ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeland (COM(2017) 331). Förslaget hänvisades till finansutskottet den 7 september 2017. Tidsfristen gick ut den 16 oktober 2017.

Den 20 september 2017 lämnade kommissionen ett förslag (COM(2017) 539) som ändrade förslaget. Ändringsförslaget översändes inte enligt protokoll nr 2-förfarandet. Finansutskottet gjorde bedömningen att ändringsförslaget inte påverkar utskottets ställningstagande i fråga om subsidiaritetsprincipen.

I utlåtandet framhölls att kommissionens principiella inställning är att ändrade förslag inte omfattas av subsidiaritetskontrollmekanismen, men att kommissionen ändå underställer dem subsidiaritetskontroll om ändringen bedöms kunna påverka subsidiaritetsbedömningen (se C(2013) 4869). Finansutskottet påpekade att detta fall är speciellt eftersom subsidiaritetsprövningen av det ursprungliga förslaget fortfarande pågår, och att det var oklart hur kommissionen kommer att hantera det ändrade förslaget i förhållande till subsidiaritetskontrollmekanismen.

I sitt ställningstagande anförde finansutskottet att kommissionens förslag innehåller bestämmelser som är alltför långtgående för att nå målen med förslaget. Kommissionens förslag innehåller uttryckliga krav på samtycke från Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma) och relevanta centralbanker i tillsynsarbetet. Utskottet ansåg att kravet på samtycke och processen för att nå dit skapar en ineffektiv tillsynsstruktur, och utskottet ifrågasatte om det leder till att målen med förslaget nås. Utskottet ansåg vidare att kommissionens förslag inte tar hänsyn till befintliga verktyg för att främja tillsynskonvergens inom EU. Utskottet noterade vidare att kommissionens förslag om tillsyn över centrala motparter i tredjeland i praktiken innebär ett omlokiseringskrav till EU för vissa systemviktiga centrala motparter belägna i tredjeland. Utskottet ansåg att det saknas en analys av konsekvenserna av införandet av ett lokaliseringskrav, en åtgärd som förefaller vara mycket långtgående. Utskottet ställde sig tveksamt till kommissionens förslag om att relevanta centralbanker skulle ges mandat i tillsynen över centrala motparter och ansåg att kommissionen inte tillräckligt hade motiverat behovet av dessa befogenheter. Utskottet ifrågasatte om de var nödvändiga för att nå målen med förslaget. Mot bakgrund av dessa invändningar ansåg utskottet att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet noterade även att kommissionen under pågående subsidiaritetsprövning hade lämnat ett förslag som ändrar det prövade förslaget om ändrade regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland. Utskottet konstaterade dock att detta inte påverkar utskottets ställningstagande i fråga om subsidiaritetsprincipen.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle avge ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2017/18:9).

I utlåtande 2017/18:FiU31 subsidiaritetsprövades kommissionens förslag om översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna, de s.k. Esa-myndigheterna⁵ (COM(2017) 536). Förslaget hänvisades till finansutskottet den 17 november 2017, och tidsfristen att lämna ett motiverat yttrande gick ut den 11 januari 2018.

I sitt ställningstagande anförde finansutskottet att kommissionens ändringsförslag innehåller bestämmelser som riskerar att få till följd att ansvarsförhållandena mellan vad som ska ligga på EU-nivå respektive nationell nivå blir otydliga. Utskottet ansåg att förslaget kan leda till att tillsynen blir mindre effektiv, mindre förutsägbar och sämre anpassad till nationella förhållanden. Målsättningen med förslaget i dessa delar kan, ansåg utskottet, i tillräcklig utsträckning uppnås genom att åtgärder vidtas på medlemsstatsnivå, alternativt kan mindre ingripande åtgärder som i tillräckligt hög grad leder till det eftersträvade målet vidtas på EU-nivå.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2017/18:126).

Arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet subsidiaritetsprövade två förslag och lämnade ett utlåtande under 2017.

I utlåtande 2016/17:AU17 subsidiaritetsprövades kommissionens förslag till direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhörigvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU (COM(2017) 253). Förslaget hänvisades till arbetsmarknadsutskottet den 4 maj 2017. Tidsfristen att lämna ett motiverat yttrande gick ut den 28 juni 2017.

Arbetsmarknadsutskottets majoritet ansåg att förslaget inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet konstaterade att det redan finns regler om föräldraledighet på EU-nivå och att det s.k. mammaledighetsdirektivet ger rätt till såväl ledighet som ersättning. Utskottet konstaterade vidare att det, trots befintlig reglering, fortfarande finns stora utmaningar när det gäller möjligheter att kombinera arbete och familjeansvar i många av EU:s medlemsstater. Det visar att syftet med förslaget – att säkerställa jämställdhet mellan

⁵ Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1093/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), förordning (EU) nr 1094/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten), förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten), förordning (EU) nr 345/2013 om europeiska riskkapitalfonder, förordning (EU) nr 346/2013 om europeiska fonder för socialt företagande, förordning (EU) nr 600/2014 om marknader för finansiella instrument, förordning (EU) nr 2015/760 om europeiska långsiktiga investeringsfonder, förordning (EU) 2016/1011 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och förordning (EU) 2017/1129 om prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad (COM(2017) 536).

kvinnor och män när det gäller möjligheter på arbetsmarknaden och behandling på arbetsplatsen – inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås genom åtgärder endast av medlemsstaterna själva. Utskottet föreslog att riksdagen skulle besluta att inte lämna ett motiverat yttrande och att utlåtandet skulle läggas till handlingarna.

I utlåtandet fanns två reservationer. I en reservation av Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna anförde reservanterna att ökad jämställdhet i arbetslivet bäst uppnås genom åtgärder som vidtas av medlemsstaterna själva. Som skäl för detta anförde reservanterna bl.a. att ett starkt Europasamarbete, liksom tidigare, bör handla om EU:s inre marknad, arbetet mot den organiserade och gränsöverskridande brottsligheten liksom om arbetet för en bättre och mer effektiv klimatpolitik. Hit hör också samarbetet mot terrorism och för en solidarisk och hållbar migrationspolitik. Till skillnad från utskottet ansåg reservanterna att arbetsmarknads- och jämställdhetspolitiken inte hör hit. Dessa frågor är förvisso fundamentala för alla medlemsstater, men här finns ingen gränsöverskridande dimension och här handlar det inte om den fria rörligheten. Reservanterna ansåg att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen, och föreslog att ett motiverat yttrande skulle lämnas till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

I en reservation av Sverigedemokraterna anförde reservanterna att det är medlemsstaternas eget ansvar att se till att det finns tillräcklig lagstiftning på plats när det gäller t.ex. föräldraledighet och annat omsorgsarbete. Reservanterna ansåg att kommissionens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

Riksdagen biföll utskottets förslag, vilket innebar att något motiverat yttrande inte lämnades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande och att utlåtandet lades till handlingarna (prot. 2016/17:129).

Motiverade yttranden från riksdagen

Under åren 2011–2013 subsidiaritetsprövades i snitt 124 utkast per år, och under 2014 prövades 58 utkast. Under 2015 prövades endast 21 utkast. Under 2016 prövades 101 utkast, vilket var en kraftig ökning jämfört med 2015. Under 2017 minskade antalet prövade utkast till 90. Sedan Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009 och fram t.o.m. den 31 december 2017 har riksdagen prövat totalt 713 utkast till lagstiftningsakter, se tabell 3 nedan.

Under 2017 prövade utskotten, som nämnts, tillsammans 90 utkast till lagstiftningsakter. När det gäller 85 av dessa utkast ansåg utskotten inte att förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket anmälades till kammaren genom protokollsutdrag. Utskotten lämnade tre utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. I ett av dessa utlåtanden subsidiaritetsprövades två utkast (se utl. 2016/17:FiU38).

Därutöver lämnades ett utlåtande på förslag av en minoritet i arbetsmarknadsutskottet som ansåg att utkastet stred mot subsidiaritetsprincipen. Det gäller utlåtande 2016/17:AU17 (se ovan). Arbetsmarknadsutskottets majoritet ansåg dock inte att utkastet i fråga stred mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att det inte skulle lämnas något motiverat yttrande. Riksdagen biföll utskottets förslag, vilket innebär att det inte lämnades något motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (prot. 2016/17:129).

Totalt lämnades således tre motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande under 2017, vilket innebär drygt 3 procent av de utkast som prövades under året. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har riksdagen översänt totalt 62 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande, vilket innebär invändningar mot knappt 9 procent av alla utkast som översänts för subsidiaritetsprövning.

Tabell 3 Antal prövade utkast till lagstiftningsakter och antal motiverade yttranden i riksdagen 2009–2017

År	Antal utkast till lagstiftningsakter	Motiverade yttranden	
		Antal	Procent
2009–2010	71	3	4
2011	124	10	8
2012	125	20	16
2013	123	10	8
2014	58	2	3
2015	21	1	5
2016	101	13	13
2017	90	3	3
Totalt	713	62	9

Motiverade yttranden från de nationella parlamenten inom EU

Av kommissionens årsrapport 2017 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (COM(2018) 490) framgår att kommissionen under 2017 tog emot 52 motiverade yttranden från de nationella parlamenten om subsidiaritetsprincipen, vilket var 20 procent färre än de 65 motiverade yttranden som inkom under 2016.

Av de 52 motiverade yttranden som inkom under 2017 avsåg 24 yttranden fyra olika kommissionsförslag. Det förslag som gav upphov till flest motiverade yttranden var förslaget om den inre marknaden för el (COM(2016) 861), vilket ledde till elva motiverade yttranden. Två lagstiftningsförslag i det s.k. tjänstepaketet (COM(2016)821 och 822) blev föremål för totalt nio motiverade yttranden, och förslaget om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängigvårdare blev föremål för fyra motiverade yttranden

(COM(2017) 253). Övriga förslag blev föremål för mellan ett och tre motiverade yttranden.

Minskningen av det totala antalet motiverade yttranden 2017 sammanföll med en liknande minskning av antalet motiverade yttranden per kammare. Under 2017 lämnade 19 av 41 kammare motiverade yttranden (jämfört med 26 under 2016). De motiverade yttrandena lämnades av Tjeckiens Poslanecká sněmovna (1), Spaniens Cortes Generales (2), Irländska Dáil and Seanad Éireann (3), Tysklands Bundestag (6), Tysklands Bundesrat (3), Frankrikes Sénat (7), Frankrikes Assemblée nationale (2), Italiens Senato della Repubblica (1), Ungerns Országgyűlés (2), Nederländernas Eerste Kamer (2), Nederländernas Tweede Kamer (2), Österrikes Bundesrat (6), Polens Senat (4), Polens Sejm (2), Rumäniens Camera Deputaţilor (1), Rumäniens Senatul (2), Sveriges riksdag (4) och Storbritanniens House of Commons (2).

Enligt kommissionen lämnade Sveriges riksdag fyra motiverade yttranden, vilket skiljer sig från uppgifterna i denna uppföljning. Enligt uppföljningen lämnade riksdagen tre motiverade yttranden. Förklaringen till denna skillnad är att ett av de yttranden som riksdagen lämnade omfattade två utkast till lagstiftningsakter (se utl. 2016/17:FiU38), vilket kommissionen har räknat som två motiverade yttranden.

Kommissionen framhåller i rapporten att unionslagstiftaren under 2017 för första gången antog ett lagstiftningsförslag för vilket ett förfarande med gult kort hade aktiverats i enlighet med artikel 7.2 i protokoll nr 2. Det gällde förslaget till förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten som lades fram av kommissionen under 2013. I fråga om detta förslag tog kommissionen emot 13 motiverade yttranden från nationella parlament.

Samlat utfall av genomförda subsidiaritetsprövningar

I det följande redogörs för vissa iakttagelser som har kunnat göras vid en genomgång av subsidiaritetsärendena. Redogörelsen görs per utskott i den ordning som utskotten anges i riksdagsordningen. För samtliga utskottsavsnitt gäller följande.

Till detta betänkande bifogas en förteckning över vilka utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2017 (bilaga 9).⁶ Vidare bifogas en förteckning med uppgifter om vilken rättslig grund i EUF-fördraget som kommissionen i huvudsak har angett ligger till grund för de olika utkasten och vilket politikområde utkasten i huvudsak gäller (bilaga 10).

För motsvarande förteckningar över de utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott för perioden 2009–2012, 2013, 2014, 2015 och 2016 hänvisas till utskottets tidigare betänkanden.⁷

⁶ För motsvarande förteckningar över vilka utkast som prövades av utskotten under 2009–2015 hänvisas till utskottets tidigare betänkanden (se bet. 2010/11:KU18, bet. 2011/12:KU4, bet. 2012/13:KU8, bet. 2013/14:KU5, bet. 2014/15:KU5, bet. 2015/16:KU5, bet. 2016/17:KU5 och bet. 2017/18:KU5).

⁷ Bet. 2013/14:KU5 s. 169 f., bet. 2014/15:KU5 s. 169 f., bet. 2015/16:KU5 s. 116 f., bet. 2016/17:KU5 s. 77 f. och bet. 2017/18:KU5 s. 164 f.

Tabellerna nedan under respektive avsnitt per utskott innehåller en uppdelning på politikområde, rättslig grund i EUF-fördraget och uppgift om antal utkast till lagstiftningsakter inom respektive utskotts beredningsområde. I tabellerna redovisas antalet utkast för åren 2010–2017 samt det totala antalet prövade utkast.

Eftersom vissa utkast rör flera politikområden är det totala antalet utkast till lagstiftningsakter i många fall större än antalet prövade utkast.

En sammanställning över antalet utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2010–2017 uppdelat per politikområde och rättslig grund i EUF-fördraget finns i bilaga 11.⁸

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet prövade fyra utkast till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet ansåg att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att ett av utkasten som utskottet prövade under 2017 gällde ett stort antal politikområden. Det var kommissionens förslag till förordning om anpassning till artiklarna 290 och 291 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt av ett antal rättsakter som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll (COM(2016) 799). Förslaget gällde tullsamarbete, jordbruk och fiskeri, etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster, kapital och betalningar, transportpolitik, tillnärmning av lagstiftning, socialpolitik, folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik, humanitärt bistånd och statistik. Övriga utkast gällde skydd för personuppgifter (1), civilrättsligt samarbete (1) och institutionella bestämmelser (1).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade konstitutionsutskottet 15 utkast till lagstiftningsakter. Av sammanställningen framgår att fyra utkast grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. de handlade om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Lika många gällde etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster. Därutöver gällde tre utkast jordbruk och fiskeri och tre utkast transportpolitik. Lika många gällde folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik och statistik. Ytterligare tre utkast grundade sig på flexibilitetsklausulen. Två utkast gällde skydd för personuppgifter, två gällde tullsamarbete och lika många gällde kapital och betalningar. Vidare gällde vardera två utkast socialpolitik och humanitärt bistånd. Därutöver gällde två utkast institutionella bestämmelser. Övriga utkast gällde offentlighet (1), unionsmedborgarskap (1), civilrättsligt samarbete (1) och ändringar i valrättsakten (1).

Vissa av utkasten som prövades under perioden berörde flera politikområden.

⁸ Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Inga subsidiaritetsprövningar genomfördes dock under december 2009.

Utskottet har lämnat två utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Under 2012 lämnade utskottet ett utlåtande om kommissionens förslag till förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (allmän uppgiftsskyddsförordning) (COM(2012) 11, utl. 2011/12:KU25). Detta förslag rörde skyddet för personuppgifter och grundade sig även på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande lämnades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:178).

Under 2016 lämnade utskottet ett utlåtande om förslaget till ändringar av den s.k. valrättsakten om val till Europaparlamentet (P8_TA(2015)0395). Förslaget grundade sig på artikel 223 i EU-fördraget. Enligt denna artikel ska Europaparlamentet utarbeta utkast till nödvändiga bestämmelser om val av dess ledamöter genom allmänna val enligt en i alla medlemsstater enhetlig ordning. Initiativtagare till förslaget var Europaparlamentet som överlämnade förslaget till riksdagen i december 2015. Förslaget prövades av konstitutionsutskottet trots att det inte fanns någon information från Europaparlamentet om att förfarandet enligt protokoll nr 2 hade inletts. På förslag av utskottet lämnade riksdagen ett motiverat yttrande om förslaget till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (utl. 2015/16:KU27, rskr. 2015/16:135).

Tabell 4 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom konstitutionsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i				Antal utkast till lagstiftningsakter*					
	EUF-fördraget	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Offentlighet	Art. 15	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Skydd för personuppgifter	Art. 16	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Tullsamarbete	Art. 33	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Jordbruk och fiskeri	Art. 43	0	0	0	2	0	0	0	1	3
Etableringsrätt	Art. 53	0	0	0	2	0	0	1	1	4
Fri rörlighet för tjänster	Art. 62	0	0	0	2	0	0	1	1	4
Kapital och betalningar	Art. 64	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Civilrättsligt samarbete	Art. 81	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Transportpolitik	Art. 91, 100	0	0	0	2	0	0	0	1	3
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	1	2	0	0	0	1	4
Socialpolitik	Art. 153	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Folkhälsa	Art. 168	0	0	0	2	0	0	0	1	3
Transeuropeiska nät	Art. 172	0	0	0	2	0	0	0	1	3
Miljöpolitik	Art. 192	0	0	0	2	0	0	0	1	3
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	0	0	2	0	0	0	1	3
Humanitärt bistånd	Art. 214	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Ändringar i valrättsakten	Art. 223	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Institutionella bestämmelser	Art. 224	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Statistik	Art. 338	0	0	0	2	0	0	0	1	3
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	2	0	0	0	1	0	3

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Finansutskottet

Finansutskottet prövade 15 utkast till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet lämnade, som nämnts, tre utlåtanden. I övriga fall ansåg utskottet att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att tio av utkasten innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som gäller den inre marknaden. Tre utkast innehöll förslag om statistik, och två utkast gällde etableringsrätt. Ett utkast gällde fri rörlighet för tjänster. Ett utkast rörde både etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster. Det gäller kommissionens förslag till ändring av direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument och direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) (COM(2017) 537).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade finansutskottet 104 utkast till lagstiftningsakter. Om man ser till de huvudsakliga politikområdena finner man att allra flest utkast (55) grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Därefter följer 20 utkast som gällde etableringsrätt och 18 utkast som innehöll förslag om statistik. Nio utkast gällde fri rörlighet för tjänster och åtta ekonomisk och monetär politik. Fyra utkast gällde strukturfonder. Tre utkast vardera gällde transeuropeiska nät och industripolitik. Två utkast vardera gällde forskning och teknisk utveckling samt utvecklingssamarbete. Lika många gällde ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Övriga utkast gällde straffrättsligt samarbete (1) och konsumentskydd (1). Ytterligare ett utkast grundade sig på den s.k. flexibilitetsklausulen.

Vissa av utkasten som prövades under denna period berörde flera politikområden.

Finansutskottet har lämnat totalt 16 utlåtanden med förslag till motiverade yttranden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Riksdagen har bifallit utskottets förslag i samtliga fall.

Tre av de utkast som ledde till utlåtanden från finansutskottet och där riksdagen lämnade motiverade yttranden grundade sig på artikel 53 i EUF-fördraget, dvs. etableringsrätt. Det gäller dels kommissionens förslag till direktiv om insättningsgarantisystem (COM(2010) 368, utl. 2009/10:FiU42, rskr. 2010/11:1) och kommissionens förslag om ändring av direktivet om system för ersättning till investerare (COM(2010) 371, utl. 2009/10:FiU43, rskr. 2010/11:2) som avgjordes under 2010, dels kommissionens förslag till direktiv om kreditinstitut och värdepappersföretag (COM(2011) 453, utl. 2011/12:FiU17, rskr. 2011/12:16) som avgjordes under 2011.

Ytterligare fem av de utkast som ledde till motiverade yttranden från riksdagen på förslag från finansutskottet grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. förslagen gällde tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Det gäller kommissionens förslag till förordning om tillsynskrav

för kreditinstitut och värdepappersföretag (COM(2011) 452, utl. 2011/12:FiU29, rskr. 2011/12:111) som prövades under 2011. Det gäller vidare dels kommissionens förslag till ändring av förordningen om kreditvärderingsinstitut (COM(2011) 747, utl. 2011/12:FiU34, rskr. 2011/12:114), dels kommissionens förslag till ändring av direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (COM(2011) 877, utl. 2011/12:FiU36, rskr. 2011/12:128) som prövades under 2012. Det gäller också kommissionens förslag till direktiv om inrättande av en ram för återhämtning och rekonstruktion av kreditinstitut och värdepappersföretag m.m. (COM(2012) 280, utl. 2011/12:FiU12, rskr. 2012/13:1) som prövades under 2012 samt kommissionens förslag till förordning om fastställande av enhetliga regler och ett enhetligt förfarande för rekonstruktion av kreditinstitut och vissa värdepappersföretag inom ramen för en gemensam rekonstruktionsmekanism och gemensam bankrekonstruktionsfond (COM(2013) 520, utl. 2013/14:FiU13, rskr. 2013/14:12) som prövades under 2013.

Under 2012 lämnade finansutskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden på området för ekonomisk och monetär politik. Det gäller kommissionens förslag till förordning om gemensamma bestämmelser för övervakning och bedömning av utkast till budgetplaner och säkerställande av korrigering av alltför stora underskott i medlemsstater i euroområdet (COM(2011) 821, utl. 2011/12:FiU33, rskr. 2011/12:118) och kommissionens förslag till förordning om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken i fråga om politiken för tillsyn över kreditinstitut (COM(2012) 511, utl. 2012/13:FiU18, rskr. 2012/13:27). Utskottet lämnade även två utlåtanden som rörde flera politikområden, nämligen etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och tillnärmning av lagstiftning. Det gäller kommissionens förslag till direktiv om upphandling av enheter som är verksamma på områdena vatten m.m. (COM(2011) 895, utl. 2011/12:FiU45, rskr. 2011/12:143) och kommissionens förslag till direktiv om offentlig upphandling (COM(2011) 896, utl. 2011/12:FiU50, rskr. 2011/12:142).

Under 2016 lämnade utskottet ett utlåtande (utl. 2016/17:FiU18) om kommissionens förslag till förordning om fastställande av en gemensam ram för europeisk statistik om personer och hushåll, som grundas på uppgifter på individnivå som samlas in genom urvalsundersökningar (COM(2016) 551). Utkastet innehöll förslag om statistik. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:29).

Under 2017 lämnade finansutskottet, som nämnts, tre utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. I ett utlåtande subsidiaritetsprövades två utkast (utl. 2016/17:FiU38). Det var kommissionens förslag till ändring i den s.k. tillsynsförordningen (COM(2016) 850) som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden, och kommissionens förslag till ändring i det s.k. kapitaltäckningsdirektivet (COM(2016) 854) som rörde etableringsrätt. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:155).

Finansutskottet lämnade även ett utlåtande (utl. 2017/18:FiU7) om kommissionens förslag till ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeland (COM(2017) 331). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2017/18:9). Utskottet lämnade även ett utlåtande (utl. 2017/18:FiU31) om kommissionens förslag om översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna, Esa-myndigheterna (COM(2017) 536). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2017/18:126). Båda dessa förslag grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden.

Tabell 5 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom finansutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Etableringsrätt	Art. 50, 52, 53	3	4	7	1	1	0	2	2	20
Fri rörlighet för tjänster	Art. 62	0	1	5	1	1	0	0	1	9
Straffrättsligt samarbete	Art. 83	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	3	7	11	10	4	2	8	10	55
Ekonomisk och monetär politik	Art. 121, 126, 127, 136	5	0	3	0	0	0	0	0	8
Konsumentskydd	Art. 169	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Transeuropeiska nät	Art. 172	0	0	0	0	1	1	1	0	3
Industripolitik	Art. 173	0	0	0	0	1	1	1	0	3
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	1	0	0	0	0	1	2	0	4
Forskning och teknisk utveckling	Art. 182	0	0	0	0	0	1	1	0	2
Utvecklingssamarbete	Art. 209	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	0	0	0	0	0	0	2	0	2
Statistik	Art. 338	1	1	3	6	1	1	2	3	18
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	1	0	0	0	0	0	0	0	1

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Skatteutskottet

Skatteutskottet prövade tio utkast till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet ansåg i samtliga fall att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att åtta utkast gällde harmonisering av indirekta skatter. Ett utkast grundade sig på artikel 349 i EUF-fördraget som innebär att rådet kan anta särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU på grund av de permanenta nackdelar som påverkar dessa områdens ekonomiska och sociala situation.

Två utkast rörde flera politikområden. Det var för det första kommissionens förslag till förordning om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur unionen m.m. (COM(2016) 825). Detta utkast rörde tullsamarbete och grundade sig även på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Det var för det andra kommissionens förslag till ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang (COM(2017) 335). Detta utkast gällde harmonisering av indirekta skatter, och det grundade sig även på artikel 115 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknads upprättande eller funktion.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade skatteutskottet 46 utkast till lagstiftningsakter. De flesta av utkasten (20) gällde harmonisering av indirekta skatter, och 14 av utkasten grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknads upprättande eller funktion. Elva av utkasten grundade sig på artikel 349 i EUF-fördraget som innebär att rådet kan anta särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU. Fyra av utkasten innehöll förslag om tullsamarbete. Två av utkasten gällde tillnärmning av lagstiftning grundad på artikel 114 i EUF-fördraget, och ett gällde bekämpning av bedrägeri.

Vissa av utkasten berörde flera politikområden.

Totalt lämnade skatteutskottet tolv utlåtanden under denna tid.

Under 2011 lämnade skatteutskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden (utl. 2010/11:SkU37 och utl. 2011/12:SkU12). Riksdagen biföll båda dessa förslag (rskr. 2010/11:244 och rskr. 2011/12:53). Det första utkastet som ledde till ett motiverat yttrande gällde kommissionens förslag till direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattbas, även kallad CCCTB, (COM(2011) 121) och grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknads upprättande eller funktion. Det andra av de utkast som ledde till ett motiverat yttrande gällde kommissionens förslag till direktiv om ett gemensamt system för en skatt på finansiella transaktioner (COM(2011) 594).

Förslaget grundade sig på artikel 113 i EUF-fördraget och innehöll förslag om en harmonisering av medlemsstaternas skatter på finansiella transaktioner.

Utskottet lämnade vidare ett utlåtande under 2013 som gällde harmonisering av indirekta skatter. Det gällde kommissionens förslag till rådets direktiv om genomförande av det fördjupade samarbetet på området för skatt på finansiella transaktioner (COM(2013) 71, utl. 2012/13:SkU33). Utskottets majoritet ansåg att förslaget inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen och föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. I utlåtandet fanns en reservation (MP, V). Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag, och ett motiverat yttrande lämnades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2012/13:188).

Under 2014 lämnade skatteutskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Det gällde kommissionens förslag till ändring av direktiv 2011/96/EU om ett gemensamt beskattningssystem för moderbolag och dotterbolag hemmahörande i olika medlemsstater (COM(2013) 814) som också grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget (utl. 2013/14:SkU23). Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2013/14:145). Det gällde vidare kommissionens förslag till direktiv om en unionsrättslig ram för tullrättsliga överträdelser och sanktioner (COM(2013) 884) som rörde tullsamarbete (utl. 2013/14:SkU35). Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande lämnades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2013/14:370).

Under 2015 lämnade utskottet ett utlåtande med förslag till ett motiverat yttrande (utl. 2014/15:SkU26). Det gällde kommissionens förslag till ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (COM(2015) 135) som grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget. Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag och överlämnade ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2014/15:198).

Under 2016 lämnade utskottet sex utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Riksdagen biföll utskottets förslag i samtliga fall och överlämnade motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Följande fem utkast som ledde till utlåtanden gällde förslag om tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion (artikel 115 i EUF-fördraget):

- kommissionens förslag till direktiv om fastställande av regler mot skatteflyktsmetoder som direkt påverkar den inre marknadens funktion (COM(2016) 26, utl. 2015/16:SkU28, rskr. 2015/16:183)
- kommissionens förslag till rådets direktiv om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas (COM(2016) 683, utl. 2016/17:SkU17, rskr. 2016/17:110)
- kommissionens förslag till rådets direktiv om en gemensam bolagsskattebas (COM(2016) 685, utl. 2016/17:SkU16, rskr. 2016/17:109)

- kommissionens förslag till direktiv om tvistlösningsmekanismer vid dubbelbeskattning i Europeiska unionen (COM(2016) 686, utl. 2016/17:SkU18, rskr. 2016/17:111)
- kommissionens förslag till ändring av direktiv (EU) 2016/1164 vad gäller hybrida mismatchningar med tredjeländer (COM(2016) 687, utl. 2016/17:SkU19, rskr. 2016/17:112).

Därutöver grundade sig ett utkast som ledde till ett utlåtande både på artikel 115 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning, och på artikel 113 i EUF-fördraget, dvs. harmonisering av indirekta skatter. Det var kommissionens förslag till ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (COM(2016) 25, utl. 2015/16:SkU27, rskr. 2015/16:182).

Tabell 6 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom skatteutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Tullsamarbete	Art. 33	0	1	0	0	2	0	0	1	4
Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	Art. 113	1	3	2	3	0	0	3	8	20
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	1	0	0	0	0	0	1	2
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 115	0	3	0	0	1	2	7	1	14
Bekämpning av bedrägeri	Art. 325	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena	Art. 349	0	2	0	1	7	0	0	1	11

* Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Justitieutskottet

Under 2017 prövade justitieutskottet tio utkast till lagstiftningsakter. Utskottet ansåg i samtliga fall att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att sex av utkasten gällde straffrättsligt samarbete och fyra gällde gränskontroll. Tre utkast gällde invandringspolitik, och lika många gällde polissamarbete. Övriga utkast rörde administrativt samarbete (1) och asylpolitik (1).

Följande utkast rörde flera politikområden:

- kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) m.m. (COM(2016) 731) som rörde gränskontroll och polissamarbete
- kommissionens förslag till förordning om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller m.m. (COM(2016) 882) som rörde gränskontroll och invandringspolitik
- kommissionens förslag till förordning om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete m.m. (COM(2016) 883) som rörde straffrättsligt samarbete och polissamarbete
- kommissionens förslag till förordning om Europeiska byrån för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa m.m. (COM(2017) 352) som rörde administrativt samarbete (området för frihet, säkerhet och rättvisa), gränskontroll, asylpolitik, invandringspolitik, straffrättsligt samarbete och polissamarbete.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade justitieutskottet 71 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten gällde förslag inom området för frihet, säkerhet och rättvisa, varav 33 utkast gällde straffrättsligt samarbete, 20 gränskontroll, 13 polissamarbete, 6 invandringspolitik, 5 administrativt samarbete, 3 asylpolitik och 3 civilrättsligt samarbete. Utöver detta gällde 5 utkast bekämpning av bedrägeri, 3 tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och 3 grundade sig på flexibilitetsklausulen. Övriga utkast gällde förslag till skydd för personuppgifter (1), bekämpning av diskriminering (1), fri rörlighet för unionsmedborgare (1), transportpolitik (1), folkhälsa (1), konsumentskydd (1), statistik (1) samt administrativt samarbete (1).

Vissa av utkasten berörde flera politikområden.

Justitieutskottet har lämnat sex utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Av de utkast som har lett till utlåtanden kan särskilt framhållas kommissionens förslag till rådets förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten (COM(2013) 534) som gällde straffrättsligt samarbete.

Detta förslag prövades under 2013 (utl. 2013/14:JuU13). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2013/14:25). På EU-nivå ledde utkastet till att ett gult kort utfärdades till följd av att tröskelvärdet uppnåddes. Det var andra gången sedan Lissabonfördraget trädde i kraft som ett gult kort utfärdades.

Under 2011 lämnade utskottet ett utlåtande med förslag till motiverat yttrande om kommissionens förslag till ändring av en förordning i syfte att införa gemensamma regler för tillfälligt återinförande av gränskontroller vid de inre gränserna vid exceptionella omständigheter (COM(2011) 560, utl. 2011/12:JuU13, rskr. 2011/12:22). Förslaget gällde politikområdet gränskontroller.

Under 2012 lämnade utskottet tre utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Utskottet lämnade ett utlåtande om Eurosur, dvs. kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett europeiskt gränsövervakningssystem (COM(2011) 873, utl. 2011/12:JuU29, rskr. 2011/12:156) som gällde gränskontroll. Utskottet lämnade också ett utlåtande om kommissionens förslag till direktiv om skydd av personuppgifter på det brottsbekämpande området (COM(2012) 10, utl. 2011/12:JuU31, rskr. 2011/12:175). Detta utkast gällde skydd för personuppgifter. Ytterligare ett utlåtande lämnades om kommissionens förslag till direktiv om bekämpning genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägerier som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen (COM(2012) 363, utl. 2012/13:JuU8, rskr. 2012/13:8). Detta förslag gällde bekämpning av bedrägeri.

Under 2016 lämnade justitieutskottet ett utlåtande om kommissionens förslag till ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen (COM(2015) 750, utl. 2015/16:JuU26). Den rättsliga grunden för förslaget var artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnämning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut, och ett motiverat yttrande skickades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2015/16:131).

Tabell 7 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom justitieutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i				Antal utkast till lagstiftningsakter*					
	EUF-fördraget	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Skydd för personuppgifter	Art. 16	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Bekämpning av diskriminering	Art. 19	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Administrativt samarbete (frihet, säkerhet och rättvisa)	Art. 74	2	0	0	2	0	0	0	1	5
Gränskontroll	Art. 77	3	3	2	4	0	0	4	4	20
Asylpolitik	Art. 78	1	0	1	0	0	0	0	1	3
Invandringspolitik	Art. 79	1	0	1	0	0	0	1	3	6
Civilrättsligt samarbete	Art. 81	0	1	1	1	0	0	0	0	3
Straffrättsligt samarbete	Art. 82–86	9	3	4	4	3	2	2	6	33
Polissamarbete	Art. 87, 88	1	1	2	1	2	2	1	3	13
Transportpolitik	Art. 91	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	1	1	0	0	1	0	3
Folkhälsa	Art. 168	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Konsumentskydd	Art. 169	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Administrativt samarbete	Art. 197	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Bekämpning av bedrägeri	Art. 325	0	1	2	0	1	0	1	0	5
Statistik	Art. 338	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	1	1	0	1	0	0	0	0	3

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Civilutskottet

Civilutskottet prövade fyra utkast till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet ansåg att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att två av utkasten grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Ett utkast gällde energipolitik och ett transportpolitik. Ett utkast berörde flera politikområden. Det var kommissionens förslag till direktiv om ramar för förebyggande omstrukturering, en andra chans och åtgärder för att göra förfaranden för omstrukturering, insolvens och skuldavskrivning effektivare m.m. (COM(2016) 723) som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning, och det berörde även etableringsrätt.

Totalt prövade civilutskottet 39 utkast till lagstiftningsakter under tiden den 1 december 2009–31 december 2017. Av sammanställningarna framgår att 16 av de utkast som prövades av civilutskottet innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och 11 rörde civilrättsligt samarbete. Därefter följer 8 utkast som innehåller förslag om etableringsrätt och 2 utkast som grundar sig på artikel 67 i EUF-fördraget. Enligt denna artikel ska unionen underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av avgöranden på det civila området. Två utkast gällde transportpolitik. Övriga utkast gällde fri rörlighet för unionsmedborgare (1), socialpolitik (1), konsumentskydd (1), energipolitik (1) och flexibilitetsklausulen (1).

Vissa av utkasten berörde flera politikområden.

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har civilutskottet lämnat fem utlåtanden som dock endast lett till fyra motiverade yttranden från riksdagen. Det första utlåtandet lämnades under 2011 på begäran av en minoritet i civilutskottet (utl. 2011/12:CU11). Minoriteten begärde att ett utlåtande skulle lämnas om kommissionens förslag till förordning om en gemensam europeisk köplag (COM(2011) 635). Förslaget grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning. Riksdagen biföll dock utskottsmajoritetens förslag om att lägga utlåtandet till handlingarna. Riksdagen lämnade således inte något motiverat yttrande över detta förslag (prot. 2011/12:44).

Det andra utlåtandet (utl. 2011/12:CU21), som lämnades under 2012, behandlade två utkast till lagstiftningsakter. Det gällde kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning (COM(2011) 778) och kommissionens förslag till förordning om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse (COM(2011) 779). Det första av dessa förslag gällde etableringsrätt och det andra tillnärmning av lagstiftning. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets

och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll förslaget (rskr. 2011/12:124).

Det tredje utlåtandet (utl. 2012/13:CU14) lämnades också under 2012. Det gällde kommissionens förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder (COM(2012) 614) och berörde området socialpolitik. På förslag av utskottet lämnade riksdagen ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2012/13:138).

Under 2016 lämnade civilutskottet ett utlåtande (utl. 2015/16:CU26) med förslag till motiverat yttrande om kommissionens förslag till förordning om samarbete mellan de nationella myndigheter som ansvarar för genomdrivandet av konsumentskyddslagstiftningen (COM(2016) 283) som gällde tillnärmning av lagstiftning. Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande lämnades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2015/16:321). Utskottet lämnade även ett utlåtande (utl. 2015/16:CU25) om kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv 2013/34/EU vad gäller offentliggörande av inkomstskatteuppgifter för vissa företag och filialer (COM(2016) 198). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2015/16: 274). Detta utkast gällde etableringsrätt.

Tabell 8 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom civilutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Etableringsrätt	Art. 50, 53	0	2	1	1	2	0	1	1	8
Ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden	Art. 67	0	1	0	1	0	0	0	0	2
Civilrättsligt samarbete	Art. 81	1	4	0	3	0	0	3	0	11
Transportpolitik	Art. 91, 100	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	2	3	3	3	0	3	2	16
Socialpolitik	Art. 157	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Konsumentskydd	Art. 169	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Energipolitik	Art. 194	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	1	0	0	0	0	0	1

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Utrikesutskottet

Utrikesutskottet prövade två utkast till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet ansåg att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att båda utkasten gällde ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade utrikesutskottet 27 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten (20) gällde ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Ytterligare elva utkast gällde utvecklingssamarbete med tredjeländer. Övriga utkast gällde konsulärt skydd för unionsmedborgare i ett tredjeland (1), associering av utomeuropeiska länder och territorier (1), gemensam handelspolitik (1) och humanitärt bistånd till tredjeländer (1).

Utrikesutskottet har inte lämnat några utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Tabell 9 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utrikesutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Unionsmedborgarskap (konsulärt skydd)	Art. 23	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	Art. 203	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Utvecklingssamarbete	Art. 209, 210	1	0	7	1	0	0	2	0	11
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	1	3	7	1	1	1	4	2	20
Humanitärt bistånd	Art. 214	0	0	1	0	0	0	0	0	1

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Försvarsutskottet

Under 2017 prövade försvarsutskottet två utkast till lagstiftningsakter. Utskottet ansåg inte att utkasten stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Ett av utkasten gällde industripolitik, och ett grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade försvarsutskottet elva utkast. Av sammanställningarna framgår att sex av utkasten gällde tillnärmning av lagstiftning inom den inre marknaden. Därutöver innehöll två av utkasten förslag om miljöpolitik. Övriga utkast gällde industripolitik (1), strukturfonder (1), civilskydd (1) och ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer (1).

Ett av utkasten berörde flera politikområden.

Försvarsutskottet har lämnat ett utlåtande med förslag till ett motiverat yttrande sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Det gällde kommissionens förslag till direktiv om åtgärder för att säkerställa en hög gemensam nivå av nät- och kommunikationssäkerhet i hela unionen (COM(2013) 48, utl. 2012/13:FöU11) som utskottet subsidiaritetsprövade under 2013. Utkastet grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande lämnades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2012/13:185).

Tabell 10 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom försvarsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	1	3	0	1	0	0	0	1	6
Industripolitik	Art. 173	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Miljöpolitik	Art. 192	0	2	0	0	0	0	0	0	2
Civilskydd	Art. 196	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	0	0	0	1	0	0	0	0	1

*Ett av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet prövade ett utkast till lagstiftningsakt under 2017. Utskottet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag. Utkastet gällde fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade socialförsäkringsutskottet 34 utkast till lagstiftningsakter. Av dessa utkast rörde 14 asylpolitik, 13 gränskontroll, 11 invandringspolitik och 2 fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet). Ytterligare två gällde polissamarbete.

Vissa av utkasten berörde flera politikområden.

Socialförsäkringsutskottet har inte lämnat några utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Tabell 11 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialförsäkringsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i					Antal utkast till lagstiftningsakter*				
	EUF-fördraget	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet)	Art. 48	0	1	0	0	0	0	0	1	2
Gränskontroll	Art. 77	2	2	2	1	4	1	1	0	13
Asylpolitik	Art. 78	1	0	2	0	2	2	7	0	14
Invandringspolitik	Art. 79	2	0	2	1	1	0	5	0	11
Polissamarbete	Art. 87, 88	0	0	0	0	1	0	1	0	2

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Socialutskottet

Socialutskottet prövade inte något utkast till lagstiftningsakt under 2017.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade socialutskottet 21 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten (16) gällde tillnärmning av lagstiftning. Därutöver följer 13 utkast som gällde folkhälsa. Övriga utkast gällde socialpolitik (1) och strukturfonder (1).

Socialutskottet har lämnat tre utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, vilket har lett till tre motiverade yttranden från riksdagen. Det första utlåtandet lämnades under 2012 och gällde kommissionens ändrade förslag till förordning om ändring av förordning vad gäller information till allmänheten om receptbelagda humanläkemedel (COM(2012) 49), som rörde folkhälsa och tillnärmning av lagstiftning (utl. 2011/12:SoU18, rskr. 2011/12:177). Det andra utlåtandet lämnades också under 2012 och gällde kommissionens förslag till förordning om fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (COM(2012) 617) och rörde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning – strukturfonder (utl. 2012/13:SoU8, rskr. 2012/13:117). Det tredje utlåtandet som lämnades under 2013 gällde kommissionens förslag till revideringar av tobaksproduktdirektivet (COM(2012) 788) och grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (utl. 2012/13:SoU17, rskr. 2012/13:158).

Tabell 12 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	9	4	2	0	1	0	16
Socialpolitik	Art. 153	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Folkhälsa	Art. 168	0	1	8	1	2	0	1	0	13
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	0	0	1	0	0	0	0	0	1

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Kulturutskottet

Kulturutskottet prövade två utkast under 2017. Utskottet ansåg att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att ett utkast rörde utbildning och ett kulturpolitik.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade kulturutskottet nio utkast. Av sammanställningarna framgår att sex av utkasten gällde kulturpolitik och två utkast utbildning. Ett utkast gällde industripolitik. Ytterligare ett grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden, och ett på flexibilitetsklausulen.

Kulturutskottet har inte lämnat något utlåtande sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Tabell 13 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom kulturutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Utbildning m.m.	Art. 165, 166	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Kulturpolitik	Art. 167	1	0	2	0	0	0	2	1	6
Industripolitik	Art. 173	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	1	0	0	0	0	0	1

*Ett av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet prövade ett utkast under 2017. Det var kommissionens förslag till direktiv om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken (COM(2016) 822). Utskottet ansåg att utkastet inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag. Utkastet gällde flera politikområden, nämligen fri rörlighet för arbetstagare, etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade utbildningsutskottet 18 utkast till lagstiftningsakter. Åtta av utkasten gällde forskning och teknisk utveckling, och fyra utkast gällde industripolitik. Därutöver gällde tre utkast utbildning, två utkast fri rörlighet för arbetstagare och lika många etableringsrätt. Ytterligare två utkast gällde fri rörlighet för tjänster. Därutöver grundade sig två utkast på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden, och lika många rörde rympolitik. Ett utkast gällde sysselsättning.

Vissa av utkasten under perioden berörde flera politikområden.

Utbildningsutskottet har inte lämnat några utlåtanden sedan Lissabon-fördraget trädde i kraft.

Tabell 14 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utbildningsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Fri rörlighet för arbetstagare	Art. 46	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Etableringsrätt	Art. 53	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Fri rörlighet för tjänster	Art. 62	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	0	1	0	1	0	0	0	2
Sysselsättning	Art. 149	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Utbildning m.m.	Art. 165, 166	0	0	1	0	0	0	2	0	3
Industripolitik	Art. 173	0	3	1	0	0	0	0	0	4
Forskning och teknisk utveckling	Art. 182, 183, 185, 188	0	2	1	4	0	0	1	0	8
Rymdpolitik	Art. 189	0	0	0	2	0	0	0	0	2

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Trafikutskottet

Trafikutskottet prövade 14 utkast till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet ansåg att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att elva utkast rörde transportpolitik och två miljöpolitik. Ett av utkasten berörde flera politikområden. Det var kommissionens förslag till förordning om respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter i samband med elektronisk kommunikation m.m. (COM(2017) 10). Detta utkast gällde skydd för personuppgifter och grundade sig även på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden.

Totalt prövade trafikutskottet 92 utkast till lagstiftningsakter under tiden den 1 december 2009–31 december 2017. Av sammanställningarna framgår att drygt hälften av utkasten gällde transportpolitik (49). Därefter följer 24 utkast som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Därutöver gällde tio utkast transeuropeiska nät, fem gällde miljöpolitik och fyra utkast statistik. Vardera två utkast gällde jordbruk och fiskeri och industripolitik. Övriga utkast gällde skydd för personuppgifter (1), administrativt samarbete inom området för frihet, säkerhet och rättvisa (1), gränskontroll (1), statligt stöd (1), socialpolitik (1), strukturfonder (1), forskning och teknisk utveckling (1), energipolitik (1) och turism (1).

Vissa av utkasten berörde flera politikområden.

Trafikutskottet har lämnat totalt sju utlåtanden med förslag till motiverade yttranden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Riksdagen biföll utskottets förslag i samtliga fall, och motiverade yttranden lämnades till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

Ett utlåtande lämnades under 2012 om kommissionens förslag till förordning om periodisk provning av motorfordons och tillhörande släpvagnars trafiksäkerhet m.m. (COM(2012) 380, utl. 2012/13:TU3, rskr. 2012/13:9). Det utkastet gällde transportpolitik.

Utskottet lämnade vidare fyra utlåtanden under 2013. I ett av utlåtandena behandlades fem utkast till lagstiftningsakter som rörde kommissionens förslag i det fjärde järnvägspaketet (COM(2013) 27, COM(2013) 28, COM(2013) 29, COM(2013) 30 och COM(2013) 31, utl. 2012/13:TU13, rskr. 2012/13:178). Fyra av utkasten gällde transportpolitik. Ett av utkasten gällde både transportpolitik och transeuropeiska nät. Det var kommissionens förslag till direktiv om driftskompatibiliteten hos järnvägssystemet inom Europeiska unionen (COM(2013) 30). Ett utlåtande lämnades vidare om kommissionens förslag till förordning om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation (COM(2013) 147, utl. 2012/13:TU20, rskr. 2012/13:255). Förslaget grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden.

Ett utlåtande lämnades även om kommissionens förslag till förordning om åtgärder för att fullborda den europeiska inre marknaden för elektronisk kommunikation och upprätta en uppkopplad kontinent (COM(2013) 627, utl. 2013/14:TU5, rskr. 2013/14:35). Även detta förslag grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget. Slutligen lämnades ett utlåtande om kommissionens förslag till förordning om inrättande av en ram för tillträde till marknaden för hamntjänster och för finansiell insyn i hamnar (COM(2013) 296, utl. 2012/13:TU21, rskr. 2012/13:302). Det förslaget gällde transportpolitik.

Under 2016 lämnade trafikutskottet två utlåtanden som ledde till motiverade yttranden. Det gäller för det första kommissionens förslag till ändring av förordningarna vad gäller främjande av internetkonnektivitet i lokala samhällen (COM(2016) 589) som rörde transeuropeiska nät (utl. 2016/17:TU7, rskr. 2016/17:67). Det gäller för det andra kommissionens förslag till direktiv om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation (COM(2016) 590) som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (utl. 2016/17:TU8, rskr. 2016/17:130).

Tabell 15 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom trafikutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i					Antal utkast till lagstiftningsakter*				
	EUF-fördraget	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Skydd för personuppgifter	Art. 16	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Jordbruk och fiskeri	Art. 43	1	0	0	0	0	0	1	0	2
Administrativt samarbete (inom området för frihet, säkerhet och rättvisa)	Art. 74	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Gränskontroll	Art. 77	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Transportpolitik	Art. 91, 100	3	4	8	17	0	0	6	11	49
Statligt stöd	Art. 109	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	5	2	4	4	1	0	7	1	24
Socialpolitik	Art. 153	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Transeuropeiska nät	Art. 170, 171, 172	1	3	2	3	0	0	1	0	10
Industripolitik	Art. 173	1	1	0	0	0	0	0	0	2
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Forskning och teknisk utveckling	Art. 188	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Miljöpolitik	Art. 192	1	1	0	1	0	0	0	2	5
Energipolitik	Art. 194	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Turism	Art. 195	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Statistik	Art. 338	2	0	0	2	0	0	0	0	4

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet prövade sex utkast till lagstiftningsakter under 2017. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningen framgår att två utkast gällde jordbruk och fiskeri samt två miljöpolitik. Därutöver grundade sig två utkast på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Ett utkast gällde statistik.

Ett av utkasten rörde två politikområden. Det var kommissionens förslag till förordning om definition, presentation och märkning av spritdrycker, användning av namn på spritdrycker i presentationen och märkningen av andra livsmedel samt om skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker (COM(2016) 750), som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget och även gällde jordbruk och fiskeri.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade miljö- och jordbruksutskottet 131 utkast till lagstiftningsakter, vilket utgör drygt 18 procent av alla utkast som prövades i riksdagen under denna period. Drygt 55 procent av utkasten (73 av 131) gällde jordbruk och fiskeri. Därefter följer 38 utkast som gällde miljöpolitik och 26 utkast som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning. Utöver detta gällde åtta utkast folkhälsa och fyra utkast gällde statistik. Vardera tre utkast gällde transportpolitik och energipolitik. Därutöver gällde två utkast strukturfonder och två gällde forskning och teknisk utveckling. Lika många gällde turism och gemensam handelspolitik. Övriga utkast gällde etableringsrätt (1), tillnärmning av lagstiftning som rör immateriella rättigheter (1), socialpolitik (1), industripolitik (1) och associering av utomeuropeiska länder och territorier (1). Därutöver grundade sig ett utkast på flexibilitetsklausulen (1).

Vissa av utkasten berörde flera politikområden.

Totalt har miljö- och jordbruksutskottet lämnat fem utlåtanden med förslag till motiverade yttranden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Riksdagen har bifallit utskottets förslag till motiverade yttranden i samtliga fall, och motiverade yttranden har lämnats till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande.

Under 2010 lämnade utskottet ett utlåtande om kommissionens förslag till ändring av förordningar när det gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (COM(2010) 486, utl. 2010/11:MJU7, rskr. 2010/11:3). Förslaget gällde jordbruk och fiskeri.

Utskottet lämnade i februari 2011 ett utlåtande om kommissionens förslag till förordning om en samlad marknadsordning (COM(2010) 799, utl. 2010/11:MJU21). Detta utkast rörde jordbruk och fiskeri. I det aktuella förslaget hade det tidigare förslaget om ändring av förordningar när det gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (COM(2010) 486) inarbetats. Utskottet lämnade även ett utlåtande i november 2011 om det

ändrade förslaget till förordning om ändring av förordningar vad gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (COM(2011) 634, utl. 2011/12:MJU8, rskr. 2011/12:52). Förslaget gällde jordbruk och fiskeri och även ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.

Miljö- och jordbruksutskottet lämnade ett fjärde utlåtande under 2012 om kommissionens förslag till förordning om tillträde till genetiska resurser samt rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid deras användning i unionen (COM(2012) 576, utl. 2012/13:MJU6, rskr. 2012/13:131). Förslaget gällde miljöpolitik.

Under 2013 lämnade utskottet ett utlåtande om kommissionens förslag till direktiv om upprättandet av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden och integrerad förvaltning av kustområden (COM(2013) 133, utl. 2012/13:MJU20, rskr. 2012/13:203). Förslaget gällde jordbruk och fiskeri, transportpolitik, miljöpolitik och energipolitik.

Tabell 16 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom miljö- och jordbruksutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Jordbruk och fiskeri	Art. 42, 43	11	24	12	14	7	2	1	2	73
Etableringsrätt	Art. 53, 55	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Transportpolitik	Art. 91, 100	0	0	1	2	0	0	0	0	3
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	5	3	2	5	5	2	2	2	26
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	Art. 118	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Socialpolitik	Art. 153	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Folkhälsa	Art. 168	0	1	1	5	1	0	0	0	8
Industripolitik	Art. 173	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175	0	1	0	1	0	0	0	0	2
Forskning och teknisk utveckling	Art. 188	0	0	1	1	0	0	0	0	2
Miljöpolitik	Art. 192	0	2	16	7	4	1	6	2	38
Energipolitik	Art. 194	0	0	1	2	0	0	0	0	3
Turism	Art. 195	0	0	1	1	0	0	0	0	2
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	Art. 203	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	1	0	0	0	0	1	0	2
Statistik	Art. 338	1	0	1	1	0	0	0	1	4
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	0	0	1	0	0	0	1

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Näringsutskottet

Näringsutskottet prövade 17 utkast till lagstiftningsakter under 2017. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag.

Av sammanställningarna framgår att nio av utkasterna gällde energipolitik och att sex av utkasterna grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Två utkast vardera gällde etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och strukturfonder. Ytterligare två rörde miljöpolitik. Övriga utkast gällde fri rörlighet för unionsmedborgare (1), jordbruk och fiskeri (1), social trygghet (1), transportpolitik (1), konkurrensregler (1) och inhämtade av information (1).

Följande utkast berörde flera politikområden:

- kommissionens förslag till förordning om styrningen av energiunionen m.m. (COM(2016) 759) som rörde miljöpolitik och energipolitik
- kommissionens förslag till direktiv om tillämpningen av direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden, om fastställande av ett anmälningförfarande för tillståndsförfaranden och krav avseende tjänster, och om ändring av direktiv 2006/123/EG och förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (COM(2016) 821) som rörde etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och tillnärmning av lagstiftning
- kommissionens förslag till direktiv om den rättsliga och operativa ramen för det europeiska elektroniska tjänstekort som införs genom tjänstekortsförordningen (COM(2016) 823) som rörde etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänster
- kommissionens förslag till direktiv om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad (COM(2017) 142, som rörde konkurrensregler och tillnärmning av lagstiftning
- kommissionens förslag till förordning om fastställande av villkor och förfarande genom vilka kommissionen får begära att företag och företagssammanslutningar tillhandahåller information när det gäller den inre marknaden och närliggande områden (COM(2017) 257, som rörde jordbruk och fiskeri, transportpolitik, tillnärmning av lagstiftning, miljöpolitik, energipolitik och inhämtande av information
- kommissionens förslag till förordning om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster m.m. (COM(2017) 256, som rörde fri rörlighet för unionsmedborgare, social trygghet och tillnärmning av lagstiftning.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade näringsutskottet 70 utkast till lagstiftningsakter. Av sammanställningarna framgår det att flest utkast (25) grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Därefter följer 18 utkast som gällde energipolitik, 15 utkast som gällde strukturfonder och 5 utkast som gällde tillnärmning av lagstiftning som rörde immateriella rättigheter. Fyra utkast vardera gällde etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster. Tre utkast gällde jordbruk och fiskeri. Två utkast gällde miljöpolitik. Två utkast vardera gällde konkurrensregler och gemensam handelspolitik. Därutöver gällde två utkast inhämtande av information, och lika många gällde statistik. Ytterligare två utkast gällde särskilda åtgärder till förmån för de s.k. yttersta randområdena. Övriga utkast gällde fri rörlighet för unionsmedborgare (1), social trygghet (1), transportpolitik (1), transeuropeiska nät (1), industripolitik (1), turism (1), utvecklingssamarbete (1) samt ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer (1).

Totalt har näringsutskottet lämnat fem utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, varav följande tre utlåtanden ledde till motiverade yttranden från riksdagen. Under 2011 lämnade näringsutskottet ett utlåtande med förslag till motiverat yttrande om kommissionens förslag till direktiv om energieffektivitet m.m. (COM(2011) 370, utl. 2011/12:NU8, rskr. 2011/12:8). Förslaget gällde energipolitik. Under 2012 lämnade utskottet ett utlåtande om kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett program för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (COM(2011) 834, utl. 2011/12:NU17, rskr. 2011/12:127). Detta förslag gällde industripolitik och turism. Utskottet lämnade även ett utlåtande om kommissionens förslag till direktiv om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (COM(2012) 372, utl. 2012/13:NU5, rskr. 2012/13:14). Förslaget gällde etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster.

De två utlåtanden som inte ledde till några motiverade yttranden från riksdagen lämnades på begäran av en minoritet av minst fem ledamöter. Det första av dessa utlåtanden lämnades 2011 och gällde kommissionens förslag till förordning om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer m.m. (COM(2011) 658, utl. 2011/12:NU15). Förslaget gällde transeuropeiska nät. I det ärendet begärde en minoritet att ett utlåtande skulle lämnas. Utskottsmajoriteten ansåg dock att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lägga utlåtandet till handlingarna. Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag, vilket innebar att inget motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (prot. 2011/12:52). Det andra utlåtandet lämnades 2014 och gällde kommissionens förslag till direktiv om skydd för företagshemligheter (COM(2013) 813, utl. 2013/14:NU28). Detta förslag grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden.

Riksdagen biföll även i detta fall utskottsmajoritetens förslag, vilket innebar att utlåtandet lades till handlingarna (prot. 2013/14:62).

Tabell 17 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom näringsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i				Antal utkast till lagstiftningsakter*					
	EUF-fördraget	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Unionsmedborgare (fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Jordbruk och fiskeri	Art. 43	1	0	0	1	0	0	0	1	3
Social trygghet	Art. 48	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Etableringsrätt	Art. 49, 50, 53	0	1	1	0	0	0	0	2	4
Fri rörlighet för tjänster	Art. 56, 62	0	1	1	0	0	0	0	2	4
Transportpolitik	Art. 91, 100	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Konkurrensregler	Art. 103	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	1	8	0	3	2	0	5	6	25
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	Art. 118	1	3	0	1	0	0	0	0	5
Transeuropeiska nät	Art. 172	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Industripolitik	Art. 173	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175, 177, 178	0	8	0	3	0	1	1	2	15
Miljöpolitik	Art. 192	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Energipolitik	Art. 194	1	3	1	1	0	1	2	9	18
Turism	Art. 195	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	0	0	1	0	0	1	0	2
Utvecklingssamarbete	Art. 209	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Inhämtande av information	Art. 337	1	0	0	0	0	0	0	1	2
Statistik	Art. 338	1	0	0	0	0	1	0	0	2
Särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena	Art. 349	0	2	0	0	0	0	0	0	2

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet prövade två utkast till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet lämnade ett utlåtande på förslag av en minoritet som ansåg att utkastet stred mot subsidiaritetsprincipen. I fråga om det andra utkastet ansåg inte utskottet att utkastet stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag. Båda utkasten gällde socialpolitik.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade arbetsmarknadsutskottet 25 utkast till lagstiftningsakter. Av sammanställningarna framgår det att tio av utkasten gällde socialpolitik och fyra utkast fri rörlighet för arbetstagare. Ytterligare fyra utkast gällde strukturfonder. Tre utkast gällde Europeiska socialfonden och två utkast etableringsrätt. Ytterligare två utkast rörde sysselsättning. Därutöver grundade sig två utkast på flexibilitetsklausulen. Övriga utkast gällde jordbruk och fiskeri (1), fri rörlighet för tjänster (1) och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (1).

Vissa av utkasten berörde flera politikområden.

Arbetsmarknadsutskottet har lämnat fyra utlåtanden med förslag till motiverade yttranden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, varav tre har lett till motiverade yttranden från riksdagen. Under 2011 lämnade arbetsmarknadsutskottet ett utlåtande med förslag till motiverat yttrande om kommissionens förslag till förordning om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (COM(2011) 608, utl. 2011/12:AU3). Detta utkast gällde jordbruk och fiskeri samt strukturfonder. Utskottet lämnade också ett utlåtande med förslag till motiverat yttrande om kommissionens förslag till förordning om Europeiska unionens program för social förändring och social innovation (COM(2011) 609, utl. 2011/12:AU4). Detta utkast innehöll förslag om fri rörlighet för arbetstagare, sysselsättning, socialpolitik och strukturfonder. Riksdagen biföll utskottets förslag i båda dessa fall, och motiverade yttranden översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:54, rskr. 2011/12:55).

Under 2012 lämnade utskottet även ett utlåtande med förslag till motiverat yttrande om kommissionens förslag till förordning om utövandet av rätten att vidta kollektiva åtgärder i samband med etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, den s.k. Monti II-förordningen (COM(2012) 130, utl. 2011/12:AU14). Utkastet grundade sig på artikel 352 i EUF-fördraget, dvs. flexibilitetsklausulen. Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:214). På EU-nivå uppnåddes tröskeln för ett gult kort, vilket var första gången. Till följd av detta drog kommissionen tillbaka sitt förslag.

I detta sammanhang kan nämnas att totalt tre gula kort har delats ut sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Det gäller utöver den s.k. Monti II-förordningen (se ovan) ett förslag till en ny europeisk åklagarmyndighet

(COM(2013) 534) som prövades av justitieutskottet under 2013. Det gäller vidare förslaget till det s.k. utstationeringsdirektivet (COM(2016) 128) som prövades av arbetsmarknadsutskottet under 2016. Arbetsmarknadsutskottet ansåg inte att förslaget stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett protokollsutdrag. På EU-nivå uppnåddes dock tröskeln för ett gult kort.

Under 2017 lämnade arbetsmarknadsutskottet på förslag av en minoritet i utskottet ett utlåtande om kommissionens förslag till direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängigvårdare m.m. (COM(2017) 253, utl. 2016/17:AU17). Förslaget gällde socialpolitik. Utskottets majoritet ansåg att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lägga utlåtandet till handlingarna. I utlåtandet fanns två reservationer (M, C och KD samt SD). Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag, vilket innebar att inget motiverat yttrande lämnades till Europaparlamentets rådets och kommissionens ordförande och att utlåtandet lades till handlingarna (prot. 2016/17:129).

Tabell 18 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom arbetsmarknadsutskottets område

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Jordbruk och fiskeri	Art. 42, 43	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Fri rörlighet för arbetstagare	Art. 45, 46	1	1	0	1	1	0	0	0	4
Etableringsrätt	Art. 53	0	0	1	0	0	0	1	0	2
Fri rörlighet för tjänster	Art. 62	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Sysselsättning	Art. 149	0	1	0	1	0	0	0	0	2
Socialpolitik	Art. 153	0	2	1	1	1	0	3	2	10
Europeiska socialfonden	Art. 164	0	1	0	1	0	1	0	0	3
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175, 177	0	3	0	1	0	0	0	0	4
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	0	0	1	1	0	0	0	0	2

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Kommissionens motiveringar med avseende på subsidiaritetsprincipen

Enligt artikel 5 i protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna ska utkast till lagstiftningsakter motiveras med avseende på subsidiaritetsprincipen. Detta gäller oavsett om kommissionen eller någon annan är förslagsställare.

I många av kommissionens lagstiftningsutkast finns det en särskild rubrik, Subsidiaritetsprincipen eller liknande, under vilken kommissionen brukar lämna sin motivering i fråga om subsidiaritetsprincipen. I vissa förslag finns det en motivering i ingressen till själva förslaget till rättsakt. Motiveringarna är inte sällan relativt kortfattade.

En översiktlig genomgång har gjorts av motiveringarna av subsidiaritetsprincipen i de utkast till lagstiftningsakter som prövades under 2017, se tabell 19 nedan. I tabellen nämns de utkast till lagstiftningsakter som helt saknar en subsidiaritetsmotivering eller där motiveringen är mycket kortfattad och därmed bedöms som otillfredsställande.

Tabell 19 Utkast till lagstiftningsakter som saknar tillfredsställande subsidiaritetsmotiveringar

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt
KU	COM(2016) 799	Förslag till förordning om anpassning till artiklarna 290 och 291 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt av ett antal rättsakter som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll
KU	COM(2016) 798	Förslag till förordning om anpassning till artikel 290 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt av ett antal rättsakter på området rättsliga frågor som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll
KU	COM(2017) 8	Förslag till förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ, kontor och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut 1247/2002/EG
SkU	COM(2017) 297	Förslag till ändring av rådets beslut nr 189/2014/EU om tillstånd för Frankrike att tillämpa en nedsatt sats för vissa indirekta skatter på ”traditionell” rom som framställs i Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique och Réunion och om upphävande av beslut 2007/659/EG
TU	COM(2016) 818	Förslag till ändring av förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen
MJU	COM(2017) 150	Förslag till förordning om fastställande av den justeringsgrad som avses i förordning (EU) nr 1306/2013 för direktstöd avseende kalenderåret 2017
Totalt		6

Vid den förra uppföljningen som gällde 2016 års subsidiaritetsprövningar saknades tillfredsställande motiveringar i sex av förslagen från kommissionen, dvs. i 6 procent av förslagen. Därutöver saknades en motivering i ett förslag

som lämnades på förslag av Europaparlamentet (bet. 2017/18:KU5 s. 68), totalt alltså i 7 procent av förslagen som subsidiaritetsprövades under 2016.

Vid årets uppföljning bedöms tillfredsställande motiveringar saknas i totalt sex av förslagen från kommissionen, dvs. i knappt 7 procent av förslagen som prövades under 2017.

Yttranden från andra utskott

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet konstaterar i sitt yttrande att antalet genomförda subsidiaritetsprövningar under 2017 var ungefär lika många som under 2016. Under 2017 prövade utskottet 15 utkast till lagstiftningsakter och lämnade tre utlåtanden, varav ett avsåg två lagstiftningsakter. Under 2016 prövade utskottet 16 utkast och lämnade ett utlåtande.

Utskottet konstaterar vidare att det över tid pågått ett omfattande lagstiftningsarbete på finansmarknadsområdet, vilket innebär att utrymmet för svensk lagstiftning har minskat på området. Utskottet anser att det nationella utrymmet måste värnas. I två av utskottets utlåtanden under 2017 lyfte utskottet fram att kommissionens förslag riskerade att minska möjligheten till flexibilitet med anledning av nationella förhållanden. I subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag till ändringar i tillsynsförordningen och kapitaltäckningsdirektivet underströk utskottet att medlemsstaternas möjligheter och rättigheter att vidta eventuella ytterligare åtgärder i syfte att säkerställa den finansiella stabiliteten i respektive land måste värnas (utl. 2016/17:FiU38). Vidare ansåg utskottet i subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag om en översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna att de föreslagna bestämmelserna riskerar att få till följd att ansvarsförhållandena mellan vad som ska ligga på EU-nivå respektive nationell nivå blir otydliga. Utskottet ansåg att förslaget kan leda till att tillsynen blir mindre effektiv, mindre förutsägbart och sämre anpassad till nationella förhållanden (utl. 2017/18:FiU31). Utskottet framhåller att subsidiaritetskontrollen har inneburit att riksdagen kunnat framföra sina synpunkter direkt till EU:s institutioner.

Utskottet noterar att av de 15 utkast som prövades under 2017 var 11 förslag till förordningar och 4 förslag till direktiv. Utskottet observerar att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv och att denna utveckling minskar handlingsutrymmet för de nationella parlamenten att anpassa EU-lagstiftningen till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskild medlemsstat där den ska genomföras.

Utskottet betonar vikten av att kommissionen fullödigt motiverar sina förslag med utgångspunkt i subsidiaritetsprincipen. I samtliga utkast till lagstiftningsakter som utskottet har prövat under 2017 har kommissionen lämnat en motivering till varför utkasten bör anses förenliga med subsidiaritetsprincipen, men det varierar hur fullödigt motiveringen är.

Enligt utskottet används IPEX, men det tillför sällan någon relevant information vid subsidiaritetsprövningarna. Kontakterna med riksdagens representant vid EU:s institutioner fungerar väl, och utskottet har nytta av representantens bevakning av arbetet inom EU och den löpande information om arbetet inom EU som representanten lämnar.

Utskottet anser att det är mycket viktigt att EU:s institutioner respekterar tidsgränsen för subsidiaritetsprövningen och inte föregriper utfallet av den. Utskottet noterade under pågående subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ändrade regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland att kommissionen lämnade ett förslag som ändrade det liggande förslaget. Det nya förslaget ändrade dock inte utskottets uppfattning i subsidiaritetsfrågan (utl. 2017/18:FiU7). Det förekommer även att kommissionens förslag på EU-nivå behandlas med en tidsram som resulterar i att utskottet överlägger med regeringen om förslaget innan utskottet prövar förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Finansutskottet anför som exempel det nämnda förslaget om ändrade regler för centrala motparter i EU och i tredjeland och om kommissionens förslag till en europeisk privat pensionsprodukt (COM(2017) 343).

Finansutskottet har i de senaste yttrandena ansett att det kan vara av värde om konstitutionsutskottet i kommande uppföljningar tar upp frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter har haft vid subsidiaritetsprövningen. Finansutskottet noterar att konstitutionsutskottet i förra årets betänkande noterade finansutskottets efterfrågan, och att konstitutionsutskottet inte ville föregripa resultatet av den då pågående EU-kommittén. Mot bakgrund av att EU-kommittén slutfört sitt arbete lyfter finansutskottet återigen frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter bör ha vid subsidiaritetsprövningen.

Skatteutskottets yttrande

I sitt yttrande anför skatteutskottet att utskottets beredningsområde har direkt anknytning till EU:s regelverk. Antalet prövningar inom utskottets område har under åren vanligtvis varit lågt. Under 2014 kunde man notera en viss ökning av antalet prövningar som gällde utkast om åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU. Dessa utkast medförde inte några utlåtanden. Under 2016 ökade antalet prövningar i utskottet. Av åtta prövningar utmynnade sex i motiverade yttranden. Ökningen under 2016 sågs som en följd av OECD:s arbete med programmet Base Erosion and Profit Shifting (BEPS). Under 2017 var antalet subsidiaritetsärenden i utskottet högt (tio stycken). Samma antal utkast prövades 2014, men antalet har aldrig varit högre. Utkasten gällde framför allt harmonisering av indirekta skatter, vilket är normalt.

Några av de utkast som utskottet prövade under 2017 har lett till EU-lagstiftning, vilket därmed har minskat utrymmet för nationella åtgärder inom dessa politikområden. På skatteområdet krävs enighet bland medlemsstaterna,

vilket kan medföra justeringar och fördröjningar av förslagen innan dessa blir EU-lagstiftning. Medlemsstaterna har således möjlighet att bättre värna sin suveränitet på detta område än inom andra politikområden.

Kommissionen lämnade motiveringar i fråga om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i de ärenden som utskottet prövade under den nu aktuella tidsperioden.

Utskottet anför att informationen i IPEX har använts vid något tillfälle, men att den i regel varken är fullständig eller särskilt relevant när utskottet behandlar subsidiaritetsärenden, vilket är naturligt eftersom alla parlament i medlemsländerna arbetar inom samma tidsram. Utskottet håller en löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner och anser att denna möjlighet att skaffa information är mycket värdefull.

Skatteutskottet hänvisar vidare till att det i sitt yttrande till konstitutionsutskottet 2016 lämnade synpunkter som bl.a. avsåg att efterlevnaden av gällande regelverk enligt utskottets mening hade brustit från kommissionens sida vid ett flertal tillfällen. Formerna för nationell parlamentarisk prövning borde enligt utskottet respekteras. Utskottet pekade också på brister i kommissionens hantering av de förslag som utskottet hade subsidiaritetsprövat under denna period. Kommissionen hade i flera fall inte gjort någon konsekvensanalys av det förslag som skulle subsidiaritetsprövas. Det fanns också i flera fall andra brister i kommissionens underlag till förslagen.

Justitieutskottets yttrande

Justitieutskottet redogör i sitt yttrande för vilka av de förslag som utskottet subsidiaritetsprövat under 2017 som innebär att nationell kompetens överlämnas till EU och vilka som inte gör det. Utskottet anser att det är viktigt att frågan om subsidiaritet ges särskild uppmärksamhet när det handlar om lagstiftningsförslag inom det straff- och processrättsliga området. Dessa frågor är en central del i varje stats funktion och legitimitet och är av särskild betydelse eftersom de återspeglar grundläggande värden, seder och bruk i medlemsländerna. Därför är det viktigt att lagstiftning på EU-nivå inom det straff- och processrättsliga området endast initieras om det står klart att sådan lagstiftning bidrar till ett betydande mervärde.

Vidare är utskottet positivt till åtgärder som leder till ökad säkerhet inom EU och Sverige. Ett rättssäkert arbete och utbyte av information är viktiga aspekter i ett effektivt samarbete mellan medlemsstater. Det samarbete som finns på det straffrättsliga området efter Lissabonfördragets ikraftträdande innebär att delar av den nationella kompetensen förs över till EU. Det medför att lagstiftningen på EU-nivå stärks och att utrymmet för nationell lagstiftning minskar i motsvarande utsträckning. Utskottet anser att den överföring av kompetens som förslagen om invandringspolitik, gränskontroll, polissamarbete och straffrättsligt samarbete medför syftar till att nå ett effektivt samarbete och därmed får anses nödvändig.

Utskottet hänvisar till att det i tidigare yttranden (senast i yttr. 2017/18:JuU3y) påpekat att det är viktigt att uppmärksamma den samlade effekten som olika förslag kan ha, vilken kan vara svår att överblicka vid enskilda förslag. Avslutningsvis anser utskottet att subsidiaritetsprövningarna fungerar väl och vill framhålla att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar är ett viktigt demokratiskt instrument. Det är också av största betydelse att kommissionen i sitt fortsatta lagstiftningsarbete tar hänsyn till medlemsstaternas synpunkter i dessa avseenden.

Kommissionen var förslagsställare i alla de tio ärenden som utskottet prövade under 2017, och utskottet konstaterar att kommissionen i samtliga fall redogjorde för sin syn på förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Utskottet hänvisar till att det vid flera tillfällen tidigare dels har betonat vikten av att det klart framgår hur kommissionen har resonerat i subsidiaritetsfrågan, dels har konstaterat att kommissionens motiveringar i några fall varit alltför kortfattade. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Justitieutskottets kansli använder sig regelmässigt av IPEX för att se dels vilka parlament som prövar det aktuella förslaget, dels om något av parlamenten har lagt ut information om prövningen. I utskottets prövningar under 2017 ingick emellertid inte någon information från IPEX eller andra nationella parlament. Utskottets kansli har även haft en kontinuerlig kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner. Kansliets uppfattning är att man genom kontakter med riksdagens representant har kunnat få en bra översikt över de andra parlamentens uppfattning vad gäller de aktuella förslagens överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet framhåller i sitt yttrande att utskottet under föregående uppföljningsår, 2016, behandlade elva lagstiftningsförslag, vilket var det högsta antalet subsidiaritetsprövningar sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Utskottet angav i sitt yttrande till konstitutionsutskottet under 2016 att det höga antalet kunde förklaras av flyktingsituationen i Europa som under hösten 2015 ledde till att kommissionen presenterade meddelandet om en migrationsagenda för EU och meddelandet om en reform av det gemensamma Europeiska asylsystemet och ökade möjligheter för laglig inresa till Europa (COM(2015) 240 och COM(2016) 197). Under uppföljningsåret 2017 prövades inga förslag som avsåg politikområdena gränskontroll, invandringspolitik eller asylpolitik, varför utskottet här hänvisar till sina tidigare gjorda iakttagelser (yttr. 2017/18:SfU2y).

Under 2017 prövade socialförsäkringsutskottet ett utkast till lagstiftningsakt. Förslaget avsåg en modernisering av EU:s förordningar om samordning av de sociala trygghetssystemen för att spegla de sociala och ekonomiska förutsättningarna i medlemsstaterna. Utskottet konstaterar att när det gäller det sociala området och frågan om fri rörlighet har endast ett tidigare utkast till lagstiftningsakt subsidiaritetsprövats. Det är därför svårt för utskottet att

kommentera det samlade utfallet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Utskottet noterar emellertid att det förslag som prövades under 2017 innebar att befogenhet att anta akter för att ändra i bilagorna till samordningsbestämmelserna skulle delegeras till kommissionen.

När det gäller frågan om kommissionens motiveringar kan socialförsäkringsutskottet konstatera att kommissionen redogjorde för sin syn på förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Riksdagens representant vid EU:s institutioner kontaktades inte specifikt i den nu aktuella subsidiaritetsprövningen, men utskottets kansli har löpande kontakt med och får information från riksdagens representant vid EU:s institutioner vad gäller subsidiaritetsprövningar. Någon information från IPEX eller från andra nationella parlament inhämtades inte i samband med prövningen.

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet framhåller inledningsvis i sitt yttrande att EU-samarbetet inom utbildningsutskottets beredningsområde till stor del bedrivs på andra sätt än genom lagstiftning, vilket i sin tur återspeglas i antalet ärenden som utskottet hanterar. Inom politikområdet utbildning har EU endast befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder (artiklarna 165 och 166 i EUF-fördraget). Inom politikområdet forskning och teknisk utveckling samt rymden har EU befogenhet att vidta åtgärder under förutsättning att det inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter (artiklarna 179–190 i EUF-fördraget).

När det gäller utrymmet för nationella åtgärder inom utskottets beredningsområde till följd av EU-förslag som subsidiaritetsprövats och hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen anför utbildningsutskottet att det inte kan dra några mer övergripande slutsatser mot bakgrund av utskottets förhållandevis få subsidiaritetsärenden, som samtidigt är fördelade på ett relativt stort antal politikområden, varav ett politikområde – utbildning – inte får harmoniseras.

Utskottet anför vidare att kommissionen varit förslagsställare i samtliga ärenden som utskottet prövat sedan 2011. Utskottet genomförde emellertid inga prövningar 2010 och 2015. Utskottet hänvisar till att utskottet i tidigare yttranden har efterfrågat mer utvecklade motiveringar från kommissionen till varför förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen, och framhåller att utskottet efter hand har kunnat skönja en positiv utveckling, vilket utskottet även noterat tidigare år. Utskottet har inte behandlat något utkast där kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan saknats.

Vid genomförandet av den subsidiaritetsprövning som utbildningsutskottet gjorde uppföljningsåret 2017 hämtade utskottet information om andra parlaments behandling av utkastet från webbplatsen IPEX. Utskottet fann informationen på webbplatsen av liten eller ingen relevans för behandlingen av utkastet och har därmed intrycket av att informationen som finns tillgänglig

via webbplatsen är begränsad, vilket även tidigare har påpekats. Utskottet använder sig av kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner när detta bedöms relevant.

Utbildningsutskottets allmänna uppfattning är att behandlingen av subsidiaritetsärenden har fungerat väl. Utskottet noterar att kommissionen i 2017 års subsidiaritetsärende utvecklade valet av regleringsform (direktiv), och vill framhäva vikten av att kommissionen även framöver tydligt motiverar sitt val av regleringsform.

Utskottet konstaterar vidare att det är svårt att förutse kommande subsidiaritetsärenden. Det saknas detaljerad information om kommissionens planering för nya lagstiftningsutkast och om när åttaveckorsfristen för subsidiaritetskontrollen av dem kommer att inledas. Utskottets uppfattning är att tidigare och mer detaljerad information från kommissionen om dess planering för enskilda initiativ skulle förbättra möjligheten till planering av arbetet med subsidiaritetsärenden.

Trafikutskottets yttrande

I yttrandet framhåller trafikutskottet inledningsvis att utskottet subsidiaritetsprövade 15 utkast till lagstiftningsakter under 2017.⁹ Trafikutskottet räknar även med subsidiaritetsprövningen av ett utkast till lagstiftningsakt som ledde till ett utlåtande och som justerades av utskottet i december 2017, men som formellt avslutades i januari 2018 i och med kammarens beslut. Det gällde förslaget till direktiv om gemensamma regler för vissa former av kombinerad transport av gods mellan medlemsstaterna (COM(2017) 648).

Trafikutskottet välkomnar att konstitutionsutskottets uppföljning gör det möjligt för riksdagen att försäkra sig om att subsidiaritetsprincipen tillämpas på ett korrekt sätt och att besluten fattas på rätt nivå. Trafikutskottet konstaterar att dess beredningsområde präglas av internationellt samarbete. För att lösa gränsöverskridande problem inom beredningsområdet bedöms åtgärder på unionsnivå många gånger vara nödvändiga, vilket resulterar i ett förhållandevis stort antal subsidiaritetsprövningar. Beredningsområdets gränsöverskridande karaktär gör följaktligen att det många gånger är lämpligt att fatta beslut på unionsnivå men att det likväl inte alltid behöver vara så, vilket utskottets åtta utlåtanden med förslag till motiverade yttranden illustrerar.¹⁰

⁹ I konstitutionsutskottets uppföljning anges att trafikutskottet subsidiaritetsprövat 14 utkast till lagstiftningsakter, vilket beror på att underlaget för konstitutionsutskottets uppföljning endast omfattar de subsidiaritetsprövningar som har genomförts i riksdagen senast den 31 december 2017. I de fall där ett utskott anser att ett utkast inte strider mot subsidiaritetsprincipen anses subsidiaritetsprövningen genomförd när utskottet fattar beslut och lämnar ett protokollsutdrag till kammaren, och i de fall där ett utskott lämnat ett utlåtande med förslag till ett motiverat yttrande anses subsidiaritetsprövningen genomförd först när kammaren fattar beslut. Subsidiaritetsprövningar som inleddes under 2017, men avslutades först under våren 2018 ingår således inte i konstitutionsutskottets uppföljning för 2017.

¹⁰ Som tidigare nämnts räknar trafikutskottet med en subsidiaritetsprövning av ett utkast till lagstiftningsakt som ledde till ett utlåtande som utskottet justerade i januari 2017, men där kammaren formellt fattade beslut först i januari 2018.

Utskottet konstaterar att dess beredningsområde i stor utsträckning förutsätter överstatliga regleringar eftersom det finns gränsöverskridande inslag inom både transport- och telekomområdet. EU har därför getts betydande beslutskompetens inom området, och i takt med att rättsakter har beslutats av Europaparlamentet och rådet har medlemsstaternas rätt att lagstifta på ett sätt som står i strid med eller kan påverka den gemensamma rättsaktens tillämpning därmed upphört. Utrymmet för nationell lagstiftning inom utskottets beredningsområde är således till viss del redan upptaget eller intecknat och har varit så en längre tid.

En genomgång visar att samtliga utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2017, undantaget ett utkast, rörde frågor där det redan finns lagstiftning på unionsnivå. Det har t.ex. varit frågor om upphävande, ändring och omarbetning av befintlig lagstiftning, dvs. vad kommissionen benämner som förenklingsinitiativ. Utskottet kan därmed konstatera att utrymmet för nationella åtgärder till viss del redan varit begränsat eftersom EU har utövat sin befogenhet i ett tidigare skede. Merparten av de utkast som utskottet subsidiaritetsprövade under 2017 har presenterats inom ramen för kommissionens Refitprogram. Eftersom förslag av denna typ i huvudsak innebär en förenkling och rationalisering av EU:s befintliga regelverk torde de ha en begränsad påverkan på utrymmet för nationella åtgärder, eventuellt till och med öka handlingsutrymmet genom att minska den administrativa bördan.

Sju av de utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2017 var utkast till förordningar, sju var utkast till direktiv och ett var ett utkast till beslut. Utskottet har tidigare uppmärksammat att förordningar är direkt tillämpliga i nationell lagstiftning och därmed verkar inskränkande på medlemsstaternas utrymme för nationella åtgärder. Direktiv å andra sidan fastställer vilka mål som ska uppnås men lämnar åt medlemsstaterna att avgöra exakt hur.

I nio utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2017 föreslogs att kommissionen skulle ges befogenhet att anta s.k. delegerade akter. Utrymmet för nationella åtgärder minskar därmed per definition. Utskottet välkomnar att EU-institutionerna i december 2017 upprättade ett register över delegerade akter i syfte att bl.a. öka öppenheten och möjliggöra spårbarhet i de olika skedena av en delegerad akts livscykel.

Samtliga utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade 2017 innehåller en motivering vad gäller subsidiaritetsprincipen. Utskottet noterar emellertid att kommissionens motivering är mycket kortfattad i utkastet till ändring av förordning om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen (COM(2016) 818). Utskottet konstaterar också att kommissionens motiveringar skiljer sig åt till omfattning och innehåll. Utskottet konstaterar att Timmermans arbetsgrupp för subsidiaritet, proportionalitet m.m. i sin slutrapport föreslagit en s.k. schematisk modell för en gemensam bedömning av subsidiaritet och proportionalitet och att kommissionen anfört att den avser att utgå från denna modell framöver.

Trafikutskottet ser med tillförsikt fram emot att det nya förfarandet kan leda till mer ingående motiveringar från kommissionens sida.

Inför subsidiaritetsärendenas beredning i utskottet använder sig utskottets kansli av IPEX för att få en överblick över subsidiaritetsprövningar i andra nationella parlament. Utskottet noterar återigen att alla parlament inte är konsekventa i hur de använder IPEX och menar alltså att dess användbarhet kan förbättras t.ex. i fråga om en mer konsekvent tillämpning av vilken information som läggs in i systemet, i vilket skede och på vilket språk. Utskottets kansli har löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner, och utskottet bedömer att kontakten fungerar mycket väl. Liksom under föregående år har riksdagens representant bevakat ett antal frågor å utskottets vägnar och informerat om ärendegången i EU:s institutioner och i andra nationella parlament. Utskottets kansli informerade i sin tur riksdagens representant i samband med att utskottet justerade sitt utlåtande med motiverat yttrande i december 2017.

Utskottet framhåller vidare att tidsfristen för subsidiaritetsprövningarna ibland upplevs som knapp och att de förslag som utskottet subsidiaritetsprövar ofta är tekniska till sin natur och i vissa fall relativt svårtillgängliga. Vidare noterar utskottet att kommissionen tenderar att presentera flera utkast till lagstiftningsakter i omfattande paket. Detta innebär att utskottet i förekommande fall har att hantera ett flertal subsidiaritetsprövningar samtidigt, vilket i vissa fall kan påverka de praktiska möjligheterna att hinna fördjupa sig i de enskilda ärendena inom givna tidsramar. Under 2017 och 2018 presenterade kommissionen tre sådana paket inom trafikutskottets beredningsområde. Samtliga paket presenterades dessutom i anslutning till kammarens sommar- respektive jul- och nyårsuppehåll. Utskottet har tidigare framfört att subsidiaritetsärenden som prövas i samband med kammarens sommaruppehåll är mer utmanande för utskottet att hantera och i regel innebär att utskottet tvingas frånga sin ordinarie beredningsprocess. Under subsidiaritetsprövningarna sommaren 2018 var utskottet exempelvis nödgat att inhämta regeringens bedömning av subsidiaritetsprincipens tillämpning för ett flertal utkast till lagstiftningsakter innan utkasten fanns på svenska eller hade hänvisats till utskottet, för att på så vis säkerställa att en eventuell riksdagsbehandling skulle hinnas med före kammarens sommaruppehåll. Vidare fattade utskottet villkorade beslut i två ärenden, dvs. avgjorde ärendena innan de hade väckts under förutsättning att de framöver skulle hänvisas till utskottet för subsidiaritetsprövning. Utskottet konstaterar även att Regeringskansliets möjlighet att bistå med underlag är mer ansträngd under sommaren. Det är angeläget för utskottet att ta del av regeringens bedömning av subsidiaritetsprincipens tillämpning. Utskottet hänvisar till att kommissionen i meddelandet om en starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna¹¹ angett att den anser att perioden över jul och nyår inte bör innefattas i tidsfristen,

¹¹ Kommissionens meddelande om en starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande (COM(2018) 703). Meddelandet hänvisades till konstitutionsutskottet för granskning den 27 november 2018.

vilket utskottet välkomnar. Utskottet har tidigare framfört att de korta ledtiderna försvårar möjligheterna till en god parlamentarisk förankring.

Utskottets subsidiaritetsprövningar underlättas betydligt om kommissionen tillhandahåller tidig, pålitlig och detaljerad information om planeringen för varje enskilt initiativ. Utskottets erfarenhet är dock att informationen i kommissionens arbetsprogram, färdplaner samt sammanträdesplan inte är helt tillförlitlig. Vid utskottets subsidiaritetsprövningar sommaren 2017 och 2018 försvårades utskottets planering av kommissionens bristande information om översättningsarbetet; i flera ärenden var det länge osäkert när tidsfristen skulle börja löpa och därmed om den skulle gå ut i juli eller augusti. Eftersom perioden den 1–31 augusti inte innefattas i tidsfristen blir det stor skillnad för beredningen av ett ärende om tidsfristen går ut den 31 juli eller 1 augusti.

Utskottet konstaterar vidare att kommissionen i det nämnda meddelandet anger att den framöver kommer att ge mer synlighet åt de nationella parlamentens synpunkter, t.ex. genom att presentera ett samlat svar i de fall ett betydande antal nationella parlament lämnat motiverade yttranden även om tröskeln för ett gult kort inte har nåtts.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet framhåller i sitt yttrande att jämfört med 2016 är den främsta skillnaden att kommissionen under 2017 presenterade färre utkast till lagstiftningsakter inom miljöområdet, dvs. förslag som vilade på artikel 192 i EUF-fördraget.

Utskottet har vid upprepade tillfällen i sina yttranden över konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens subsidiaritetsprövning påpekat att miljö- och jordbrukspolitiken i stor utsträckning präglas dels av det EU-gemensamma regelverket, dels av internationella överenskommelser. Utskottet framhåller att gemensamma åtgärder många gånger är nödvändiga för att uppnå politiska mål, exempelvis att bekämpa gränsöverskridande miljöproblem eller att hållbart förvalta gemensamma naturtillgångar.

Över de flesta av utskottets ansvarsområden har unionen delad befogenhet, dvs. både EU och medlemsstaterna får lagstifta och anta rättsligt bindande regler, men medlemsstaterna får utöva sin befogenhet endast i den mån som unionen inte utövat sin befogenhet (artikel 2 i EUF-fördraget). Det ligger därmed i sakens natur att det nationella lagstiftningsutrymmet krymper i takt med att unionen vidtar åtgärder. Samtidigt är det svårt att bedöma i vilken utsträckning de EU-gemensamma lagstiftningsåtgärder inom utskottets beredningsområde som vidtagits sedan Lissabonfördragets ikraftträdande har begränsat det nationella lagstiftningsutrymmet. Redan när Sverige inträdde i EU 1995 var EU-rätten inom miljö- och jordbrukspolitiken mycket omfattande. Vissa direktiv inom utskottets beredningsområde är s.k. minimidirektiv (t.ex. inom vissa djurskyddsfrågor), men i många fall rör det sig om fullharmoniserade förordningar (t.ex. vissa livsmedelsfrågor). Vidare noterar utskottet att många av de lagstiftningsåtgärder inom utskottets

beredningsområde som kommissionen föreslagit under senare år antingen rör ändringar av en redan befintlig rättsakt eller anpassningar av den redan befintliga lagstiftningen till följd av Lissabonfördraget. I de fall då kommissionen föreslagit helt ny lagstiftning har det även hänt att åtgärden varit tidsbegränsad.

Inte desto mindre vill utskottet poängtera att subsidiaritetsprincipen ständigt behöver ägnas särskild uppmärksamhet. Subsidiaritetsprövningen innebär en unik möjlighet för riksdagen och övriga nationella parlament att framföra sina synpunkter på de olika förslagen direkt till EU:s institutioner, och utskottet anser naturligtvis att denna möjlighet ska tas till vara.

Utskottet framhåller att det givetvis är av yttersta vikt att kommissionen utförligt motiverar sina utkast till lagstiftningsakter utifrån subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, inte bara för att de nationella parlamenten ska kunna granska förslagens förenlighet med subsidiaritetsprincipen utan även för att EU:s lagstiftningsprocess ska vara så effektiv och av så hög kvalitet som möjligt. Utskottet har vid flera tillfällen påpekat att kommissionen emellanåt brister i detta avseende. Under 2013 saknades det t.ex. motiveringar i 9 av de 21 förslag som utskottet prövade. I fråga om de lagstiftningsförslag som utskottet prövat under senare år har denna statistik förbättrats. Av de sex utkast till lagstiftningsförslag som utskottet granskade under 2017 hade kommissionen i endast ett av förslagen inte motiverat åtgärdens förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Likaså under 2016 var det endast ett av nio utkast som saknade motivering. Även om det är principiellt viktigt att utkasten alltid inbegriper en motivering bedömde kansliet att de förslag som presenterades under 2016 och 2017 och saknade motivering utifrån subsidiaritetsprincipen endast kunde läggas fram av kommissionen. Det aktuella förslaget under 2017 rörde beräkning av justeringsgraden för finansiell disciplin i enlighet med förordningen om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken m.m. (COM(2017) 150). Denna reglering är en del av unionens budget 2018 som endast kommissionen kan föreslå. Avsaknaden av motivering utifrån subsidiaritetsprincipen medför således inte alltid att utskottets prövning försvåras.

Utskottet har under flera års tid påpekat att IPEX är av mycket begränsad nytta för utskottets subsidiaritetsgranskning. Problemen ligger främst i att de flesta andra parlament/kammare inte lägger upp information om hur de ser på de aktuella förslagen, att den eventuella information som läggs upp inte finns översatt till engelska och att informationen oftast läggs upp mot slutet av tidsfristen, vilket innebär att den inte finns tillgänglig i anslutning till utskottets beredning. Utskottet understryker att möjligheterna till mellanparlamentariskt utbyte behöver utvecklas för att kunna bidra till utskottets ärendehantering.

Utskottet ser positivt på utökad kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner genom att denna dels kan sprida riksdagens ställningstagande till andra parlament/kammare, dels kan ge riksdagen information om hur andra parlament/kammare avser att agera. Kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner har hittills varit aktuell endast i de fall

utskottet uttryckligen sett ett mervärde i en sådan kontakt, t.ex. när utskottet bedömer att ett förslag inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Av denna anledning tog utskottet ingen egen kontakt med representanten under 2017.

Utskottet poängterar att det finns ett tydligt mervärde i att subsidiaritetsprövningen görs före en eventuell överläggning med regeringen. Det är utskottets uppfattning att tillvägagångssätt som kan underlätta och påskynda ärendehanteringens ska uppmuntras, t.ex. att enklare ärenden prövas med hjälp av den engelska språkversionen i stället för att man inväntar den svenska språkversionen som ibland kommer väsentligt senare i beredningsprocessen.

Näringsutskottets yttrande

Näringsutskottet framhåller i sitt yttrande att 9 av de 17 förslagen som utskottet prövade under 2017 syftade till att upphäva, ändra eller omarbota redan gällande rättsakter. Utskottet har vidare i samband med subsidiaritetsprövningarna under 2017 inte särskilt uttalat sig om i vilken utsträckning förslagen även är förenliga med proportionalitetsprincipen. Under utskottets beredning lyfts dock såväl kommissionens som regeringens bedömning i fråga om proportionalitetsprincipen fram, och utskottet tar även dessa i beaktande vid sitt beslut om huruvida det aktuella förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen eller inte. Kommissionen redogjorde i samtliga förslag till lagstiftningsakter som utskottet prövade under 2017 för sin syn på hur förslaget överensstämmer med subsidiaritetsprincipen.

Vad gäller konstitutionsutskottets fråga om utskottets bedömning av en kompetensöverföring framhåller utskottet att subsidiaritetsprövningarna endast omfattar utkast till lagstiftningsakter inom de områden där EU och medlemsstaterna har delad befogenhet. Allteftersom EU tagit sin befogenhet i anspråk genom att besluta om lagstiftning har utrymmet för att medlemsländerna själva ska kunna besluta om lagstiftning krympt eller blivit upptaget, något som kallas EU-rättens spärrverkan. Det kan vidare konstateras att 10 av de 17 utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2017 var utkast till förordningar, vilka inskränker mer på medlemsstaternas utrymme för nationella åtgärder än direktiv eftersom de i motsats till de sistnämnda är direkt tillämpliga i nationell lagstiftning och därigenom kan ha större verkan. I tio av de prövade utkasten till lagstiftningsakter föreslogs också att kommissionen skulle ges befogenhet att anta s.k. delegerade akter. Även om dessa akter inte är lagstiftningsakter är de rättsligt bindande, vilket därmed innebär att de inom ramen för en lagstiftningsakt ytterligare kan minska utrymmet för nationella åtgärder. Sedan december 2017 finns ett nytt interinstitutionellt register över delegerade akter. Det är dock relativt svårt att utan en djupare analys få en överblick över de delegerade akter som antagits inom utskottets beredningsområde och deras inverkan på utrymmet för åtgärder på nationell nivå.

Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att även om utrymmet för nationell lagstiftning sedan Lissabonfördragets ikraftträdande har minskat

genom det samlade antal lagstiftningsakter som har föreslagits och slutligen antagits inom utskottets beredningsområde, har utskottet bedömt att det stora flertalet av dessa har varit förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Utskottet vill i detta sammanhang åter upprepa vad det anförde i sina tidigare yttranden till konstitutionsutskottet om att det krävs en mer genomgripande analys och jämförelse än vad som är görligt inom ramen för ett yttrande för att fastställa om kompetens faktiskt har överförts eller inte. Utskottet framhåller att det kunde vara av intresse för konstitutionsutskottet att överväga om det finns skäl att göra en mer fördjupad studie på området.

Utskottet använde sig i samband med de subsidiaritetsprövningar som genomfördes under 2017 inte i någon större utsträckning av IPEX eller tog kontakt med riksdagens representant i Bryssel. De subsidiaritetsprövningar som gjordes under 2017 var till sin karaktär sådana att de inte föranledde någon inhämtning av andra parlaments ståndpunkter. På ett övergripande plan kan nyttan av informationen i IPEX i samband med subsidiaritetsprövningar fortfarande upplevas som bristfällig eftersom flera parlament inte fyller i informationen och informationen kan upplevas som inaktuell. Det kan dock framhållas att kontakterna med riksdagens representant i Bryssel på ett relativt tidigt stadium ofta kan ge information om beredningsläget i andra parlament.

Utskottet framhåller avslutningsvis att det kan vara svårt att förutse när ett subsidiaritetsärende ska komma in till riksdagen, vilket medför att utskottets verksamhetsplanering försvåras, och periodvis kan det skapa en ökad arbetsbelastning för utskottet. Det planeringsverktyg som utskottet framför allt förlitar sig på när det gäller subsidiaritetsärenden är kommissionens planeringsdokument. Utskottet kan emellertid konstatera att det underlag som riksdagen haft att tillgå från kommissionen emellanåt visat sig vara otillförlitligt. Samtidigt gör utskottet bedömningen att riksdagens EU-samordning arbetar aktivt med att sprida den information som finns att tillgå om kommissionens planering till utskotten.

Utskottets ställningstagande

Samlat utfall av genomförda subsidiaritetsprövningar

Riksdagen prövar samtliga förslag som översänds till riksdagen enligt protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Under 2017 översändes 90 förslag, vilket var en minskning jämfört med 2016 då totalt 101 förslag översändes. Riksdagen lämnade totalt 3 motiverade yttranden under 2017, vilket var en kraftig minskning jämfört med 2016 då 13 motiverade yttranden lämnades. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft och fram t.o.m. den 31 december 2017 har riksdagen prövat totalt 713 förslag och lämnat 62 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande, vilket innebär att riksdagen har haft invändningar mot knappt 9 procent av alla förslag.

En majoritet av de förslag som har översänts för subsidiaritetsprövning sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har grundat sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Under 2017 grundade sig drygt 25 procent av förslagen på denna artikel. Förslagen återfinns inom de flesta av utskottens beredningsområden. Därefter följer förslag som rör jordbruk och fiskeri, transportpolitik och miljöpolitik. Inom området för frihet, säkerhet och rättvisa dominerar förslag som rör gränskontroll och straffrättsligt samarbete (bilaga 11).

Utrymmet för nationella åtgärder till följd av EU-förslag

Utskottet har inom ramen för årets uppföljning tagit emot yttranden från åtta utskott. Yttrandena innehåller värdefulla iakttagelser och synpunkter för uppföljningen och är av avgörande betydelse för att uppföljningen ska kunna vara heltäckande.

Finansutskottet framhåller att det över tid har pågått ett omfattande lagstiftningsarbete på finansmarknadsområdet, vilket inneburit att utrymmet för svensk lagstiftning har minskat på det området. Finansutskottet anser att det nationella utrymmet måste värnas. Skatteutskottet påpekar att det krävs enighet bland medlemsstaterna på skatteområdet. Medlemsstaterna har således bättre möjlighet att värna sin suveränitet inom detta område än inom andra politikområden. Justitieutskottet anser att det är viktigt att frågan om subsidiaritet ges särskild uppmärksamhet inom det straff- och processrättsliga området. Dessa frågor är en central del av varje stats funktion och legitimitet och återspeglar grundläggande värden, seder och bruk i medlemsstaterna. Justitieutskottet framhåller vidare att den överföring av kompetens som förslagen om invandringspolitik, gränskontroller, polissamarbete och straffrättsligt samarbete medför syftar till att nå ett effektivt samarbete och därmed får anses nödvändig. Trafikutskottet framhåller att dess beredningsområde präglas av internationellt samarbete och att åtgärder på EU-nivå många gånger är nödvändiga. Det finns gränsöverskridande inslag inom både transport- och telekomområdet. EU har därför getts betydande beslutskompetens inom dessa områden, vilket innebär att utrymmet för nationell lagstiftning till viss del redan är intecknat och har varit så en längre tid. Miljö- och jordbruksutskottet påpekar att miljö- och jordbrukspolitiken i stor utsträckning präglas dels av det EU-gemensamma regelverket, dels av internationella överenskommelser. Gemensamma åtgärder är många gånger nödvändiga för att uppnå politiska mål, t.ex. för att bekämpa gränsöverskridande miljöproblem. Näringsutskottet konstaterar att även om utrymmet för nationell lagstiftning har minskat genom det samlade antalet utkast som föreslagits och slutligen antagits inom utskottets beredningsområde, har utskottet bedömt att det stora flertalet av dessa har varit förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Såsom konstitutionsutskottet tidigare har uttalat kan direktiv i stället för förordningar typiskt sett ge ett större utrymme för medlemsstaterna att vid införlivandet ta hänsyn till nationella förhållanden (jfr utl. 2011/12:KU25).

Flera av utskotten framhåller återigen i denna uppföljning att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv, och att denna utveckling minskar utrymmet för att anpassa EU-lagstiftningen till de konstitutionella förutsättningarna i medlemsstaterna. Konstitutionsutskottet har gjort en översiktlig genomgång av de förslag som översändes till de nationella parlamenten under 2017 som visar att 59 procent av förslagen är förslag till förordningar och 36 procent förslag till direktiv. Därutöver finns ett antal förslag till beslut. Samtidigt kan konstateras att drygt 40 procent av förslagen rör ändringar av redan befintliga förordningar och direktiv.

Näringsutskottet efterlyser i sitt yttrande en mer fördjupad studie av huruvida kompetens har överförs eller inte. Konstitutionsutskottet anser att en sådan studie skulle vara intressant att genomföra men att den inte ryms inom ramen för den årliga uppföljningen av subsidiaritetsprincipen. Det kan dock finnas skäl att återkomma till frågan, möjligen inom ramen för utskottets uppföljning och utvärdering av riksdagsbeslut.

Betydelsen av bemyndiganden att anta s.k. delegerade akter eller genomförandeakter

Mot bakgrund av att finansutskottet ansett att det kan vara av värde att konstitutionsutskottet tar upp frågan om vilken betydelse möjligheten till s.k. delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter bör ha vid subsidiaritetsprövningar vill konstitutionsutskottet framhålla följande. Det är en mycket intressant men komplex fråga som finansutskottet väckt. Frågan rör tolkningen av EU-fördragets bestämmelser om subsidiaritetsprincipen och nationella parlaments befogenhet att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt är förenligt med principen.

Möjligheten att bemyndiga kommissionen att anta delegerade akter och genomförandeakter framgår av artiklarna 290 och 291 i EUF-fördraget. Bestämmelser med sådana bemyndiganden tas in i särskilda artiklar i utkasten till lagstiftningsakter. Nationella parlaments subsidiaritetsprövning enligt protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna begränsas till prövningen av utkast till lagstiftningsakter. Nationella parlament prövar således inte de delegerade akter eller genomförandeakter som kan komma att antas med stöd av ett bemyndigande i en lagstiftningsakt.

Inledningsvis kan konstateras att den parlamentariska EU-kommittén uppmanade utskotten att beakta de angivna ramarna för subsidiaritetsprövningen och hänvisade till möjligheten att kanalisera synpunkter som inte direkt hänför sig till subsidiaritetsprincipens tillämpning genom överläggningar med regeringen (2017/18:URF1 s. 192 och 269). Konstitutionsutskottet har även framhållit att det inte handlar om att framföra synpunkter i sak på den föreslagna åtgärden inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

Som nämnts inledningsvis i detta betänkande handlar subsidiaritetsprövningen om att fastställa på vilken nivå – unionsnivå eller nationell nivå –

den föreslagna åtgärden ska företas, inte om den bör företas eller inte. Frågan som först måste ställas är om det är möjligt att uppnå målen för den föreslagna åtgärden på nationell nivå. Om så inte bedöms vara fallet kan det från subsidiaritetssynpunkt i princip inte ha någon betydelse om åtgärden regleras i en lagstiftningsakt, delegerad akt eller genomförandeakt, så länge regleringen är på EU-nivå. I den mån ett utskott har invändningar mot att en åtgärd föreslås regleras i en delegerad akt eller i en genomförandeakt i stället för i lagstiftningsakten, är det således en synpunkt som bör föras fram inom ramen för överläggningar med regeringen och inte inom ramen för prövningen av om utkastet till lagstiftningsakt är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Utifrån de avgränsningar som ställs upp i artiklarna 290 och 291 i EUF-fördraget torde i regel ett bemyndigande i en lagstiftningsakt inte heller i övrigt, såvitt utskottet kan bedöma, innebära att lagstiftningsakten kan ifrågasättas ur subsidiaritetssynpunkt. Det kan dock inte uteslutas att ett bemyndigande någon gång bedöms innebära stöd för en framtida reglering av åtgärder vars mål bättre tillgodoses på nationell nivå. I sådana fall torde en invändning kunna göras inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Det är då viktigt att utskottet motiverar varför det anser att bemyndigandet medför att utkastet till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet anser att det finns skäl att följa utvecklingen i frågan.

Informationsutbyte med andra nationella parlament

Under 2017 samlade inte något förslag tillräckligt många invändningar för att tröskeln för ett s.k. gult kort skulle uppnås. Av de 713 förslag som prövats sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har endast 3 förslag lett till ett s.k. gult kort. Ett gult kort innebär att kommissionen blir skyldig att ompröva ett förslag. Efter omprövningen kan kommissionen besluta om den ska behålla, ändra eller dra tillbaka sitt förslag. Konstitutionsutskottet har, som nämnts, vid flera tillfällen påpekat värdet av informationsutbyte med andra nationella parlament och att det finns skäl att fundera över hur de nationella parlamenten ska kunna utbyta information på ett sådant sätt att möjligheterna att uppnå tröskeln för ett gult kort förbättras. Utskottet har framhållit att riksdagens representant vid EU:s institutioner är en möjlig väg till informellt informationsutbyte med utskott eller motsvarande organ vid andra nationella parlament i syfte att t.ex. uppmärksamma andra parlament på synpunkter som ett utskott i riksdagen har eller för att samla så många parlament som möjligt för att uppnå de i protokoll nr 2 angivna tröskelvärdena för att få ett förslag omprövat. Utskottet konstaterar att flertalet av utskotten i sina yttranden framhåller att de har goda erfarenheter av kontakterna med riksdagens representant och att de har nytta av den information som representanten kan lämna, t.ex. om andra parlaments uppfattningar om förslagens förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Trafikutskottet framhåller att utskottet i sin tur genom sitt kansli informerade representanten i samband med att utskottet justerade sitt utlåtande med förslag till ett motiverat yttrande om förslaget till direktiv

om gemensamma regler för vissa former av kombinerad transport av gods mellan medlemsstaterna (COM(2017) 648). Konstitutionsutskottet konstaterar att representanten i detta fall informerades i ett relativt tidigt skede eftersom justeringen ägde rum den 14 december 2017 och tidsfristen gick ut den 22 januari 2018.

Inget av utskotten uppger sig ha haft några direkta kontakter på politisk nivå. Konstitutionsutskottet har tidigare framhållit värdet av ett utökat samarbete mellan de nationella parlamenten, om möjligt på politisk nivå. I detta sammanhang kan nämnas att även den parlamentariska EU-kommittén ansåg att riksdagen bör samarbeta mer med andra nationella parlament, och uppmuntrade till ett kompletterande informationsutbyte på politisk nivå baserat på vad som med någorlunda rimlighet kan förutses bli utskottets slutsats i subsidiaritetsprövningen (2017/18:URF1 s. 193). Förutom den tidsmässiga fördelen av att inte avvakta ett faktiskt beslut ansåg EU-kommittén att sådant informationsutbyte har den fördelen att det sker direkt mellan beslutsfattarna och på politisk nivå. EU-kommittén framhöll att det bör överlåtas åt utskotten att utforma rutiner för att sprida information på politisk nivå till andra nationella parlament. Konstitutionsutskottet delar EU-kommitténs uppfattning i dessa frågor.

Flera av utskotten upprepar även i denna uppföljning att nyttan av IPEX är begränsad i och med att det sällan finns relevant information att tillgå under beredningen av ett ärende och att informationen endast finns tillgänglig på originalspråket. Konstitutionsutskottet konstaterar att det fortfarande finns en förbättringspotential i fråga om vilken information som läggs in i IPEX och att den läggs in i anslutning till besluten och att den läggs in på ett språk som är tillgängligt för andra nationella parlament. Tidsfristen börjar dock att löpa samtidigt för alla nationella parlament, vilket gör att det ofta inte finns information att tillgå under beredningen av ett ärende.

Information från kommissionen om kommande förslag

Flera av utskotten framhåller att det kan vara svårt att förutse och planera för kommande subsidiaritetsprövningar och att erfarenheten är att informationen i kommissionens planeringsdokument (arbetsprogram, färdplaner och sammanträdesplan) inte är helt tillförlitlig. Det saknas även tillförlitlig information om när de olika språkversionerna väntas bli klara och när åttaveckorsfristen börjar löpa. Som ett exempel anges situationen som rådde inför sommaruppehållet 2018 då ett mycket stort antal utkast till lagstiftningsakter översändes av kommissionen till de nationella parlamenten. Det var länge osäkert när tidsfristen avseende olika förslag skulle börja löpa och därmed om den skulle gå ut i augusti eller juli. Eftersom perioden den 1–31 augusti inte räknas med i tidsfristen blir det stor skillnad om tidsfristen går ut den 31 juli eller den 1 augusti. Konstitutionsutskottet konstaterar att de nationella parlamentens planering av subsidiaritetsprövningarna skulle underlättas betydligt

om kommissionen tillhandhöll mer detaljerad och pålitlig information om planeringen för varje enskilt initiativ.

När det gäller tidsfristen har kommissionen i meddelandet om en starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande (COM(2018) 703) angett att den anser att perioden över jul och nyår inte bör räknas in i tidsfristen, vilket skulle vara en välkommen förbättring.

Kommissionens motiveringar

När det gäller kommissionens motiveringar kan utskottet skönja en positiv trend i och med att endast knappa 7 procent av förslagen under 2017 saknade tillfredsställande motiveringar, vilket är en lika stor procentuell andel som under 2016 (bet. 2017/18:KU5 s. 68). Året dessförinnan, 2015, saknades motiveringar i drygt 23 procent av förslagen (bet. 2016/17:KU5 s. 47). Samtidigt varierar motiveringarna till innehåll och omfattning och är i vissa fall alltför kortfattade. Konstitutionsutskottet anser därför att det finns en förbättringspotential i detta avseende, och uppskattar att kommissionen i meddelandet om en starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande (COM(2018) 703) angett att den avser att använda sig av den bedömningsmodell som Timmermans arbetsgrupp om subsidiaritet föreslagit ska användas vid subsidiaritetsprövningarna, vilket förhoppningsvis kan leda till att motiveringar om subsidiaritetsprincipen alltid lämnas och att motiveringarna blir mer utförliga.

Kommande granskning

Utskottet kommer att granska kommissionens s.k. subsidiaritetspaket där bl.a. meddelandet om en starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande (COM(2018) 703) och kommissionens årsrapport 2017 om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (COM(2018) 490) ingår. Utskottets granskningsutlåtande beräknas bli klart under våren 2019.

BILAGA 1

Finansutskottets yttrande 2018/19:FiU1y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 22 november 2018 yttra sig över iakttagelserna i en promemoria om tillämpningen av subsidiaritetsprincipen som tagits fram inom konstitutionsutskottet. Finansutskottet yttrar sig med anledning av denna promemoria.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Konstitutionsutskottet (KU) beslutade den 4 oktober att ge övriga utskott tillfälle att senast den 22 november 2018 yttra sig över iakttagelserna i en promemoria som tagits fram inom KU om uppföljningen av hur riksdagen tillämpar subsidiaritetsprincipen. KU önskar särskilt följande redogörelser och bedömningar:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsärenden från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
4. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
5. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

I KU:s promemoria redogörs för uppföljningen av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under 2017. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Subsidiaritetsärenden som inleddes under hösten 2017 men som avslutats först under våren 2018 ingår inte i den aktuella uppföljningen utan tas i stället upp vid nästa års uppföljning. Inget hindrar dock utskotten från att i sina yttranden, om de så önskar, även ta upp subsidiaritetsprövningar som genomförts senare. Årets uppföljning är den nionde i ordningen.

Finansutskottets subsidiaritetsprövningar under 2017

Under 2017 subsidiaritetsprövade finansutskottet 15 utkast till lagstiftningsakter och lämnade tre utlåtanden, varav ett avsåg två lagstiftningsakter. I övriga 11 fall ansåg utskottet att utkasterna inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag. Endast ett utskott genomförde fler prövningar. Finansutskottet lämnade flest utlåtanden.

De 15 utkast som prövades under 2017 var följande:

- COM(2016) 788 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1059/2003 vad gäller de territoriella typindelningarna (Tercet)
- COM(2016) 850 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 vad gäller bruttosoliditetsgrad, stabil nettofinansieringskvot, krav för kapitalbas och kvalificerade skulder, motpartsrisk, marknadsrisk, exponeringar mot centrala motparter, exponeringar mot företag för kollektiva investeringar, stora exponeringar, rapporteringskrav och krav på offentliggörande av information samt om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 *(föranledde ett motiverat yttrande, utl. 2016/17:FiU38)*
- COM(2016) 851 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 806/2014 vad gäller kreditinstituts och värdepappersföretags förlustabsorberings- och rekaptaliseringskapacitet
- COM(2016) 852 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/59/EU vad gäller kreditinstituts och värdepappersföretags förlustabsorberings- och rekaptaliseringskapacitet och om ändring av direktiv 98/26/EG, direktiv 2002/47/EG, direktiv 2012/30/EU, direktiv 2011/35/EU, direktiv 2005/56/EG, direktiv 2004/25/EG och direktiv 2007/36/EG
- COM(2016) 853 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/59/EU vad gäller rangordningen av skuldinstrument utan säkerhet i en insolvenshierarki
- COM(2016) 854 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/36/EU när det gäller undantagna enheter, finansiella holdingföretag, blandade finansiella holdingföretag, ersättning, tillsynsåtgärder och tillsynsbefogenheter och kapitalbevarande åtgärder *(föranledde ett motiverat yttrande, och förslaget behandlades i samma utlåtande som COM(2016) 850, utl. 2016/17:FiU38)*
- COM(2016) 856 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en ram för återhämtning och resolution av centrala motparter och om ändring av förordningarna (EU) nr 1095/2010, (EU) nr 648/2012 och (EU) 2015/2365
- COM(2017) 114 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeisk företagsstatistik, om ändring av förordning (EG) nr 184/2005 och om upphävande av tio rättsakter på området företagsstatistik
- COM(2017) 208 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller clearingkravet, ett tillfälligt upphävande av clearingkravet, rapporteringskraven, riskbegränsningsteknikerna för OTC-derivatkontrakt som inte clearas av en central motpart, registreringen och tillsynen av transaktionsregister samt kraven för transaktionsregister
- COM(2017) 329 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om harmonisering av bruttonationalinkomsten till marknadspris ("BNI-

förordning”) och om upphävande av rådets direktiv 89/130/EEG, Euratom och rådets förordning (EG, Euratom) nr 1287/2003

- COM(2017) 343 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en europeisk privat pensionsprodukt (PEPP)
- COM(2017) 331 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeländ (föranledde ett motiverat yttrande, utl. 2017/18:FiU7)
- COM(2017) 536 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1093/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), förordning (EU) nr 1094/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten), förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten), förordning (EU) nr 345/2013 om europeiska riskkapitalfonder, förordning (EU) nr 346/2013 om europeiska fonder för socialt företagande, förordning (EU) nr 600/2014 om marknader för finansiella instrument, förordning (EU) nr 2015/760 om europeiska långsiktiga investeringsfonder, förordning (EU) 2016/1011 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och förordning (EU) 2017/1129 om prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad (föranledde ett motiverat yttrande, utl. 2017/18:FiU31)
- COM(2017) 537 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument och direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II)
- COM(2017) 538 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1092/2010 om makrotillsyn av det finansiella systemet på EU-nivå och om inrättande av en europeisk systemrisknämnd.

Tio av utkasterna innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som gäller den inre marknaden. Av de totalt 15 utkasterna var 11 förslag till förordningar och fyra förslag till direktiv. Totalt avsåg 14 av förslagen ändringar av gällande förordningar eller direktiv.

Utlåtande 2016/17:FiU38 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ändringar i tillsynsförordningen och kapitaltäckningsdirektivet

I utlåtande 2016/17:FiU38 subsidiaritetsprövade finansutskottet två förslag från kommissionen som gällde ändringar av regelverket om kapitaltäckning, COM(2016) 850 och COM(2016) 854. Ändringarna avsåg tillsynsförordningen genom förslaget till förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 vad gäller bruttosoliditetsgrad, stabil nettofinansieringskvot, krav för kapitalbas och kvalificerade skulder, motpartsrisk, marknadsrisk, exponeringar mot centrala motparter, exponeringar mot företag för kollektiva investeringar, stora exponeringar, rapporteringskrav och krav på offentliggörande av information samt om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (COM(2016) 850). Ändringarna avsåg också kapitaltäckningsdirektivet genom förslaget till direktiv om ändring av direktiv 2013/36/EU när det gäller undantagna enheter, finansiella holdingföretag, blandade finansiella holdingföretag, ersättning, tillsynsåtgärder och tillsynsbefogenheter och kapitalbevarande åtgärder (COM(2016) 854).

I utlåtandet anförde utskottet att riksdagen har möjlighet att pröva den s.k. proportionalitetsprincipen inom ramen för subsidiaritetsprövningen och ansåg att förslagen stred mot proportionalitetsprincipen. Utskottet anförde att kommissionens ändringsförslag som gäller de s.k. pelare 2-bestämmelserna bl.a. innebär att pelare 2-kravet inte får ta höjd för system- eller makrotillsynsrisker. Utskottet ansåg att de föreslagna bestämmelserna minskar medlemsstaternas flexibilitet att hantera identifierade system- och makrotillsynsrisker. En för låg nivå på ett instituts kapital i förhållande till de risker som institutet är exponerat mot eller utsätter det finansiella systemet för kan innebära stora konsekvenser för statsfinanserna och samhällsekonomin som helhet. Enligt utskottet måste en medlemsstat på nationell nivå ha möjlighet och rättighet att vidta de åtgärder som anses motiverade för att säkerställa den finansiella stabiliteten i landet. Utskottet underströk att medlemsstaternas möjlighet och rättighet att vidta eventuella ytterligare åtgärder i syfte att säkerställa den finansiella stabiliteten i respektive land måste värnas.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:155). Kommissionen svarade på riksdagens motiverade yttrande i juni 2017 (C(2017) 3975).

Förslagen till rättsakter behandlas på EU-nivå enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet och har ännu inte antagits av rådet och Europaparlamentet.

Utlåtande 2017/18:FiU7 Ändrade regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland

I utlåtande 2017/18:FiU7 subsidiaritetsprövade finansutskottet kommissionens förslag till förordning om ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning

(EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeland (COM(2017) 331).

Under subsidiaritetsprövningens gång lämnade kommissionen ett förslag som ändrade det ursprungliga förslaget (COM(2017) 539). Utskottet gjorde bedömningen att ändringsförslaget inte påverkade utskottets ställningstagande i fråga om subsidiaritetsprincipen. I utlåtandet framhölls att kommissionens principiella inställning är att ändrade förslag inte omfattas av subsidiaritetskontrollmekanismen, men att kommissionen ändå underställer dem subsidiaritetskontroll om ändringen bedöms kunna påverka subsidiaritetsbedömningen (C(2013) 4869). Utskottet påpekade att detta fall är speciellt eftersom subsidiaritetsprövningen av det ursprungliga förslaget fortfarande pågick och att det var oklart hur kommissionen skulle hantera det ändrade förslaget i förhållande till subsidiaritetskontrollmekanismen.

Vidare lämnade Europeiska centralbanken (ECB) under prövningens gång en rekommendation om ändring i bankens stadgar för att kunna genomföra de uppgifter som följer av kommissionens förslag.

I sitt ställningstagande anförde utskottet att kommissionens förslag om krav på samtycke från Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esmå) och relevanta centralbanker är alltför långtgående och inte tar tillbörlig hänsyn till befintliga verktyg för att främja tillsynskonvergens. Utskottet ansåg att förslaget även riskerar att skapa en ineffektiv struktur där det kan ifrågasättas om målen med förslaget nås. Utskottet ansåg därutöver att möjligheten att kräva omlokalisering av vissa systemviktiga centrala motparter från tredjeland till EU går längre än vad som är nödvändigt för att nå målen med förslaget. Vidare saknade utskottet en motivering till varför relevanta centralbanker skulle ges utökade befogenheter i tillsynsarbetet. Mot bakgrund av dessa invändningar ansåg utskottet att kommissionens förslag stred mot subsidiaritetsprincipen. I ställningstagandet noterade utskottet att kommissionen under pågående subsidiaritetsprövning lämnat ett förslag som ändrar det ursprungliga förslaget och konstaterade att det dock inte ändrar utskottets ställningstagande i fråga om subsidiaritetsprincipen. Utskottet konstaterade även att rekommendationen från ECB var en oönskad konsekvens av kommissionens förslag.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2017/18:9). Kommissionen svarade på riksdagens motiverade yttrande i januari 2018 (C(2018) 41).

Förslaget till rättsakt behandlas på EU-nivå enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet och har ännu inte antagits av rådet och Europaparlamentet.

Utlåtande 2017/18:FiU31 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna (Esa-myndigheterna)

I utlåtande 2017/18FiU:31 subsidiaritetsprövade finansutskottet kommissionens förslag till ändringar i förordningarna om de europeiska

tillsynsmyndigheterna (Esa-myndigheterna) Europeiska bankmyndigheten (EBA), Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (Eiopa) och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma) och i sex sektorsspecifika rättsakter (COM(2017) 536).

Utskottet ansåg att kommissionens förslag stred mot subsidiaritetsprincipen. Kommissionens ändringsförslag innebär att de tre europeiska tillsynsmyndigheterna ska få ökade befogenheter och fler uppdrag. Framför allt föreslås Esma få nya tillsynsuppgifter, bl.a. i fråga om prospekt och tre kategorier av fonder. Dessutom föreslås att Esa-myndigheterna ska koordinera och likrikta de nationella tillsynsmyndigheternas tillsynsarbete, bl.a. genom strategiska tillsynsplaner. Utskottet ansåg att de föreslagna bestämmelserna riskerade att få till följd att ansvarsförhållandena mellan vad som ska ligga på EU-nivå respektive nationell nivå blir otydliga. Enligt utskottet kan förslaget leda till att tillsynen bli mindre effektiv, mindre förutsägbar och sämre anpassad till nationella förhållanden. Målsättningen med förslaget i dessa delar kan, ansåg utskottet, i tillräcklig utsträckning uppnås genom att åtgärder vidtas på medlemsstatsnivå. Alternativt kan mindre ingripande åtgärder som i tillräckligt hög grad leder till det eftersträlvade målet vidtas på EU-nivå.

Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2017/18:126). Kommissionen svarade på riksdagens motiverade yttrande i maj 2018 (C(2018) 3204).

Förslaget till rättsakt behandlas på EU-nivå i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och har ännu inte antagits av rådet och Europaparlamentet.

Utskottets tidigare ställningstaganden

Utskottet har i tidigare yttranden till KU konstaterat att det pågått ett omfattande lagstiftningsarbete på finansmarknadsområdet, vilket har inneburit att utrymmet för svensk lagstiftning på området har minskat. Samtidigt har utskottet noterat att subsidiaritetskontrollen inneburit att riksdagen kunnat framföra sina synpunkter direkt till EU:s institutioner (yttr. 2017/18:FiU1y, yttr. 2015/16:FiU1y, yttr. 2014/15:FiU1y).

Utskottet har i tidigare yttranden observerat att kommissionen allt oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för förslag till direktiv och att denna utveckling minskar handlingsutrymmet för de nationella parlamenten att anpassa EU-lagstiftningen till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskild medlemsstat när den ska genomföras (yttr. 2017/18:FiU1y, yttr. 2015/16:FiU1y).

Vidare har utskottet tidigare uttalat att det är viktigt att tidsramen för subsidiaritetsprövningen av ett förslag korresponderar med behandlingen av kommissionens förslag inom EU eftersom de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar kan förlora i betydelse om prövningen inte kan genomföras innan eller i inledningsskedet av förhandlingarna om rättsakterna (yttr. 2017/18:FiU1y, yttr. 2015/16:FiU1y).

Utskottet har i sina två senaste yttranden till KU ansett att det kan vara av värde att KU i kommande uppföljningar tar upp frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeaakter i utkast till lagstiftningsakter har haft vid subsidiaritetsprövningen (yttr. 2017/18:FiU1y, yttr. 2016/17:FiU2y). I förra årets betänkande 2017/18:KU5 noterade KU att finansutskottet uttryckt önskemål om en redogörelse för KU:s syn på frågan om hur utskotten bör se på förslag där möjligheten till delegerade akter och genomförandeaakter föreslås och i vilken utsträckning sådana delar av ett förslag bör problematiseras vid subsidiaritetsprövningarna. KU ville inte föregripa resultatet av den då pågående EU-kommittén och begränsade sig till att erinra om vad det tidigare uttalat om att subsidiaritetsprövningen handlar om att fastställa på vilken nivå – unionsnivå eller någon nationell nivå – en åtgärd ska vidtas, inte huruvida åtgärden ska vidtas eller inte (bet. 2009/10:KU2). EU-kommittén slutförde sitt arbete i januari 2018. Frågan kommenteras inte i utredningens rapport (2017/18:URF1) eller i riksdagsstyrelsens framställning (2017/18:RS8).

Utskottets ställningstagande

Fråga 1 och 2. Samlat utfall av subsidiaritetsprövningar

Utskottet konstaterar att antalet genomförda subsidiaritetsprövningar under 2017 var ungefär lika många som under 2016. Under 2017 prövade utskottet 15 utkast till lagstiftningsakter och lämnade tre utlåtanden, varav ett avsåg två lagstiftningsakter. Under 2016 prövade utskottet 16 utkast och lämnade ett utlåtande.

Utskottet konstaterar vidare att det över tid pågått ett omfattande lagstiftningsarbete på finansmarknadsområdet, vilket innebär att utrymmet för svensk lagstiftning har minskat på området. Utskottet anser att det nationella utrymmet behövs och måste värnas. I två av utskottets utlåtanden under 2017 lyfte utskottet fram att kommissionens förslag riskerade att minska möjligheten till flexibilitet med anledning av nationella förhållanden. I subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag till ändringar i tillsynsförordningen och kapitaltäckningsdirektivet underströk utskottet att medlemsstaternas möjlighet och rättighet att vidta eventuella ytterligare åtgärder i syfte att säkerställa den finansiella stabiliteten i respektive land måste värnas (utl. 2016/17:FiU38). Vidare ansåg utskottet i subsidiaritetsprövningen av kommissionens förslag om översyn av de europeiska tillsynsmyndigheterna att de föreslagna bestämmelserna riskerar att få till följd att ansvarsförhållandena mellan vad som ska ligga på EU-nivå respektive nationell nivå blir otydliga. Utskottet ansåg att förslaget kan leda till att tillsynen blir mindre effektiv, mindre förutsägbar och sämre anpassad till nationella förhållanden (2017/18:FiU31). Utskottet framhåller att subsidiaritetskontrollen har inneburit att riksdagen kunnat framföra sina synpunkter direkt till EU:s institutioner.

Utskottet noterar att av de 15 utkast som prövades under 2017 var 11 förslag till förordningar och 4 förslag till direktiv. Utskottet observerar att kommissionen liksom tidigare oftare lägger fram förslag till förordningar i stället för direktiv och att denna utveckling minskar handlingsutrymmet för de nationella parlamenten att anpassa EU-lagstiftningen till de skiftande konstitutionella förutsättningarna i varje enskild medlemsstat där den ska genomföras.

Fråga 3. Kommissionens motiveringar

Utskottet vill betona vikten av att kommissionen fullödigt motiverar sina förslag med utgångspunkt i subsidiaritetsprincipen. Kommissionen har i samtliga utkast till lagstiftningsakter som utskottet prövat under 2017 lämnat en motivering till varför utkasten bör anses förenliga med subsidiaritetsprincipen, men det varierar hur fullödigt motiveringen är.

Fråga 4. IPEX och riksdagens representant

IPEX används av utskottets kansli men tillför sällan någon relevant information vid subsidiaritetsprövningarna. Kontakterna med riksdagens representant vid EU:s institutioner fungerar väl. Utskottet har nytta av den bevakning av arbetet inom EU som representanten gör och den löpande information om arbetet inom EU som representanten lämnar.

Fråga 5. Övrigt

Utskottet anser att det är mycket viktigt att EU:s institutioner respekterar tidsgränsen för subsidiaritetsprövningen och inte föregriper utfallet av den. Utskottet noterade under pågående subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ändrade regler för tillsyn över centrala motparter i EU och i tredjeland att kommissionen lämnade ett förslag som ändrade det liggande förslaget. Det nya förslaget ändrade dock inte utskottets uppfattning i subsidiaritetsfrågan (utl. 2017/18:FiU7). Det förekommer även att kommissionens förslag på EU-nivå behandlas med en tidsram som resulterar i att utskottet överlägger med regeringen om förslaget innan utskottet prövar förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Överläggning med regeringen före utskottets subsidiaritetsprövning genomfördes exempelvis om ovan nämnda förslag om ändrade regler för centrala motparter i EU och i tredjeland och om kommissionens förslag till en europeisk privat pensionsprodukt (COM(2017) 343).

När det gäller frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter har haft vid subsidiaritetsprövningen noterar utskottet att KU i förra årets betänkande noterade finansutskottets efterfrågan, och att man inte ville föregripa resultatet av den då pågående EU-kommittén. KU begränsade sig då till att erinra om vad utskottet tidigare uttalat om att subsidiaritetsprövningen handlar om att fastställa på vilken nivå – unionsnivå eller någon nationell nivå – en åtgärd ska vidtas, inte huruvida åtgärden ska vidtas eller inte (bet. 2017/18:KU5). EU-

kommittén slutförde sitt arbete i januari 2018. Frågan kommenteras inte i utredningens rapport (2017/18:URF1) eller i riksdagsstyrelsens framställning (2017/18:RS8). KU tillstyrker förslagen i framställningen, och kammaren beslutade den 14 november 2018 i enlighet med KU:s förslag (bet. 2017/18:KU7). Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2019. Mot bakgrund av att EU-kommitténs arbete avslutats vill utskottet återigen lyfta frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter bör ha vid subsidiaritetsprövningen.

Stockholm den 15 november 2018

På finansutskottets vägnar

Gunilla Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gunilla Carlsson (S), Niklas Wykman (M), Emil Källström (C), Ingela Nylund Watz (S), Ingemar Nilsson (S), Sven-Olof Sällström (SD), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Björn Wiechel (S), Eva Lindh (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Ida Gabrielsson (V), Jörgen Warborn (M), Charlotte Quensel (SD), Christian Carlsson (KD), Joar Forssell (L) och Staffan Eklöf (SD).

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande 2018/19:SkU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över de iakttagelser om hur riksdagen tillämpar subsidiaritetsprincipen som redovisas i en promemoria som har arbetats fram inom konstitutionsutskottets kansli. Konstitutionsutskottet vill särskilt att utskotten kommenterar och bedömer vissa angivna frågor.

Konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2018/19 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen den 1 januari–31 december 2017.

I yttrandet redovisar skatteutskottet sina kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt nuvarande 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till en lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2018/19 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. avslutades antingen i utskottet genom protokollsutdrag eller i kammaren genom ett motiverat yttrande efter förslag i ett utlåtande från utskottet, den 1 januari–31 december 2017. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Under perioden den 1 januari–31 december 2017 genomförde riksdagens utskott totalt 90 subsidiaritetsprövningar.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar.

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
4. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
5. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag till eller önskemål om förbättringar.

Skatteutskottets subsidiaritetsprövningar under 2017

Skatteutskottet prövade tio utkast till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet fann i samtliga fall att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag. Utskottet lämnade alltså inget utlåtande med förslag till motiverat yttrande under 2017.

Åtta utkast gällde harmonisering av indirekta skatter. Ett utkast grundade sig på artikel 349 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) som innebär att rådet kan anta särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU på grund av de permanenta nackdelar som påverkar dessa områdens ekonomiska och sociala situation. Ett utkast gällde tullsamarbete.

Två av de ovan nämnda utkasten rörde flera politikområden. Det var för det första kommissionens förslag till förordning om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur unionen m.m. (COM(2016) 825). Detta utkast rörde tullsamarbete (artikel 33 FEUF) och grundade sig även på artikel 114 FEUF, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. För det andra var det kommissionens förslag till ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang (COM(2017) 335). I sitt förslag till direktiv angav kommissionen att det hade sin rättsliga grund i artiklarna 113 och 115 FEUF, dvs. harmonisering av indirekta skatter och tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknads uppbyggande eller funktion.

Utfallet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade skatteutskottet 46 utkast till lagstiftningsakter. Av dessa utkast gällde 20 harmonisering av indirekta skatter och grundade sig på artikel 113 FEUF. Vidare grundade sig 14 av utkasten på artikel 115 FEUF, dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknads upprättande eller funktion. Elva av utkasten grundade sig på artikel 349 FEUF som innebär att rådet kan anta särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU. Fyra av utkasten innehöll förslag om tullsamarbete. Två av utkasten gällde tillnärmning av lagstiftning grundad på artikel 114 FEUF och ett gällde bekämpning av bedrägeri. Vissa av utkasten berörde alltså flera politikområden. Totalt lämnade skatteutskottet tolv utlåtanden under denna tid.

Skatteutskottet har i sitt yttrande 2017/18:SkU5y Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen redogjort för de utlåtanden som lämnats under perioden den 1 december 2009–31 december 2016. Under 2017 har inte något utlåtande lämnats.

Utskottets kommentarer

Utskottet redovisar följande kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor.

Fråga 1

Utskottets beredningsområde har direkt anknytning till EU:s regelverk. Antalet prövningar inom utskottets område har under åren vanligtvis varit lågt. Under 2014 kunde man notera en viss ökning av antalet prövningar som gällde utkast om åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU. Dessa utkast medförde inte några utlåanden. Under 2016 ökade antalet prövningar i utskottet. Av åtta prövningar utmynnade sex i motiverade yttranden. Ökningen under 2016 sågs som en följd av OECD:s arbete med BEPS-programmet. Under 2017 var antalet subsidiaritetsärenden i utskottet högt (tio stycken). Samma antal utkast prövades 2014, men antalet har aldrig varit högre. Utkasten gällde framför allt harmonisering av indirekta skatter, vilket är normalt.

Fråga 2

Några av de utkast som utskottet prövade under 2017 har lett till EU-lagstiftning, vilket därmed har minskat utrymmet för nationella åtgärder inom dessa politikområden. På skatteområdet krävs enighet bland medlemsstaterna, vilket kan medföra justeringar och fördröjningar av förslagen innan dessa blir EU-lagstiftning. Medlemsstaterna har således möjlighet att bättre värna sin suveränitet på detta område än inom andra politikområden.

Fråga 3

Kommissionen lämnade motiveringar i fråga om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i de ärenden som utskottet prövade under den nu aktuella tidsperioden.

Fråga 4

Informationen i IPEX har använts vid något tillfälle, men den är i regel varken fullständig eller särskilt relevant när utskottet behandlar subsidiaritetsärenden. Detta är naturligt eftersom alla parlament i medlemsländerna arbetar inom samma tidsram. Utskottet håller en löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner. Utskottet anser att denna möjlighet att skaffa information är mycket värdefull.

Fråga 5

I sitt yttrande till konstitutionsutskottet om subsidiaritetsprövningar som genomfördes den 1 januari 2016–31 december 2016 (yttrande 2017/18:SkU5y) har skatteutskottet lämnat synpunkter som bl.a. avsåg att efterlevnaden av gällande regelverk enligt utskottets mening hade brustit från kommissionens sida vid ett flertal tillfällen. Formerna för nationell parlamentarisk prövning borde enligt utskottet respekteras. Utskottet pekade också på brister i kommissionens hantering av de förslag som utskottet subsidiaritetsprövade under denna period. Kommissionen hade i flera fall inte gjort

någon konsekvensanalys av det förslag som skulle subsidiaritetsprövas. Det fanns också i flera fall andra brister i kommissionens underlag till förslagen.

Under 2017 har utskottet som ovan framgått inte funnit anledning att lämna något utlåtande. Det finns dock anledning att erinra om de synpunkter som utskottet lämnade i föregående års yttrande.

Stockholm den 22 november 2018

På skatteutskottets vägnar

Jörgen Hellman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jörgen Hellman (S), Per Åsling (C), Hillevi Larsson (S), Helena Bouveng (M), Bo Broman (SD), Tony Haddou (V), Boriane Åberg (M), David Lång (SD), Patrik Lundqvist (S), Hampus Hagman (KD), Anna Vikström (S), Joar Forssell (L), Eric Westroth (SD), Rebecka Le Moine (MP), Kjell Jansson (M), Sultan Kayhan (S) och Jörgen Berglund (M).

BILAGA 3

Justitieutskottets yttrande 2018/19:JuU1y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över de iakttagelser som redovisas i en promemoria som konstitutionsutskottets kansli har upprättat.

Konstitutionsutskottets uppföljning gäller de subsidiaritetsprövningar som gjordes i riksdagen under tiden den 1 januari–31 december 2017. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Justitieutskottet har under den aktuella perioden genomfört tio subsidiaritetsprövningar. I alla fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Justitieutskottet redovisar i yttrandet sina kommentarer och bedömningar avseende konstitutionsutskottets frågor.

Utskottets överväganden

Inledning

Konstitutionsutskottets nu aktuella uppföljning gäller perioden den 1 januari–31 december 2016 och avser de subsidiaritetsprövningar som ledde till beslut antingen i utskottet (protokollsutdrag) eller i kammaren (motiverat yttrande) under den aktuella tiden.

Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen rymmer två delar, dels den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter, dels utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på en övergripande nivå.

Uppföljningen av den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter gäller vilka subsidiaritetsprövningar som har genomförts i riksdagen och vilka metoder som använts.

Uppföljningen av utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar avser främst utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på en övergripande nivå. Detta görs genom sammanställningar av hur subsidiaritetsprövningar utfallit på olika politikområden, vilka sedan på sikt kommer att kunna relateras till hur utvecklingen av kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna har påverkat förutsättningarna för att uppfylla befintliga mål. I uppföljningen uppmärksammas om det t.ex. förekommer flera förslag som visserligen inte vart för sig innebär att subsidiaritetsprincipen inskränks men som sammantagna kan peka på en tendens att subsidiaritetsprincipen är i fara.

I uppföljningen lägger konstitutionsutskottet fokus på utfallet av subsidiaritetsprövningarna under 2017 och det sammantagna utfallet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Justitieutskottets subsidiaritetsprövningar

Under 2017 prövade justitieutskottet tio utkast till lagstiftningsakter. Utskottet ansåg i samtliga fall att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/794 och (EU) 2016/1624, COM(2016) 731.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpning av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser, COM(2016) 826.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och förverkande, COM(2016) 819.

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna, COM(2016) 881.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller och om ändring av förordning (EU) nr 515/2014 samt upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006, COM(2016) 882.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring av förordning (EU) nr 515/2014 och om upphävande av förordning (EG) nr 1986/2006, rådets beslut 2007/533/RIF och kommissionens beslut 2010/261/EU, COM(2016) 883.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer för att komplettera och stödja det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris-TCN-systemet) och om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011, COM(2017) 344.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska byrån för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa, om ändring av förordning (EG) nr 1987/2006 och rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av förordning (EU) nr 1077/2011, COM(2017) 352.
- Förslag till direktiv om bekämpande av bedrägeri och förfälskning som rör andra betalningsmedel än kontanter – subsidiaritetsprövning, COM(2017) 489.
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/399 vad gäller bestämmelserna om tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna, COM(2017) 571.

Av de tio utkasten till lagstiftningsakter som utskottet prövade under 2017 berörde vissa av dem flera politikerområden. Sex av utkasten gällde straffrättsligt samarbete och fyra gällde gränskontroll. Tre utkast gällde invandringspolitik och lika många gällde polissamarbete. Övriga gällde administrativt samarbete (1) och asylpolitik (1).

Utskottets ställningstagande

Den formella hanteringen

Allmänt

Kansliet använder sig regelmässigt av IPEX för att se dels vilka parlament som prövar det aktuella förslaget, dels om något av parlamenten har lagt ut information om prövningen. I utskottets prövningar under 2017 ingick emellertid inte någon information från IPEX eller andra nationella parlament. Utskottets kansli har även haft en kontinuerlig kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner. Kansliets uppfattning är att man genom kontakter med riksdagens representant har kunnat få en bra översikt över de andra parlamentens uppfattningar vad gäller de aktuella förslagens överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen.

Utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar

Utskottet konstaterar att subsidiaritetsprövningen i huvudsak är en lämplighetsprövning och att det handlar om att fastställa på vilken nivå - unionsnivå eller någon nationell nivå - den föreslagna åtgärden ska vidtas, och inte om den föreslagna åtgärden ska vidtas eller inte (se bet. 2009/10:KU2 s.13).

Justitieutskottet ansåg, som tidigare redovisats, att inget av de tio förslag till lagstiftningsakter som utskottet prövade under 2017 stred mot subsidiaritetsprincipen.

Under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade utskottet 71 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten gällde förslag inom området för frihet, säkerhet och rättvisa, varav 33 utkast gällde straffrättsligt samarbete, 20 gränskontroll, 13 polissamarbete, 6 invandringspolitik, 5 administrativt samarbete, 3 asylpolitik och 3 civilrättsligt samarbete. Utöver detta gällde fem utkast bekämpning av bedrägeri och tre tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och tre grundade sig på flexibilitetsklausulen. Övriga utkast gällde förslag till skydd för personuppgifter (1), bekämpning av diskriminering (1), fri rörlighet för unionsmedborgare (1), transportpolitik (1), folkhälsa (1), konsumentskydd (1) och statistik (1) samt administrativt samarbete (1). Vissa av utkasten berörde flera politikområden.

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 har justitieutskottet lämnat sex utlåtanden.

Det första utlåtandet lämnade utskottet 2011 med förslag till motiverat yttrande om kommissionens förslag till ändring av en förordning i syfte att införa gemensamma regler för återinförande av gränskontroller vid de inre gränserna vid exceptionella omständigheter (COM(2011) 560, utl. 2011/12:JuU13, rskr. 2011/12:22).

Under 2012 lämnade utskottet tre utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. De gällde kommissionens förslag om ett inrättande av ett europeiskt

gränsövervakningssystem (Eurosur), (COM(2011) 873, utl. 2011/12:JuU29, rskr. 2011/12:156), kommissionens förslag till direktiv om skydd av personuppgifter på det brottsbekämpande området (COM(2011) 10, utl. 2011/12:JuU31, rskr. 2011/12:175) och kommissionens förslag till direktiv om bekämpning genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägerier som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen (COM(2012) 363, utl. 2012/13:JuU8, rskr. 2012/13:8).

Under 2013 lämnade utskottet ett utlåtande över kommissionens förslag till rådets förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten (COM(2013) 534, utl. 2013/14:JuU13, rskr. 2013/14:25) som gällde straffrättsligt samarbete. På EU-nivå ledde utkastet till att ett gult kort utfärdades till följd av att tröskelvärdet uppnåddes. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft var detta andra gången som ett gult kort utfärdades.

Under 2016 lämnade utskottet ett utlåtande om kommissionens förslag till ändring av rådets direktiv 91/477/EGG om kontroll och förvärv av vapen (COM(2015) 750, utl. 2015/16:JuU26, rskr. 2015/16:131).

Kommissionens motiveringar i subsidiaritetsfrågan

Kommissionen var förslagsställare i alla de tio ärenden som utskottet prövade under 2017. Utskottet konstaterar vidare att kommissionen i samtliga fall redogjorde för sin syn på förslagens förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Utskottet har vid flera tillfällen tidigare dels betonat vikten av att det klart framgår hur kommissionen har resonerat i subsidiaritetsfrågan, dels konstaterat att kommissionens motiveringar i några fall varit alltför kortfattade (se yttr. 2017/18:JuU3y s. 4). Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Utvecklingen av kompetensfördelningen mellan medlemsstaterna och EU

Gränskontroll, polissamarbete och invandringspolitik

Kommissionen lade under 2016 fram tre utkast till nya förordningar om Schengens informationssystem (SIS) som utskottet prövade under 2017. Förslagen är i form av tre separata förordningar med direkt effekt på användningen av SIS för gränskontroll, brottsbekämpning respektive återvändande. Förslagen berör politikområdena invandringspolitik, gränskontroll, polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

Två av förslagen om de nya förordningarna om SIS (COM(2016) 882 och 883) innebär inte att nationell kompetens överlämnas till EU, eftersom de främst avser att förbättra existerande system och effektivisera samarbetet mellan medlemsstater.

Det tredje utkastet, förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (COM(2016)

881) medför att viss nationell kompetens överlämnas till EU eftersom det introducerar ett nytt användningsområde för SIS.

Förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om ett europeiskt system för reseinformation och inresetillstånd (COM(2016) 731) och förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/399 vad gäller bestämmelserna om tillfälligt återinförande av gränskontroll vid inre gränser (COM(2017) 571) innebär inte att någon nationell kompetens överlämnas till EU. Dessa två förslag berör politikområdena gränskontroll och polissamarbete.

Straffrättsligt samarbete

Det straffrättsliga samarbetet inom unionen ska bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och inbegriper en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på vissa områden. Om det är nödvändigt för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och rättsliga avgöranden samt polisarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension, får EU genom minimidirektiv fastställa minimiregler om t.ex. straffrättsliga förfaranden. I dessa minimiregler ska skillnaderna mellan medlemsstaternas rättsliga traditioner och rättssystem beaktas (artikel 82 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget).

EU får genom direktiv även fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom området med särskilt allvarlig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag. Detsamma gäller om det är nödvändigt att säkerställa ett effektivt genomförande av unionens politik på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder (artikel 83 i EUF-fördraget).

Förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv gällande straffrättsliga åtgärder för bekämpande av penningtvätt (COM(2016) 826) och förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och förverkande (COM(2016) 819) innebär att nationell kompetens överlämnas till EU. Nationell kompetens överlämnas även genom förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpning av bedrägeri och förfalskning som rör andra betalningsmedel än kontanter (COM(2017) 489). När det gäller förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om systemet för lokalisering av domar mot tredjelandsmedborgare (Ecris-TCN) (COM(2017) 344) lämnas inte någon nationell kompetens över till EU eftersom det främst behandlar tekniska lösningar.

Administrativt samarbete

Förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska byrån för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (eu-LISA) (COM(2017) 352) berör politikområdet administrativt samarbete, vilket innefattar gränskontroll, asylpolitik, invandringspolitik, straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Eu-LISA:s ansvarsområde är att förvalta de centrala delarna av EU:s gemensamma it-system. De bestämmelser inom EU eller nationellt som reglerar systemens

existens, användning, skydd för personuppgifter m.m. påverkas inte av förslaget. Förslaget innebär inte att nationell kompetens överförs till EU.

Utskottets inställning

Utskottet anser att det är viktigt att frågan om subsidiaritet ges särskild uppmärksamhet när det handlar om lagstiftningsförslag inom det straff- och processrättsliga området. Dessa frågor är en central del i varje stats funktion och legitimitet och är av särskild betydelse eftersom de återspeglar grundläggande värden, seder och bruk i medlemsländerna. Därför är det viktigt att lagstiftning på EU-nivå inom det straff- och processrättsliga området endast initieras om det står klart att sådan lagstiftning bidrar till ett betydande mervärde.

Vidare är utskottet positivt till åtgärder som leder till ökad säkerhet inom EU och Sverige. Ett rättssäkert arbete och utbyte av information är viktiga aspekter i ett effektivt samarbete mellan medlemsstater. Det samarbete som finns på det straffrättsliga området efter Lissabonfördragets ikraftträdande innebär att delar av den nationella kompetensen förs över till EU. Det medför att lagstiftningen på EU-nivå stärks och att utrymmet för nationell lagstiftning minskar i motsvarande utsträckning. Utskottet anser att den överföring av kompetens som förslagen om invandringspolitik, gränskontroll, polissamarbete och straffrättsligt samarbete medför syftar till att nå ett effektivt samarbete och därmed får anses nödvändig.

Som tidigare påpekats i utskottets yttranden (senast i yttr. 2017/18:JuU3y) är det viktigt att uppmärksamma den samlade effekten som olika förslag kan ha tillsammans, vilken kan vara svår att överblicka vid enskilda förslag. Avslutningsvis anser utskottet att subsidiaritetsprövningarna fungerar väl och vill framhålla att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar är ett viktigt demokratiskt instrument. Det är också av största betydelse att kommissionen i sitt fortsatta lagstiftningsarbete tar hänsyn till medlemsstaternas synpunkter i dessa avseenden.

Stockholm den 15 november 2018

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Tomas Tobé (M), Petter Löberg (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Kristina Axén Olin (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD), Richard Jomshof (SD), Juno Blom (L) och Magnus Oscarsson (KD).

BILAGA 4

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2018/19:SfU1y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen ska konstitutionsutskottet följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över de iakttagelser som redovisas i en promemoria som konstitutionsutskottets kansli har upprättat.

Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. som ledde till beslut antingen i utskottet (protokollsutdrag eller utlåtande med förslag till motiverat yttrande) eller i kammaren (motiverat yttrande), under tiden den 1 januari–31 december 2017.

Socialförsäkringsutskottet har under denna period genomfört en subsidiaritetsprövning. Utskottets yttrande tar sin utgångspunkt i det ärendet. Utskottet ansåg att utkastet till lagstiftningsakt inte stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottets överväganden

Inledning

Konstitutionsutskottets uppföljning avser dels utfallen av de genomförda subsidiaritetsprövningarna på en övergripande nivå, dels den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter som översänts för subsidiaritetsprövning och vilka metoder som använts vid dessa subsidiaritetsprövningar.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt att utskotten inom sina respektive beredningsområden kommenterar och bedömer

1. det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande
2. i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen
3. kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen
4. i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information
5. hur utskottet i övrigt anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Under tiden den 1 januari–31 december 2017 prövade socialförsäkringsutskottet ett utkast till lagstiftningsakt från kommissionen: Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 (COM(2016) 815).

Förslaget gäller politikområdet fri rörlighet för arbetstagare/social trygghet (artikel 48 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget). Av artikel 48 framgår att Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska besluta om sådana åtgärder inom den sociala trygghetens område som är nödvändiga för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare. Europaparlamentet och rådet ska därvid särskilt införa ett system som tillförsäkrar migrerande arbetstagare och egenföretagare samt deras familjemedlemmar att alla perioder som beaktas enligt lagstiftningen i de olika länderna läggs samman för förvärvande och bibehållande av rätten till förmåner och för beräkning av förmånernas storlek samt att förmånerna betalas ut till personer som är bosatta inom medlemsstaternas territorier. För området gäller en delad befogenhet mellan unionen och medlemsstaterna

enligt EUF-fördraget (artikel 4.2 i avdelning I Unionens befogenhets-kategorier och befogenhetsområden).

Utskottets iakttagelser

Utskottet gör följande iakttagelser när det gäller frågorna om det samlade utfallet av de subsidiaritetsprövningar som har genomförts under 2017 jämfört med 2016, det samlade utfallet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden har minskat samt om hur utvecklingen på olika områden förhåller sig till upprätt-hållandet av subsidiaritetsprincipen.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2017 prövade social-försäkringsutskottet 34 utkast till lagstiftningsakter. Dessa gällde främst politikområdena gränskontroll, invandringspolitik och asylpolitik. Utskottet har inte vid något tillfälle funnit skäl att lämna ett motiverat yttrande över ett utkast till lagstiftningsakt.

För det föregående uppföljningsåret, 2016, behandlade utskottet elva lagstiftningsförslag. Antalet subsidiaritetsprövningar under 2016 är det högsta för utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Socialförsäkringsutskottet angav i sitt yttrande till konstitutionsutskottet om tillämpningen av sub-sidiaritetsprincipen under 2016 att det höga antalet kunde förklaras av flyktingsituationen i Europa som under hösten 2015 ledde till att kommissionen presenterade meddelandet om en migrationsagenda för EU och meddelandet om en reform av det gemensamma Europeiska asylsystemet och ökade möjligheter för laglig inresa till Europa (COM(2015) 240 och COM(2016) 197). Under uppföljningsåret 2017 har inte något förslag prövats som avsett politikområdena gränskontroll, invandringspolitik eller asylpolitik, varför utskottet här hänvisar till sina tidigare gjorda iakttagelser (yttr. 2017/18:SfU2y).

Under 2017 prövade socialförsäkringsutskottet ett utkast till lagstiftnings-akt. Förslaget avsåg en modernisering av EU:s förordningar om samordning av de sociala trygghetssystemen för att spegla de sociala och ekonomiska förutsättningarna i medlemsstaterna. Utskottet konstaterar att när det gäller det sociala området och frågan om fri rörlighet har endast ett tidigare utkast till lagstiftningsakt subsidiaritetsprövats. Det är därför svårt för utskottet att kommentera det samlade utfallet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Utskottet noterar emellertid att det förslag som prövades under 2017 innebar att befogenhet att anta akter för att ändra i bilagorna till samordningsbestäm-melserna skulle delegeras till kommissionen.

När det gäller frågan om kommissionens motiveringar kan utskottet konstatera att kommissionen redogjorde för sin syn på förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen.

Riksdagens representant vid EU:s institutioner kontaktades inte specifikt i den nu aktuella subsidiaritetsprövningen. Socialförsäkringsutskottets kansli

har dock löpande kontakt med och får information från riksdagens representant vid EU:s institutioner vad gäller subsidiaritetsprövningar.

Någon information från IPEX eller från andra nationella parlament inhämtades inte i samband med prövningen.

Stockholm den 20 november 2018

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Johan Forssell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Forssell (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Teresa Carvalho (S), Solveig Zander (C), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S), Emma Carlsson Löfdahl (L), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Maria Ferm (MP), Arin Karapet (M), Jennie Åfeldt (SD) och Christina Høj Larsen (V).

BILAGA 5

Utbildningsutskottets yttrande 2018/19:UbU1y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 22 november 2018 yttra sig över en promemoria som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli. I promemorian beskrivs vilka iakttagelser konstitutionsutskottet gjort vid uppföljningen av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i ett utskott (protokollsutdrag) eller i kammaren (motiverat yttrande), 1 januari–31 december 2017. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Utbildningsutskottet redovisar i yttrandet sina kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor och iakttagelser.

Utskottets överväganden

Inledning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § andra stycket riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa detta arbete och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottet har i uppföljningen av 2017 års subsidiaritetsprövningar beslutat att efterfråga övriga utskotts eventuella kommentarer till och bedömningar av de iakttagelser som översänts till utskotten i form av en promemoria daterad den 2 oktober 2018. Konstitutionsutskottet har särskilt efterfrågat följande redogörelser, kommentarer och bedömningar från övriga utskott:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
4. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
5. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Utbildningsutskottets subsidiaritetsprövningar

Under 2017 genomförde utbildningsutskottet en subsidiaritetsprövning. Utskottet fann förslaget förenligt med subsidiaritetsprincipen, vilket anmälades till kammaren.

Utbildningsutskottet har inte avgett något utlåtande till kammaren sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Sammantaget har utbildningsutskottet prövat 18 utkast till lagstiftningsakter under perioden den 1 december 2009–31 december 2017 enligt följande.

2011

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om reglerna för deltagande och spridning i ”Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020)” (KOM(2011) 810).
- Förslag till rådets beslut om inrättande av det särskilda programmet för genomförande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) (KOM(2011) 811).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 294/2008 om inrättande av Europeiska institutet för innovation och teknik (KOM(2011) 817).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om det strategiska innovationsprogrammet för Europeiska institutet för innovation och teknik (EIT): institutets bidrag till ett mer innovativt Europa (KOM(2011) 822).

2012

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ”Erasmus för alla” – Unionens program för allmän utbildning, yrkesutbildning, ungdom och idrott (KOM(2011) 788).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation (2014–2020) (KOM(2011) 809).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning [...] om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (KOM(2011) 883).

2013

- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av ett stödprogram för rymdövervakning och spårning (KOM(2013) 107).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Copernicusprogrammet (KOM(2013) 312).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett forsknings- och utvecklingsprogram som genomförs gemensamt av flera medlemsstater och som syftar till att stödja små och medelstora företag som bedriver forskning (KOM(2013) 493).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett europeiskt metrologiprogram för innovation och forskning som genomförs av flera medlemsstater (KOM(2013) 497).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i ett andra program för partnerskap mellan Europa och utvecklingsländerna

inom området klinisk prövning som genomförs gemensamt av flera medlemsstater (KOM(2013) 498).

- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i det gemensamma forsknings- och utvecklingsprogram för ett aktivt liv och it-stöd i boende som inletts av flera medlemsstater (KOM(2013) 500).

2014

- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om spridning av jordobservationsdata från satelliter för kommersiella ändamål (KOM(2014) 344).

2016

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning (Cedefop) och om upphävande av förordning (EEG) nr 337/75 (KOM(2016) 532).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om en gemensam ram för tillhandahållande av bättre tjänster för kompetens och kvalifikationer (Europass) och om upphävande av beslut nr 2241/2004/EG (KOM(2016) 625).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om unionens deltagande i partnerskapet för forskning och innovation i Medelhavsområdet (Prima) som genomförs gemensamt av flera stater (KOM(2016) 662).

2017

- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken (KOM(2016) 822).

Utskottet genomförde inga subsidiaritetsprövningar 2010 och 2015.

Utbildningsutskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet redovisar nedan sina kommentarer och bedömningar under ett antal underrubriker som motsvarar konstitutionsutskottets frågor.

Inledningsvis vill utskottet framhålla att EU-samarbete inom utbildningsutskottets beredningsområde till stor del bedrivs på andra sätt än genom lagstiftning, vilket i sin tur återspeglas i antalet ärenden som utbildningsutskottet hanterar. Inom politikområdet utbildning har EU endast befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder, enligt artiklarna 165–166 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Inom politikområdet forskning och teknisk utveckling samt rymden har EU s.k. delad befogenhet, dvs. befogenhet att vidta åtgärder under

förutsättning att det inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter, se artiklarna 179–190 i EUF-fördraget.

Det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande

Under uppföljningsåret 2017 genomförde utbildningsutskottet en subsidiaritetsprövning som gällde kommissionens förslag till direktiv om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken (KOM(2016) 822). Utkastet rörde tre politikområden: fri rörlighet för arbetstagare, etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster (art. 46, 53 och 62 EUF). Föregående år genomförde utskottet tre subsidiaritetsprövningar. Då gällde två av utkasten till lagförslag utbildning (art. 165 och 166 EUF), varav ett även rörde sysselsättning (art. 149 EUF). Det tredje utkastet rörde forskning och teknisk utveckling (art. 182, 183, 185 och 188 EUF).

Utbildningsutskottet har under perioden den 1 december 2009 t.o.m. den 31 december 2017 prövat 18 utkast till lagstiftningsakter. Åtta av dessa gällde forskning och teknisk utveckling (art. 182, 183, 185 och 188 i EUF-fördraget) och fyra gällde industripolitik (art. 173 EUF). Vidare gällde tre utkast utbildning (art. 165 och 166 EUF), två gällde fri rörlighet för arbetstagare (art. 46 EUF) och ytterligare två gällde etableringsrätt (art. 53 EUF). Därtill gällde två utkast fri rörlighet för tjänster (art. 62 EUF), två andra utkast gällde tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (art. 114 EUF) och två rörde rymdpolitik (art. 189 EUF). Ett utkast gällde sysselsättning (art. 149 EUF). Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket medför att summan av antalet utkast inom de olika politikområden som räknats upp ovan överstiger antalet prövade utkast. Sammantaget har utkasten berört nio olika politikområden. Utskottet ansåg i samtliga ovanstående fall att utkasten var förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Utrymmet för nationella åtgärder inom utskottets beredningsområde till följd av EU-förslag som subsidiaritetsprövats och hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Mot bakgrund av utbildningsutskottets förhållandevis få subsidiaritetsärenden som samtidigt är fördelade på ett relativt stort antal politikområden, varav ett politikområde – utbildning – inte får harmoniseras, kan utskottet inte dra några mer övergripande slutsatser på det sätt som efterfrågas i punkt 2 i konstitutionsutskottets promemoria.

Kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen

Kommissionen var förslagsställare i det ärende som utbildningsutskottet prövade 2017, liksom i samtliga ärenden som utskottet prövat sedan 2011. Utskottet genomförde emellertid inga prövningar 2010 och 2015. Utskottet har tidigare efterfrågat mer utvecklade motiveringar från kommissionen till varför förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen (se yttr. 2013/14:UbU1y s. 4, 2014/15:UbU1y s. 5 samt 2015/16:UbU2y s. 6), och har efterhand kunnat skönja en positiv utveckling, vilket utskottet även noterat tidigare år (yttr. 2017/18:UbU3y s. 6). Utskottet har inte behandlat något utkast där kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan saknats.

Inhämtande av information från IPEX och riksdagens representant vid EU:s institutioner

Vid genomförandet av den subsidiaritetsprövning som utbildningsutskottet gjorde uppföljningsåret 2017 hämtade utskottet information om andra parlaments behandling av utkastet från webbplatsen IPEX. Utskottet fann informationen på webbsidan av liten eller ingen relevans för behandlingen av utkastet och har därmed intrycket av att informationen som finns tillgänglig via webbsidan är begränsad, vilket även tidigare har påpekats (se yttr. 2013/14:UbU1y s. 5, 2014/15:UbU1y s. 6, 2015/16:UbU2y s. 6 samt 2017/18:UbU3y s. 6). Utskottet använder sig av kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner när detta bedöms relevant.

Övriga kommentarer

Utbildningsutskottets allmänna uppfattning är att behandlingen av subsidiaritetsärenden har fungerat väl. Utskottet noterar att kommissionen i 2017 års subsidiaritetsärende utvecklade valet av regleringsform (direktiv). Utskottet vill framhäva vikten av att kommissionen även framöver tydligt motiverar sitt val av regleringsform.

Utskottet kan vidare konstatera att det är svårt att förutse kommande subsidiaritetsärenden. Det saknas detaljerad information om kommissionens planering för nya lagstiftningsutkast och om när åttaveckorsfristen för subsidiaritetskontrollen av dem kommer att inledas. Utskottets uppfattning är att tidigare och mer detaljerad information från kommissionen om dess planering för enskilda initiativ skulle förbättra möjligheten till planering av arbetet med subsidiaritetsärenden.

Stockholm den 8 november 2018

På utbildningsutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Roger Haddad (L), Erik Bengtzboe (M), Pia Nilsson (S), Maria Stockhaus (M), Patrick Reslow (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Daniel Riazat (V), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Robert Stenkvis (SD), Gunilla Svantorp (S), Jimmy Loord (KD), Tomas Kronståhl (S), Michael Rubbestad (SD), Annika Hirvonen Falk (MP), Juno Blom (L) och Niels Paarup-Petersen (C).

BILAGA 6

Trafikutskottets yttrande 2018/19:TU1y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 22 november yttra sig över de iakttagelser om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som redovisas i en promemoria utarbetad inom utskottet. Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar i huvudsak de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under perioden den 1 januari–31 december 2017. Trafikutskottets yttrande har sin utgångspunkt i de 15 subsidiaritetsprövningar som utskottet genomförde under denna period.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009 har riksdagen enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Enligt 7 kap. 8 § RO ska konstitutionsutskottet följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Vid sammanträdet den 4 oktober 2018 beslutade konstitutionsutskottet att ge övriga utskott tillfälle att senast den 22 november yttra sig över iakttagelser i den promemoria som upprättats inom utskottet. Promemorian omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under perioden den 1 januari–31 december 2017. Inget hindrar dock utskotten från att i sina yttranden, om de så önskar, även ta upp subsidiaritetsprövningar som har genomförts senare. I promemorian uppmärksammas även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar. Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande redogörelser och bedömningar:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
4. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX¹ eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
5. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

¹ IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange) är en databas som möjliggör utbyte av information om beredningen av EU-dokument i nationella parlament och i Europaparlamentet.

Trafikutskottets subsidiaritetsprövningar 2017

Trafikutskottet subsidiaritetsprövade följande 15 utkast till lagstiftningsakter under 2017²:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen, COM(2016) 818
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter i samband med elektronisk kommunikation och om upphävande av direktiv 2002/58/EG (förordning om integritet och elektronisk kommunikation), COM(2017) 10
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport och direktiv 2006/126/EG om körkort, COM(2017) 47
- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av direktiv 2010/40/EU vad gäller perioden för antagande av delegerade akter, COM(2017) 136
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/62/EG om avgifter på tunga godsfordon för användningen av vissa infrastrukturer, COM(2017) 275
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 561/2006 vad gäller minimikrav om maximal daglig körtid och körtid per vecka, minimigränser för raster och minsta dygns- och veckovila och av förordning (EU) nr 165/2014 vad gäller positionsbestämning med hjälp av färdskrivare, COM(2017) 277
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/22/EG vad gäller tillsynskrav och om fastställande av särskilda bestämmelser med avseende på direktiv 96/71/EG och direktiv 2014/67/EU för utstationering av förare inom vägtransportsektorn, COM(2017) 278
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om övervakning och rapportering av nya tunga fordons koldioxidutsläpp och bränsleförbrukning, COM(2017) 279
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om driftskompatibilitet mellan elektroniska vägtullsystem och underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om underlåtenhet att betala vägavgifter i unionen (omarbetning) (Text av betydelse för EES), COM(2017) 280

² I konstitutionsutskottets promemoria anges att trafikutskottet subsidiaritetsprövade 14 utkast till lagstiftningsakter under 2017, detta då subsidiaritetsprövningen av kommissionens utkast till direktiv om ändring av direktiv 92/106/EEG om gemensamma regler för vissa former av kombinerad transport av gods mellan medlemsstaterna, COM(2017) 648, formellt avslutades i januari 2018 i och med kammarens beslut. Utskottets subsidiaritetsprövning avslutades dock i december 2017 i samband med att utskottet justerade utl. 2017/18:TU8.

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1071/2009 och förordning (EG) nr 1072/2009 i syfte att anpassa dem till utvecklingar inom sektorn, COM(2017) 281
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/1/EG om användning av fordon hyrda utan förare för godstransporter på väg, COM(2017) 282
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd av konkurrensen inom luftfarten, och om upphävande av förordning (EG) nr 868/2004, COM(2017) 289
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1073/2009 om gemensamma regler för tillträde till den internationella marknaden för persontransporter med buss, COM(2017) 647
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 92/106/EEG om gemensamma regler för vissa former av kombinerad transport av gods mellan medlemsstaterna, COM(2017) 648
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/33/EG om främjande av rena och energieffektiva vägtransportfordon, COM(2017) 653.

Utskottets ställningstagande

Konstitutionsutskottets uppföljning gör det möjligt för riksdagen att försäkra sig om att subsidiaritetsprincipen tillämpas på ett korrekt sätt och att besluten fattas på rätt nivå. Utskottet välkomnar detta. Nedan följer utskottets kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor.

Kommentarer om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande

Under 2017 genomförde utskottet 15 subsidiaritetsprövningar, och var tillsammans med finansutskottet det av riksdagens utskott som prövade näst flest utkast till lagstiftningsakter. Utskottet lämnade ett utlåtande med motiverat yttrande över kommissionens utkast till direktiv om ändring av direktiv 92/106/EEG om gemensamma regler för vissa former av kombinerad transport av gods mellan medlemsstaterna, COM(2017) 648. I utlåtandet (utl. 2017/18:TU8) motsatte sig utskottet kommissionens krav på maximalt avstånd mellan omlastningsterminaler. Utskottet anförde att en adekvat planering av försörjning av infrastruktur i form av omlastningsterminaler, som tar hänsyn till olika regioners geografiska och ekonomiska förutsättningar, bäst kan göras av medlemsstaterna själva. Vidare befarade utskottet att kravet på maximalt avstånd mellan omlastningsterminaler riskerade att medföra kostnader för infrastrukturinvesteringar som var alltför långtgående i förhållande till

direktivets målsättning om att främja en överflyttning av godstransporter från väg till mer miljövänliga trafikslag. I övrigt ansåg utskottet inte att något utkast stred mot subsidiaritetsprincipen.

Under 2016 genomförde utskottet 15 subsidiaritetsprövningar och lämnade två utlåtanden med motiverade yttranden. Trafikutskottet var därmed återigen det av riksdagens utskott som prövade näst flest utkast till lagstiftningsakter.

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009 t.o.m. den 31 december 2017 har utskottet subsidiaritetsprövat över 90 utkast till lagstiftningsakter, vilket utgör knappt 13 procent av alla utkast. Under nämnda period har utskottet lämnat 8 utlåtanden med motiverade yttranden; endast finansutskottet och skatteutskottet har lämnat fler utlåtanden. Av dessa utlåtanden har fyra rört transportpolitik, tre rört tillnärmning av den lagstiftning som rör den inre marknaden och ytterligare två rört transeuropeiska nätverk (ett av utkasterna hade två rättsliga grunder), vilket också är de områden som utskottet har prövat flest utkast till lagstiftningsakter inom.

Liksom i tidigare yttranden till konstitutionsutskottet kan utskottet konstatera att dess beredningsområde präglas av internationellt samarbete. För att lösa gränsöverskridande problem inom beredningsområdet bedöms åtgärder på unionsnivå många gånger vara nödvändiga, vilket resulterar i ett förhållandevis stort antal subsidiaritetsprövningar. Beredningsområdets gränsöverskridande karaktär gör följaktligen att det många gånger är lämpligt att fatta beslut på unionsnivå men att det likväl inte alltid behöver vara så, vilket utskottets åtta utlåtanden med motiverade yttranden illustrerar.

En bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Frågan om i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder har minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU är svårbedömbart. Utskottet kan inledningsvis konstatera att dess beredningsområde i stor utsträckning förutsätter överstatliga regleringar eftersom det finns gränsöverskridande inslag inom både transport- och telekomområdet. EU har därför getts betydande beslutskompetens inom området, och i takt med att rättsakter har beslutats av Europaparlamentet och rådet har medlemsstaternas rätt att lagstifta på ett sätt som står i strid med eller kan påverka den gemensamma rättsaktens tillämpning därmed upphört. Utrymmet för nationell lagstiftning inom utskottets beredningsområde är således till viss del redan upptaget eller in-tecknat och har varit så en längre tid.

En genomgång visar att samtliga utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövat under 2017, undantaget utkastet till förordning om övervakning och rapportering av nya tunga fordons koldioxidutsläpp och

bränsleförbrukning (COM(2017) 279), har rört frågor där det redan finns lagstiftning på unionsnivå. Det har t.ex. varit fråga om upphävande, ändring och omarbeting av befintlig lagstiftning, dvs. vad kommissionen benämner som förenklingsinitiativ. Utskottet kan därmed konstatera att utrymmet för nationella åtgärder till viss del redan varit begränsat eftersom EU har utövat sin befogenhet i ett tidigare skede.

Merparten av de utkast som utskottet subsidiaritetsprövar under 2017 har presenterats inom ramen för kommissionens Refit program. Programmet innebär att kommissionen gör en översyn och identifierar belastningar, inkonsekvenser, brister och ineffektiva åtgärder i rådande lagstiftning. Översynen ligger sedan till grund för nya initiativ med syfte att göra lagstiftningen enkel, tydlig och lättförståelig, samt med minsta möjliga börda för berörda. Eftersom förslag av denna typ i huvudsak innebär en förenkling och rationalisering av EU:s befintliga regelverk torde de ha en begränsad påverkan på utrymmet för nationella åtgärder, eventuellt till och med öka handlingsutrymmet genom att minska den administrativa bördan. Utskottet påminner dock om att även Refit initiativ kan innebära mer omfattande ändringar, såsom utökat tillämpningsområde, och därmed minskat nationellt handlingsutrymme.

Sju av de utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövar under 2017 var utkast till förordningar, sju var utkast till direktiv och ett var utkast till beslut. Utskottet har tidigare uppmärksammat att förordningar är direkt tillämpliga i nationell lagstiftning och därmed verkar inskränkande på medlemsstaternas utrymme för nationella åtgärder. Direktiv å andra sidan fastställer vilka mål som ska uppnås men lämnar åt medlemsstaterna att avgöra exakt hur.

I nio utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövar under 2017 föreslogs att kommissionen skulle ges befogenhet att anta delegerade akter, dvs. komplettera eller göra tillägg till icke väsentliga delar av lagstiftningsakter. Utrymmet för nationella åtgärder minskar därmed per definition. Utskottet har tidigare angett att det är relativt svårt att få en överblick över de delegerade akter som antagits inom utskottets beredningsområde. Utskottet välkomnar därmed att EU-institutionerna i december 2017 upprättade ett register över delegerade akter i syfte att öka öppenheten, underlätta planeringen och möjliggöra spårbarhet i de olika skedena av en delegerad akts livscykel.

Även om det nationella handlingsutrymmet oundvikligen minskar till följd av att gemensamma EU-bestämmelser införs har utskottet, under den aktuella perioden, men även tidigare, gjort bedömningen att merparten av kommissionens utkast till lagstiftningsakter har varit förenliga med subsidiaritetsprincipen. Vidare har utskottet vid ett flertal tillfällen efterfrågat och välkomnat EU-åtgärder, senast kommissionens översyn av EU:s befintliga vägtransportlagstiftning inom ramen för det s.k. mobilitetspaketet (ytr. 2017/18:TU6y).

En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen

Samtliga utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade 2017 innehåller en motivering vad gäller subsidiaritetsprincipen. Utskottet noterar emellertid att i utkastet till förordning om ändring av förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen (COM(2016) 818) är kommissionens motivering mycket kortfattad, nämligen ”ändringen av förordningen är det enda befintliga instrument som är tillgängligt för att ta hand om den aktuella frågan”. I övrigt kan utskottet konstatera att kommissionens motiveringar skiljer sig åt till omfattning och innehåll. Kommissionen anpassar i regel sin subsidiaritetsmotivering till det specifika utkastet, även om viss argumentation, t.ex. om frågornas gränsöverskridande karaktär, av naturliga skäl återkommer. Vidare underbygger kommissionen i regel sina motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen med en konsekvensanalys, vilket utskottet tidigare påtalat vikten av.

Utskottet har vid upprepade tillfällen betonat att det organ som utreder och lägger fram ett utkast till lagstiftningsakt också bör lämna en tillfredsställande motivering till sitt beslut. Utskottet vill i sammanhanget påminna om att det har tagit fasta på konstitutionsutskottets tidigare uttalanden om att ett visst mått av proportionalitetsbedömning kan anses ingå inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Det är därför viktigt för utskottets prövning att kommissionen även motiverar varför den föreslagna åtgärden inte anses gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen, t.ex. genom att redogöra för vilka kostnader som utkastet medför och hur dessa kostnader står i proportion till de mål som ska uppnås. I sammanhanget kan utskottet konstatera att kommissionens vice ordförande Frans Timmermans arbetsgrupp för subsidiaritet, proportionalitet och att ”göra mindre men göra det mer effektivt” i sin slutrapport förslog en s.k. schematisk modell för gemensam bedömning av subsidiaritet och proportionalitet genom hela den politiska processen. Modellen bygger på de kriterier som anges i det protokoll om subsidiaritet och proportionalitet som ursprungligen åtföljde Amsterdamfördraget. I meddelandet En starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande (COM(2018) 703) anger kommissionen att den har för avsikt att utgå från nämnda modell framöver. Utskottet noterar detta och ser med tillförsikt fram emot att det nya förfarandet kan leda till mer ingående motiveringar från kommissionens sida av hur ett initiativ svarar mot principerna om subsidiaritet och proportionalitet.

Vad gäller motiveringar och bedömningar i övrigt har utskottet tidigare påpekat att regeringen inte innefattar någon proportionalitetsbedömning i de promemorior som tas fram som svar på utskottets begäran om regeringens bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen. Detta försvårar i förekommande fall för utskottets prövning eftersom utskottet i viss utsträckning gör en proportionalitetsbedömning inom ramen för sin subsidiaritetsprövning. Utskottet har tidigare framfört att regeringens bedömning är av stor vikt för utskottet, inte minst eftersom regeringen är det

organ som förhandlar om förslagen i EU och därför många gånger har mer ingående kunskap om det enskilda lagförslaget. Utskottet vill i sammanhanget även framföra att för den händelse det finns ytterligare vägledning från konstitutionsutskottet i frågan om ett visst mått av proportionalitetsbedömning inom ramen för utskottens subsidiaritetsprövning tar utskottet tacksamt emot denna.

En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information

Inför subsidiaritetsärendenas beredning i utskottet använder sig utskottets kansli av IPEX för att få en överblick över subsidiaritetsprövningar i andra nationella parlament, främst i fråga om vilka parlament som genomför en prövning samt var i prövningen de befinner sig. Utskottet noterar återigen att alla parlament inte är konsekventa i hur de använder IPEX, vilket leder till att den information som finns tillgänglig på webbplatsen i många fall är ofullständig. Vidare finns relevant information oftast inte tillgänglig förrän subsidiaritetsprövningen är inne i ett sent skede, alternativt redan avslutad. Utskottet har tidigare påpekat att IPEX användbarhet även begränsas av att de dokument som publiceras i databasen ofta är på originalspråk, och att det därmed är viktigt med den ”artighetsöversättning” som vissa parlament, däribland riksdagen, bifogar till det motiverade yttrandet. Utskottet menar alltså att IPEX användbarhet kan förbättras t.ex. i fråga om en mer konsekvent tillämpning av vilken information som läggs in i systemet, i vilket skede och på vilket språk. Utskottet noterar likväl med tillförsikt att riksdagen sedan våren 2017 har en ledamot i IPEX styrelse och på så sätt deltar aktivt i IPEX utvecklingsarbete.

Utskottets kansli har löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner och utskottet bedömer att kontakten fungerar mycket väl. Liksom under föregående år har riksdagens representant bevakat ett antal frågor å utskottet vägnar (i huvudsak det s.k. mobilitetspaketet) och informerat om ärendegången i EU:s institutioner och i andra nationella parlament. Utskottets kansli informerade i sin tur riksdagens representant i samband med att utskottet justerade sitt utlåtande med motiverat yttrande i december 2017.

Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar

Liksom i föregående års yttrande vill utskottet framhålla att tidsfristen för subsidiaritetsprövningarna ibland upplevs som knapp. I sammanhanget kan nämnas att de förslag som utskottet subsidiaritetsprövar ofta är tekniska till sin natur och i vissa fall relativt svårtillgängliga. Vidare noterar utskottet att kommissionen tenderar att presentera flera utkast till lagstiftningsakter i

omfattande paket. Detta innebär att utskottet i förekommande fall har att hantera ett flertal subsidiaritetsprövningar samtidigt, vilket i vissa fall kan påverka de praktiska möjligheterna att hinna fördjupa sig i de enskilda ärendena inom givna tidsramar. Under 2017 och 2018 presenterade kommissionen tre sådana paket inom trafikutskottets beredningsområde (del 1, 2, 3 av mobilitetspaketet); samtliga paket presenterades dessutom i anslutning till kammarens sommar- respektive jul- och nyårsuppehåll. Utskottet har tidigare framfört att subsidiaritetsärenden som prövas i samband med kammarens sommaruppehåll är mer utmanande för utskottet att hantera. Dessa prövningar innebär i regel att utskottet tvingas frånga sin ordinarie beredningsprocess. Under subsidiaritetsprövningarna sommaren 2018 var utskottet exempelvis nödgat att inhämta regeringens bedömning av subsidiaritetsprincipens tillämpning för ett flertal utkast till lagstiftningsakter innan utkasten fanns på svenska eller hade hänvisats till utskottet, för att på så vis säkerställa att en eventuell riksdagsbehandling skulle hinnas med innan kammarens sommaruppehåll. Vidare behövde utskottet fatta villkorade beslut i två ärenden, dvs. utskottet avgjorde ärendena innan de hade väckts under förutsättning att de framöver skulle hänvisas till utskottet för subsidiaritetsprövning. Subsidiaritetsprövningar under sommaren sätter därmed extra fokus på planeringsaspekter, liksom väl fungerande rutiner för underhandskontakter mellan utskottets ledamöter och tjänstemän. Utskottet kan i sammanhanget även konstatera att Regeringskansliets möjlighet att bistå med underlag är mer ansträngd under sommaren. Det är angeläget för utskottet att ta del av regeringens bedömning av subsidiaritetsprincipens tillämpning; under 2017 fanns regeringens subsidiaritetsbedömning tillgänglig när utskottet fattade beslut i samtliga subsidiaritetsprövningar. Utskottet har dock mest nytta av regeringens bedömning när den lämnas i ett tidigt skede i beredningen, och utskottet därmed i högre utsträckning hinner beakta denna inför det egna ställningstagandet. Detta är dessvärre inte alltid fallet på grund av de snäva tidsfristerna, i synnerhet inte vid subsidiaritetsprövningar under sommaren. Utskottet noterar i sammanhanget att kommissionens arbetsgrupp för subsidiaritet, proportionalitet och ”göra mindre, mer effektivt” i sin slutrapport rekommenderade kommissionen att vara flexibel i sin tolkning av den fördragsgrundade tidsfristen på åtta veckor och ta hänsyn till vanliga ledighetsperioder. Vidare rekommenderade arbetsgruppen att protokoll nr 2 till fördragen vid tillfälle bör revideras för att se till att de nationella parlamenten får tolv veckor på sig att utarbета och lämna sina motiverade yttranden och utförligt framföra sina synpunkter. I meddelandet En starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande (COM(2018) 703) anger kommissionen att den anser att perioden över jul och nyår inte bör innefattas i tidsfristen och att den har för avsikt att ta upp frågan med Europaparlamentet och rådet. Utskottet välkomnar att tidsfristen för subsidiaritetsprövningarna är uppe för diskussion i EU-institutionerna och påminner om att utskottet i tidigare sammanhang har framfört att de korta ledtiderna försvårar möjligheterna till en god parlamentarisk förankring.

Mot bakgrund av att utskottets subsidiaritetsprövningar ofta sker under tidspress är det viktigt med god framförhållning i fråga om planering. Utskottets subsidiaritetsprövningar underlättas därmed betydligt om kommissionen tillhandahåller tidig, pålitlig och detaljerad information om planeringen för varje enskilt initiativ. Utskottets erfarenhet är dock att informationen i kommissionens arbetsprogram, färdplaner samt sammanträdesplan inte är helt tillförlitlig. Vidare konstaterar utskottet att kommissionen inte brukar presentera någon plan för översättningsarbetet trots att det är av stor vikt för nationella parlament. Vid utskottets subsidiaritetsprövningar sommaren 2017 och 2018 försvårades utskottets planering av kommissionens bristande information om översättningsarbetet; i flera ärenden var det länge osäkert när tidsfristen skulle börja löpa och därmed om den skulle gå ut i juli eller augusti. Eftersom perioden 1–31 augusti inte innefattas i tidsfristen blir det stor skillnad för beredningen av ett ärende om tidsfristen går ut den 31 juli eller 1 augusti.

Givet att utskottet under de senaste åren har genomfört ett stort antal subsidiaritetsprövningar och därmed ägnat mycket tid åt dessa prövningar är det viktigt att EU-institutionerna beaktar riksdagens eventuella subsidiaritetsinvändningar. Mot denna bakgrund anser utskottet att det är positivt att kommissionen lyfter fram behovet av att stärka tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, som ett led i det mer övergripande arbetet för bättre lagstiftning. Utskottet konstaterar vidare att kommissionen i meddelandet En starkare roll för subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i EU:s beslutsfattande (COM(2018) 703) anger att den framöver kommer att ge mer synlighet åt de nationella parlamentens synpunkter, t.ex. genom att presentera ett samlat svar i de fall ett betydande antal nationella parlament avgett motiverade yttranden även om tröskeln för ett gult kort inte har nåtts. Utskottet noterar i sammanhanget även att den parlamentariska EU-kommittén i sitt slutbetänkande framförde att riksdagens prövning av subsidiaritetsprincipens tillämpning i utkast till lagstiftningsakter är meningsfull och ändamålsenlig och sannolikt bidrar till att subsidiaritetsprincipen hålls aktuell i alla EU-institutioners verksamhet (2017/18:URF1).

Stockholm den 13 november 2018

På trafikutskottets vägnar

Jens Holm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jens Holm (V), Anders Åkesson (C), Anna-Caren Säterberg (S), Jessica Rosencrantz (M), Jasenko Omanovic (S), Edward Riedl (M), Jimmy Ståhl (SD), Teres Lindberg (S), Sten Bergheden (M), Thomas Morell (SD), Johan Büser (S), Magnus Jacobsson (KD), Elin Gustafsson (S), Helena Gellerman (L), Patrik Jönsson (SD), Emma Berginger (MP) och Anders Hansson (M).

BILAGA 7

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2018/19:MJU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över iakttagelserna om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som konstitutionsutskottet har redovisat i en promemoria. Konstitutionsutskottet vill att utskotten kommenterar och bedömer vissa angivna frågor.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över konstitutionsutskottets promemoria.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) som uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

I promemorian Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen – hösten 2018 (pm 2018-10-02) redogörs för uppföljningen av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under tiden den 1 januari t.o.m. 31 december 2017. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Mot denna bakgrund önskar konstitutionsutskottet särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
4. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
5. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Utskottets ställningstagande

En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande

Under perioden den 1 december 2009 t.o.m. 31 december 2017 genomfördes totalt 713 subsidiaritetsprövningar av riksdagens utskott. Av dessa prövades 131 utkast av miljö- och jordbruksutskottet, vilket är flest av alla utskott.

Under 2017 genomfördes totalt 90 subsidiaritetsprövningar av riksdagens utskott. Av dessa prövades sex utkast av miljö- och jordbruksutskottet. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Under 2016 prövade utskottet nio utkast till lagstiftningsakter. Inte heller det året ledde något av utkasten till ett utlåtande med ett motiverat yttrande.

Av de sex utkast som prövades av miljö- och jordbruksutskottet under 2017 handlade två om miljöpolitik (artikel 192 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nedan EUF-fördraget), ett om jordbrukspolitik (artikel 43 EUF-fördraget), ett om tillnärmning av lagstiftning (artikel 114 EUF-fördraget) och ett om statistik som behövs för unionens verksamhet (artikel 338 EUF-fördraget). Ett utkast vilade på dubbel rättslig grund och handlade om både jordbruk och tillnärmning av lagstiftning (artikel 43.2 och 114.1 EUF-fördraget).

Jämfört med 2016 är den främsta skillnaden att kommissionen under 2017 presenterade färre utkast till lagstiftningsakter inom miljöområdet, dvs. förslag som vilade på artikel 192 i EUF-fördraget.

En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Utskottet har vid upprepade tillfällen i sitt yttrande över konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens subsidiaritetsprövning påpekat att miljö- och jordbrukspolitiken i stor utsträckning präglas dels av det EU-gemensamma regelverket, dels av internationella överenskommelser (t.ex. 2014/15:MJU1y). Gemensamma åtgärder är många gånger nödvändiga för att uppnå politiska mål, exempelvis att bekämpa gränsöverskridande miljöproblem eller att hållbart förvalta gemensamma naturtillgångar.

Över de flesta av utskottets ansvarsområden har unionen delad befogenhet, dvs. både EU och medlemsstaterna får lagstifta och anta rättsligt bindande regler, men medlemsstaterna får utöva sin befogenhet endast i den mån som unionen inte utövat sin befogenhet (artikel 2 EUF-fördraget). Det ligger därmed i sakens natur att det nationella lagstiftningsutrymmet krymper i takt med att unionen vidtar åtgärder.

Samtidigt är det svårt att bedöma i vilken utsträckning de EU-gemensamma lagstiftningsåtgärder inom utskottets beredningsområde som vidtagits sedan Lissabonfördragets ikraftträdande har begränsat det nationella lagstiftningsutrymmet. Redan när Sverige inträdde i EU den 1 januari 1995 var EU-rätten inom miljö- och jordbrukspolitiken mycket omfattande. Vissa direktiv på utskottets beredningsområde är s.k. minimidirektiv (t.ex. inom vissa djurskyddsfrågor), men i många fall rör det sig om fullharmoniserade förordningar (t.ex. vissa livsmedelsfrågor). Dessutom har EU exklusiv befogenhet att vidta lagstiftningsåtgärder över en del fiskeripolitiska frågor. Vidare noterar utskottet att många av de lagstiftningsåtgärder inom utskottets beredningsområde som kommissionen föreslagit under senare år antingen rör ändringar av en redan befintlig rättsakt eller anpassningar av den redan befintliga lagstiftningen till följd av Lissabonfördraget. I de fall då kommissionen föreslagit helt ny lagstiftning har det även hänt att åtgärden varit tidsbegränsad.

Inte desto mindre vill utskottet poängtera att subsidiaritetsprincipen ständigt behöver ägnas särskild uppmärksamhet. Skyldigheten att värna subsidiaritetsprincipen vilar sedan december 2009 på de nationella parlamenten. Subsidiaritetsprövningen innebär en unik möjlighet för riksdagen och övriga nationella parlament/kammare att framföra sina synpunkter på de olika förslagen direkt till EU:s institutioner, och utskottet anser naturligtvis att denna möjlighet ska tas till vara.

En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen

Det är givetvis av yttersta vikt att kommissionen utförligt motiverar sina utkast till lagstiftningsakter utifrån subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, inte bara för att de nationella parlamenten ska kunna granska förslagens förenlighet med subsidiaritetsprincipen utan även för att EU:s lagstiftningsprocess ska vara så effektiv och av så hög kvalitet som möjligt. Utskottet har vid flera tillfällen påpekat att kommissionen emellanåt brister i detta avseende. Under 2013 saknades det t.ex. motivering i 9 av de 21 förslag som utskottet prövade det året.

I fråga om de lagstiftningsförslag som utskottet prövat under senare år har denna statistik förbättrats. Av de sex utkast till lagstiftningsförslag som utskottet granskade under 2017 hade kommissionen i endast ett av förslagen inte motiverat åtgärdens förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Likaså under 2016 var det endast ett av nio utkast som saknade motivering. Även om det är principiellt viktigt att utkasten alltid inbegriper en motivering bedömde kansliet att de förslag som presenterades under 2016 och 2017 och som saknade motivering utifrån subsidiaritetsprincipen endast kunde läggas fram av kommissionen. Det aktuella förslaget 2017 (COM(2017) 150) rörde beräkning av justeringsgraden för finansiell disciplin i enlighet med förordning (EU) nr 1306/2013 om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken m.m. Denna reglering är en del av

unionens budget 2018 som endast kommissionen kan föreslå. Avsaknaden av motivering utifrån subsidiaritetsprincipen medför således inte alltid att utskottets prövning försvåras.

En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information

Utskottet har under flera års tid påpekat att IPEX (den plattform för EU:s mellanparlamentariska utbyte som kommissionen inrättat) är av mycket begränsad nytta för utskottets subsidiaritetsgranskning. Problemen ligger främst i att de flesta andra parlament/kammare inte lägger upp information om hur de ser på de aktuella förslagen, att den eventuella information som läggs upp inte finns översatt till engelska och slutligen läggs information oftast upp mot slutet av tidsfristen, vilket innebär att den inte finns tillgänglig i anslutning till utskottets beredning. Utskottets uppfattning i denna del kvarstår, och utskottet understryker att möjligheterna till mellanparlamentariskt utbyte behöver utvecklas för att kunna bidra till utskottets ärendehantering.

Utskottet ser positivt på utökad kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner genom att denna dels kan sprida riksdagens ställningstagande till andra parlament/kammare, dels kan ge riksdagen information om hur andra parlament/kammare avser att agera. Kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner har hittills varit aktuell endast i de fall utskottet uttryckligen sett ett mervärde i en sådan kontakt, t.ex. när utskottet bedömer att ett förslag inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Av denna anledning tog utskottet ingen egen kontakt med representanten under 2017.

Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar

Utskottet noterar att riksdagens arbetsformer för bl.a. subsidiaritetsgranskningen nyligen utreddes av den parlamentariska EU-kommittén. Utskottet ser mycket positivt på att riksdagens EU-arbete regelbundet utvärderas för att säkerställa att arbetsformerna är så ändamålsenliga och effektiva som möjligt. I detta avseende vill utskottet poängtera att det, i den utsträckning det är möjligt, finns ett tydligt mervärde i att subsidiaritetsprövningen görs före eventuell överläggning med regeringen. Det är utskottets uppfattning att tillvägagångssätt som kan underlätta och påskynda ärendehantering ska uppmuntras, t.ex. att enklare ärenden prövas med hjälp av den engelska språkversionen i stället för att man inväntar den svenska språkversionen som ibland kommer väsentligt senare i beredningsprocessen.

Stockholm den 15 november 2018

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Maria Malmer Stenergard (M), Isak From (S), Åsa Coenraads (M), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S), Tina Acketoft (L), Mats Nordberg (SD), Staffan Eklöf (SD), Kjell-Arne Ottosson (KD) och Magnus Ek (C).

BILAGA 8

Näringsutskottets yttrande 2018/19:NU1y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över de iakttagelser om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som redovisats i en promemoria utarbetad inom konstitutionsutskottets kansli. Uppföljningen omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under perioden den 1 januari–31 december 2017.

I yttrandet redovisar näringsutskottet sina kommentarer och bedömningar när det gäller de frågor som konstitutionsutskottet särskilt har angett. Näringsutskottet har under den aktuella perioden subsidiaritetsprövat 17 förslag till lagstiftningsakter.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § riksdagsordningen i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen.

Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottet beslutade den 4 oktober 2018 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över iakttagelserna i promemorian Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen (pm 2018-10-02). I promemorian redogör konstitutionsutskottet för de iakttagelser det gjort vid en genomgång av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under perioden den 1 januari–31 december 2017.

Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande kommentarer och bedömningar:

1. en kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2017 jämfört med 2016 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande
2. en samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen
3. en kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen
4. en kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information
5. kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Vidare anför konstitutionsutskottet i promemorian att inget hindrar utskotten från att, om de så önskar, även ta upp subsidiaritetsprövningar som påbörjats under 2017, men genomförts under 2018.

Näringsutskottets subsidiaritetsprövningar under 2017

Under perioden den 1 januari–31 december 2017 har utskottet prövat följande 17 utkast till lagstiftningsakter:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning för ett styrningssystem för Energiunionen och om ändring av direktiv 94/22/EG, direktiv 98/70/EG, direktiv 2009/31/EG, förordning (EG) nr 663/2009, förordning (EG) nr 715/2009, direktiv 2009/73/EG, rådets direktiv 2009/119/EG, direktiv 2010/31/EU, direktiv 2012/27/EU, direktiv 2013/30/EU och rådets direktiv (EU) 2015/652 och om upphävande av förordning (EU) nr 525/2013, COM(2016) 759
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, COM(2016) 761
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/28/EU om främjande av användning av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG, COM(2016) 767
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning nr 1303/2013 vad gäller ytterligare stöd till medlemsstater som drabbats av naturkatastrofer, COM(2016) 778
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillämpningen av direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden, om fastställande av ett anmälningsförfarande för tillståndsförfaranden och krav avseende tjänster, och om ändring av direktiv 2006/123/EG och förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden, COM(2016) 821
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om den rättsliga och operativa ramen för det europeiska elektroniska tjänstekort som införs genom förordning ... [tjänstekortsförordningen], COM(2016) 823
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om införande av ett europeiskt elektroniskt tjänstekort och därmed sammanhängande administrativa verktyg, COM(2016) 824
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om den inre marknaden för el, COM(2016) 861
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om krisberedskap och upphävande av direktiv 2005/89/EG, COM (2016) 862
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, COM(2016) 863
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, COM(2016) 864
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad, COM(2017) 142
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012, COM(2017) 256

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av villkor och förfarande genom vilka kommissionen får begära att företag och företagssammanslutningar tillhandahåller information när det gäller den inre marknaden och närliggande områden, COM(2017) 257
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en ram för det fria flödet av icke-personuppgifter i Europeiska unionen, COM(2017) 495
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1303/2013 vad gäller ändringarna av medlen för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt medlen för målet Investering för tillväxt och sysselsättning och målet Europeiskt territoriellt samarbete, COM(2017) 565
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas, COM(2017) 660

Utskottets ställningstagande

Under perioden 2010–2017 genomfördes totalt 713 subsidiaritetsprövningar av riksdagens utskott. Av dessa har näringsutskottet prövat 70 utkast till lagstiftningsakter (ca 10 procent). Under 2017 prövade utskotten 90 utkast till lagstiftningsakter, varav 17 utkast prövades av näringsutskottet (ca 19 procent). Näringsutskottet var därmed det utskott som prövade flest förslag till lagstiftningsakter under 2017. Utskottet har under perioden 2010–2017 avgett totalt fem utlåtanden varav tre resulterade i motiverade yttranden till kommissionen. Under 2017 har dock ingen av prövningarna resulterat i något utlåtande.

Ärendena bereds i utskottet enligt följande rutin. Kansliet upprättar en föredragningspromemoria som vanligtvis innehåller kansliets bedömning i frågan om det finns skäl för utskottet att begära in regeringens bedömning av om förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen eller inte. När Regeringskansliets faktapromemoria inklusive regeringens preliminära bedömning i subsidiaritetsfrågan finns tillgänglig bifogas denna information föredragningspromemorian. I föredragningspromemorian redogörs för den s.k. tvåstegsmetoden för subsidiaritetsprövningar. Ärendena föredras också muntligt i utskottet.

För 15 av de 17 förslag till lagstiftningsakter som utskottet prövade under 2017 fanns regeringens faktapromemoria om förslaget inklusive regeringens bedömning om subsidiaritetsprincipen tillgänglig vid beredningstillfället. I sju fall av dessa 15 hade utskottet dessförinnan beslutat att inhämta regeringens subsidiaritetsbedömning och i ett fall beslutade utskottet att inhämta kompletterande information från regeringen vad gällde dess bedömning om subsidiaritetsprincipen i den inkomna faktapromemorian. I resterande två fall av 17 prövade förslag fattade utskottet beslut utan att regeringens subsidiaritetsbedömning fanns tillhanda. Utskottet ansåg i samtliga 17 fall att förslagen var

förenliga med subsidiaritetsprincipen. Avvikande meningar lämnades av företrädare för Sverigedemokraterna i sex fall och av företrädare för Vänsterpartiet i tre fall.

Nio av de 17 prövade förslagen syftade till att upphäva, ändra eller omarbota redan gällande rättsakter. Utskottet har vidare i samband med subsidiaritetsprövningarna under 2017 inte särskilt uttalat sig om i vilken utsträckning förslagen även är förenliga med proportionalitetsprincipen. Under utskottets beredning lyfts dock såväl kommissionens som regeringens bedömning om proportionalitetsprincipen fram, och utskottet tar även dessa i beaktande vid sitt beslut om huruvida det aktuella förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen eller inte. Kommissionen har i samtliga förslag till lagstiftningsakter som utskottet prövat under 2017 redogjort för sin syn på hur förslaget överensstämmer med subsidiaritetsprincipen.

Vad gäller konstitutionsutskottets fråga om utskottets bedömning av en kompetensöverföring kan det generellt nämnas att riksdagens subsidiaritetsprövningar endast omfattar utkast till lagstiftningsakter inom de områden där EU och medlemsstaterna har delad befogenhet. EU har exklusiv befogenhet vad avser bl.a. tullunionen, konkurrenspolitiken och handelspolitiken. Vidare anses EU i praktiken ha exklusiv befogenhet på vissa områden där det från början funnits delad befogenhet. Allteftersom EU tagit sin befogenhet i anspråk genom att besluta om lagstiftning har utrymmet för att medlemsländerna själva ska kunna besluta om lagstiftning krympt eller blivit upptaget, något som kallas EU-rättens spärrverkan. Det kan vidare konstateras att tio av de 17 utkast till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövat under 2017 var utkast till förordningar, vilka inskränker mer på medlemsstaternas utrymme för nationella åtgärder än direktiv eftersom de i motsats till de sistnämnda är direkt tillämpliga i nationell lagstiftning och därigenom kan ha större verkan.

I tio av de prövade utkasten till lagstiftningsakter föreslogs också att kommissionen skulle ges befogenhet att anta delegerade akter, vilket innebär att kommissionen får befogenhet att komplettera eller göra tillägg till icke väsentliga delar av lagstiftningsakter. Även om dessa akter inte är lagstiftningsakter är de rättsligt bindande, vilket därmed innebär att de inom ramen för en lagstiftningsakt ytterligare kan minska utrymmet för nationella åtgärder. Sedan december 2017 finns ett nytt interinstitutionellt register över delegerade akter. Det är dock relativt svårt att utan en djupare analys få en överblick över de delegerade akter som antagits inom utskottets beredningsområde och deras inverkan på utrymmet för åtgärder på nationell nivå.

Sammanfattningsvis kan utskottet konstatera att även om utrymmet för nationell lagstiftning sedan Lissabonfördragets ikraftträdande har minskat genom det samlade antal lagstiftningsakter som har föreslagits och slutligen antagits inom utskottets beredningsområde, har utskottet bedömt att det stora flertalet av dessa har varit förenliga med subsidiaritetsprincipen.

Utskottet vill i detta sammanhang åter upprepa vad det anfört i sina tidigare yttranden till konstitutionsutskottet om uppföljningen av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen (senast i ytr. 2014/15:NU1y) om att det krävs en mer genomgripande analys och jämförelse än vad som är görligt inom ramen för ett yttrande för att fastställa om kompetens faktiskt har överförts eller inte. Att det saknas ett tillämpligt analysverktyg riskerar att göra bedömningen godtycklig, och det blir svårt att göra jämförelser från år till år. Därmed blir det svårt att bedöma om, och i vilken utsträckning, utrymmet för nationella åtgärder har minskat till följd av att ny lagstiftning har antagits på EU-nivå. Utskottet vill här åter framhålla att det kunde vara av intresse för konstitutionsutskottet att inom ramen för sitt ansvar att följa upp dessa frågor överväga om det finns skäl att göra en mer fördjupad studie på området.

Utskottet har i samband med de subsidiaritetsprövningar som genomfördes under 2017 inte i någon större utsträckning använt sig av IPEX (Inter-parliamentary EU Information Exchange – en databas för utbyte av EU-relaterad information mellan EU-ländernas parlament) eller tagit kontakt med riksdagens representant i Bryssel. De subsidiaritetsprövningar som gjordes under 2017 var till sin karaktär sådana att de inte föranledde någon inhämtning av andra parlaments ståndpunkter. På ett övergripande plan kan nyttan av informationen i IPEX i samband med subsidiaritetsprövningar fortfarande upplevas som bristfällig eftersom flera parlament inte fyller i informationen och informationen kan upplevas som inaktuell. Det kan dock framhållas att kontakterna med riksdagens representant i Bryssel på ett relativt tidigt stadium ofta kan ge information om beredningsläget i andra parlament.

Utskottet vill avslutningsvis framhålla att det kan vara svårt att förutse när ett subsidiaritetsärende ska komma in till riksdagen. Det medför att utskottets verksamhetsplanering försvåras, vilket periodvis kan skapa en ökad arbetsbelastning för utskottet. Det planeringsverktyg som utskottet framför allt förlitar sig på när det gäller subsidiaritetsärenden är kommissionens planeringsdokument. Utskottet kan emellertid konstatera att det underlag som riksdagen haft att tillgå från kommissionen emellanåt visat sig vara otillförlitligt. Samtidigt gör utskottet bedömningen att riksdagens EU-samordning arbetar aktivt med att sprida den information som finns att tillgå om kommissionens planering till utskotten.

Stockholm den 8 november 2018

På näringsutskottets vägnar

Lars Hjälmared

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Hjälmared (M), Jennie Nilsson (S), Mattias Jonsson (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Birger Lahti (V), Tobias Andersson (SD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Lorentz Tovatt (MP), David Josefsson (M), Anders Lönnberg (S), Peter Helander (C), Lars Beckman (M) och Hampus Hagman (KD).

BILAGA 9

Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen 2017

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
KU	COM(2016) 799	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om anpassning till artiklarna 290 och 291 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt av ett antal rättsakter som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll	2017-04-18		
	COM(2016) 798	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om anpassning till artikel 290 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt av ett antal rättsakter på området rättsliga frågor som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll	2017-04-18		
	COM(2017) 8	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ, kontor och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut 1247/2002/EG	2017-04-20		
	COM(2017) 481	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014 av den 22 oktober 2014 om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser	2017-10-10		
FiU	COM(2016) 788	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1059/2003 vad gäller de territoriella typindelningarna (Tercet)	2017-01-19		
	COM(2016) 853	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/59/EU vad gäller rangordningen av skuldinstrument utan säkerhet i en insolvenshierarki	2017-01-19		
	COM(2016) 854	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2013/36/EU när det gäller undantagna enheter, finansiella holdingföretag, blandade finansiella holdingföretag, ersättning, tillsynsåtgärder och tillsynsbefogenheter och kapitalbevarande åtgärder	2017-02-16 utl. 2016/17:FiU38	2017-03-01	Ja

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
FiU	COM(2016) 851	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 806/2014 vad gäller kreditinstituts och värdepappersföretags förlustabsorberings- och rekapitaliseringskapacitet	2017-01-31		
	COM(2016) 852	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/59/EU vad gäller kreditinstituts och värdepappersföretags förlustabsorberings- och rekapitaliseringskapacitet och om ändring av direktiv 98/26/EG, direktiv 2002/47/EG, direktiv 2012/30/EU, direktiv 2011/35/EU, direktiv 2005/56/EG, direktiv 2004/25/EG och direktiv 2007/36/EG	2017-01-31		
	COM(2016) 850	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 vad gäller bruttosoliditetsgrad, stabil nettofinansieringskvot, krav för kapitalbas och kvalificerade skulder, motpartsrisk, marknadsrisk, exponeringar mot centrala motparter, exponeringar mot företag för kollektiva investeringar, stora exponeringar, rapporteringskrav och krav på offentliggörande av information samt om ändring av förordning (EU) nr 648/2012	2017-02-16 utl. 2016/17:FiU38	2017-03-01	Ja
	COM(2016) 856	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en ram för återhämtning och resolution av centrala motparter och om ändring av förordningarna (EU) nr 1095/2010, (EU) nr 648/2012 och (EU) 2015/2365	2017-02-14		
	COM(2017) 114	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeisk företagsstatistik, om ändring av förordning (EG) nr 184/2005 och om upphävande av tio rättsakter på området företagsstatistik	2017-04-25		
	COM(2017) 208	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller clearingkravet, ett tillfälligt upphävande av clearingkravet, rapporteringskraven, riskbegränsningsteknikerna för OTC-derivatkontrakt som inte clearas av en central motpart, registreringen och tillsynen av transaktionsregister samt kraven för transaktionsregister	2017-06-08		
	COM(2017) 329	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om harmonisering av bruttonationalinkomsten till marknadspris ("BNI-förordning") och om upphävande av rådets direktiv 89/130/EEG, Euratom och rådets förordning (EG, Euratom) nr 1287/2003	2017-09-05		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
FiU	COM(2017) 331	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten) och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 vad gäller förfarandena för och de myndigheter som ska delta i auktorisationen av centrala motparter samt om kraven för godkännande av centrala motparter från tredjeland	2017-09-28 utl. 2017/18:FiU7	2017-10-11	Ja
	COM(2017) 343	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en europeisk privat pensionsprodukt (PEPP)	2017-09-14		
	COM(2017) 538	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1092/2010 om makrotillsyn av det finansiella systemet på EU-nivå och om inrättande av en europeisk systemrisknämnd	2017-11-30		
	COM(2017) 537	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2014/65/EU om marknader för finansiella instrument och direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II)	2017-12-07		
	COM(2017) 536	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1093/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), förordning (EU) nr 1094/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten), förordning (EU) nr 1095/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten), förordning (EU) nr 345/2013 om europeiska riskkapitalfonder, förordning (EU) nr 346/2013 om europeiska fonder för socialt företagande, förordning (EU) nr 600/2014 om marknader för finansiella instrument, förordning (EU) nr 2015/760 om europeiska långsiktiga investeringsfonder, förordning (EU) 2016/1011 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och förordning (EU) 2017/1129 om prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad	2017-12-07 utl. 2017/18:FiU31	2017-12-15	Ja
SkU	COM(2016) 758	Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG vad gäller mervärdesskattesatser som tillämpas på böcker, tidningar och tidskrifter	2017-01-17		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
SkU	COM(2016) 757	Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG och direktiv 2009/132/EG vad gäller vissa skyldigheter på mervärdesskatteområdet för tillhandahållande av tjänster och distansförsäljning av varor	2017-01-17		
	COM(2016) 755	Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 904/2010 om administrativt samarbete och kampen mot mervärdesskattebedrägeri	2017-01-17		
	COM(2016) 825	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur unionen och om upphävande av förordning (EG) nr 1889/2005	2017-02-14		
	COM(2016) 811	Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller tillfällig tillämpning av ett allmänt förfarande för omvänd betalningsskyldighet på leveranser av varor och tjänster över ett visst tröskelvärde	2017-02-23		
	COM(2017) 297	Förslag till rådets beslut om ändring av rådets beslut nr 189/2014/EU om tillstånd för Frankrike att tillämpa en nedsatt sats för vissa indirekta skatter på "traditionell" rom som framställs i Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique och Réunion och om upphävande av beslut 2007/659/EG	2017-06-15		
	COM(2017) 335	Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang	2017-08-24		
	COM(2017) 276	Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/62/EG om avgifter på tunga godsfordon för användningen av vissa infrastrukturer vad gäller vissa bestämmelser om fordonsbeskattning	2017-08-24		
	COM(2017) 569	Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG för harmonisering och förenkling av vissa regler i mervärdesskattesystemet och om införande av ett slutgiltigt system för beskattning av handel mellan medlemsstaterna	2017-11-16		
	COM(2017) 567	Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 904/2010 avseende den certifierade beskattningsbara personen	2017-11-16		
JuU	COM(2016) 731	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/794 och (EU) 2016/1624	2017-02-16		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
JuU	COM(2016) 826	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpning av penningtvätt genom straffrättsliga bestämmelser	2017-02-23		
	COM(2016) 819	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och förverkande	2017-03-23		
	COM(2016) 881	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om användning av Schengens informationssystem för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna	2017-04-20		
	COM(2016) 882	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området in- och utresekontroller och om ändring av förordning (EU) nr 515/2014 samt upphävande av förordning (EG) nr 1987/2006	2017-04-20		
	COM(2016) 883	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande, drift och användning av Schengens informationssystem (SIS) på området polissamarbete och straffrättsligt samarbete, om ändring av förordning (EU) nr 515/2014 och om upphävande av förordning (EG) nr 1986/2006, rådets beslut 2007/533/RIF och kommissionens beslut 2010/261/EU	2017-04-20		
	COM(2017) 344	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer för att komplettera och stödja det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris-TCN-systemet) och om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011	2017-09-14		
	COM(2017) 352	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska byrån för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa, om ändring av förordning (EG) nr 1987/2006 och rådets beslut 2007/533/RIF och om upphävande av förordning (EU) nr 1077/2011	2017-09-14		
	COM(2017) 489	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av bedrägeri och förfälskning som rör andra betalningsmedel än kontanter och om ersättande av rådets rambeslut 2001/413/RIF	2017-10-17		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
JuU	COM(2017) 571	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/399 vad gäller bestämmelserna om tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna	2017-11-09		
CU	COM(2016) 765	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda	2017-01-12		
	COM(2016) 723	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ramar för förebyggande omstrukturering, en andra chans och åtgärder för att göra förfaranden för omstrukturering, insolvens och skuldavskrivning effektivare och om ändring av direktiv 2012/30/EU	2017-02-21		
	COM(2017) 548	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer (omarbetning)	2017-11-09		
	COM(2017) 637	Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/22/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG	2017-11-28		
UU	COM(2017) 14	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om makroekonomiskt stöd till Republiken Moldavien	2017-02-16		
	COM(2017) 559	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ytterligare makroekonomiskt bistånd till Georgien	2017-11-16		
FöU	COM(2017) 294	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett europeiskt försvarsindustriellt utvecklingsprogram som syftar till att stödja konkurrenskraften och innovationskapaciteten inom unionens försvarsindustri	2017-06-29		
	COM(2017) 477	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Enisa, "EU:s cybersäkerhetsbyrå", och om upphävande av förordning (EU) nr 526/2013, och om cybersäkerhetscertifiering av informations- och kommunikationsteknik ("cybersäkerhetsakten")	2017-10-19		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
SfU	COM(2016) 815	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och av förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 (Text av betydelse för EEA och Schweiz)	2017-01-26		
KrU	COM(2017) 262	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av den rättsliga ramen för den europeiska solidaritetskåren och om ändring av förordningarna (EU) nr 1288/2013, (EU) nr 1293/2013, (EU) nr 1303/2013, (EU) nr 1305/2013, (EU) nr 1306/2013 och beslut nr 1313/2013/EU	2017-06-21		
	COM(2017) 385	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1295/2013 för etablering av programmet Kreativa Europa (2014 – 2020)	2017-09-21		
UbU	COM(2016) 822	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken	2017-02-16		
TU	COM(2016) 818	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1008/2008 om gemensamma regler för tillhandahållande av lufttrafik i gemenskapen	2017-02-16		
	COM(2017) 10	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter i samband med elektronisk kommunikation och om upphävande av direktiv 2002/58/EG (förordning om integritet och elektronisk kommunikation)	2017-02-28		
	COM(2017) 47	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2003/59/EG om grundläggande kompetens och fortbildning för förare av vissa vägfordon för gods- eller persontransport och direktiv 2006/126/EG om körkort	2017-03-21		
	COM(2017) 136	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av direktiv 2010/40/EU vad gäller perioden för antagande av delegerade akter	2017-05-09		
	COM(2017) 282	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/1/EG om användning av fordon hyrda utan förare för godstransporter på väg	2017-08-28		
	COM(2017) 277	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 561/2006 vad gäller minimikrav om maximal daglig körtid och körtid per vecka, minimigränser för raster och minsta dygns- och veckovila och av förordning (EU) nr 165/2014 vad gäller positionsbestämning med hjälp av färdskrivare	2017-08-28		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
TU	COM(2017) 278	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/22/EG vad gäller tillsynskrav och om fastställande av särskilda bestämmelser med avseende på direktiv 96/71/EG och direktiv 2014/67/EU för utstationering av förare inom vägtransportsektorn	2017-08-28		
	COM(2017) 275	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/62/EG om avgifter på tunga godsfordon för användningen av vissa infrastrukturer	2017-08-28		
	COM(2017) 279	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om övervakning och rapportering av nya tunga fordons koldioxidutsläpp och bränsleförbrukning	2017-08-28		
	COM(2017) 289	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om skydd av konkurrensen inom luftfarten, och om upphävande av förordning (EG) nr 868/2004	2017-08-28		
	COM(2017) 280	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om driftskompatibilitet mellan elektroniska vägtullsystem och underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om underlåtenhet att betala vägavgifter i unionen (omarbetning) (Text av betydelse för EES)	2017-08-28		
	COM(2017) 281	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1071/2009 och förordning (EG) nr 1072/2009 i syfte att anpassa dem till utvecklingar inom sektorn	2017-08-28		
	COM(2017) 647	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1073/2009 om gemensamma regler för tillträde till den internationella marknaden för persontransporter med buss	2017-12-07		
	COM(2017) 653	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/33/EG om främjande av rena och energieffektiva vägtransportfordon	2017-12-14		
MJU	COM(2016) 786	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om integrerad statistik över jordbruksföretag och om upphävande av förordningarna (EG) nr 1166/2008 och (EU) nr 1337/2011	2017-01-19		
	COM(2016) 750	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om definition, presentation och märkning av spritdrycker, användning av namn på spritdrycker i presentationen och märkningen av andra livsmedel, samt om skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker	2017-01-24		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
MJU	COM(2016) 789	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av rådets direktiv 87/217/EEG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/31/EG, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2013, rådets direktiv 86/278/EEG och rådets direktiv 94/63/EG vad gäller förfaranderegler i fråga om miljörapportering, och om upphävande av rådets direktiv 91/692/EEG	2017-02-16		
	COM(2017) 38	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/65/EG om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning	2017-02-16		
	COM(2017) 54	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av direktiv 2003/87/EG för att förlänga nuvarande begränsade räckvidd för luftfartsverksamhet och förbereda för genomförande av en global marknadsbaserad åtgärd från och med 2021	2017-02-23		
	COM(2017) 150	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av den justeringsgrad som avses i förordning (EU) nr 1306/2013 för direktstöd avseende kalenderåret 2017	2017-04-27		
NU	COM(2016) 761	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet	2017-01-19		
	COM(2016) 778	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1303/2013 vad gäller ytterligare stöd till medlemsstater som drabbats av naturkatastrofer	2017-01-19		
	COM(2016) 759	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om styrningen av energunionen och om ändring av direktiv 94/22/EG, direktiv 98/70/EG, direktiv 2009/31/EG, förordning (EG) nr 663/2009, förordning (EG) nr 715/2009, direktiv 2009/73/EG, rådets direktiv 2009/119/EG, direktiv 2010/31/EU, direktiv 2012/27/EU, direktiv 2013/30/EU och rådets direktiv (EU) 2015/652 och om upphävande av förordning (EU) nr 525/2013	2017-02-02		
	COM(2016) 862	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om riskberedskap inom elsektorn och om upphävande av direktiv 2005/89/EG	2017-02-02		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
NU	COM(2016) 821	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillämpningen av direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden, om fastställande av ett anmälningssystem för tillståndsförfaranden och krav avseende tjänster, och om ändring av direktiv 2006/123/EG och förordning (EU) nr 1024/2012 om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden	2017-02-16		
	COM(2016) 823	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om den rättsliga och operativa ramen för det europeiska elektroniska tjänstekort som införs genom förordning ... [tjänstekortsförordningen]	2017-02-23		
	COM(2016) 824	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om införande av ett europeiskt elektroniskt tjänstekort och därmed sammanhängande administrativa verktyg	2017-02-23		
	COM(2016) 863	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska unionens byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (omarbetning)	2017-03-16		
	COM(2016) 864	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el (omarbetning)	2017-03-23		
	COM(2016) 861	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om den inre marknaden för el (omarbetning)	2017-03-28		
	COM(2016) 767	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (omarbetning)	2017-04-06		
	COM(2017) 142	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om att ge medlemsstaternas konkurrensmyndigheter befogenhet att mer effektivt kontrollera efterlevnaden av konkurrensreglerna och om att säkerställa en väl fungerande inre marknad	2017-05-30		
	COM(2017) 257	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av villkor och förfarande genom vilka kommissionen får begära att företag och företagssammanslutningar tillhandahåller information när det gäller den inre marknaden och närliggande områden	2017-06-08		
	COM(2017) 256	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012	2017-06-08		

Utskott	Dokument	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
NU	COM(2017) 495	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en ram för det fria flödet av icke-personuppgifter i Europeiska unionen	2017-11-07		
	COM(2017) 565	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1303/2013 vad gäller ändringarna av medlen för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt medlen för målet Investering för tillväxt och sysselsättning och målet Europeiskt territoriellt samarbete	2017-11-07		
	COM(2017) 660	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas	2017-11-23		
AU	COM(2017) 11	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2004/37/EG om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener eller mutagena ämnen i arbetet	2017-02-16		
	COM(2017) 253	Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om balans mellan arbete och privatliv för föräldrar och anhängigvårdare och om upphävande av rådets direktiv 2010/18/EU	2017-06-13 utl. 2016/17:AU17 res. M, C, KD och SD	2017-06-20	Nej

BILAGA 10

Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen 2017 – per politikområde

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
KU	COM(2016) 799	Art. 33, 43, 53, 62, 64, 91, 100, 114, 153, 168, 172, 192, 207, 214, 338	Tullsamarbete, jordbruk och fiskeri, etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster, kapital och betalningar, transportpolitik, tillnärmning av lagstiftning, socialpolitik, folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik, humanitärt bistånd, statistik	2017-04-18		
FiU	COM(2016) 798	Art. 81	Civilrättsligt samarbete	2017-04-18	2017-03-01	Ja
	COM(2017) 8	Art. 16	Skydd för personuppgifter	2017-04-20		
	COM(2017) 481	Art. 224	Institutionella bestämmelser	2017-10-10		
	COM(2016) 788	Art. 338	Statistik	2017-01-19		
	COM(2016) 853	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-01-19		
	COM(2016) 854	Art. 53	Etableringsrätt	2017-02-16		
				Utl. 2016/17:FiU38		
	COM(2016) 851	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-01-31		
	COM(2016) 852	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-01-31		
	COM(2016) 850	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-02-16		
				Utl. 2016/17:FiU38		
	COM(2016) 856	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-02-14		
	COM(2017) 114	Art. 338	Statistik	2017-04-25		
	COM(2017) 208	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-06-08		
	COM(2017) 329	Art. 338	Statistik	2017-09-05		
	COM(2017) 331	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-09-28	2017-10-11	Ja
				Utl. 2017/18:FiU7		

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
FiU	COM(2017) 343	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-09-14		
	COM(2017) 538	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-11-30		
	COM(2017) 537	Art. 53, 62	Etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster	2017-12-07		
	COM(2017) 536	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-12-07	2017-12-15	Ja
				Utl. 2017/18:FiU31		
SkU	COM(2016) 758	Art. 113	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	2017-01-17		
	COM(2016) 757	Art. 113	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	2017-01-17		
	COM(2016) 755	Art. 113	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	2017-01-17		
	COM(2016) 825	Art. 33, 114	Tullsamarbete, tillnärmning av lagstiftning	2017-02-14		
	COM(2016) 811	Art. 113	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	2017-02-23		
	COM(2017) 297	Art. 349	Särskilda åtgärder till skydd för de yttersta randområdena	2017-06-15		
	COM(2017) 335	Art. 113, 115	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter), tillnärmning av lagstiftning	2017-08-24		
	COM(2017) 276	Art. 113	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	2017-08-24		
	COM(2017) 569	Art. 113	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	2017-11-16		
	COM(2017) 567	Art. 113	Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	2017-11-16		
JuU	COM(2016) 731	Art. 77, 87, 88	Gränskontroll, polissamarbete	2017-02-16		
	COM(2016) 826	Art. 83	Straffrättsligt samarbete	2017-02-23		

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
JuU	COM(2016) 819	Art. 82	Straffrättsligt samarbete	2017-03-23		
	COM(2016) 881	Art. 79	Invandringspolitik	2017-04-20		
	COM(2016) 882	Art. 77, 79	Gränskontroll, invandringspolitik	2017-04-20		
	COM(2016) 883	Art. 82, 85, 87, 88	Straffrättsligt samarbete, polissamarbete	2017-04-20		
	COM(2017) 344	Art. 82	Straffrättsligt samarbete	2017-09-14		
	COM(2017) 352	Art. 74, 77, 78, 79, 82, 85, 87, 88	Administrativt samarbete (området för frihet, säkerhet och rättvisa), gränskontroll, asylpolitik, invandringspolitik, straffrättsligt samarbete, polissamarbete	2017-09-14		
	COM(2017) 489	Art. 83	Straffrättsligt samarbete	2017-10-17		
CU	COM(2017) 571	Art. 77	Gränskontroll	2017-11-09		
	COM(2016) 765	Art. 194	Energipolitik	2017-01-12		
	COM(2016) 723	Art. 53, 114	Etableringsrätt, tillnärmning av lagstiftning	2017-02-21		
	COM(2017) 548	Art. 91	Transportpolitik	2017-11-09		
	COM(2017) 637	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-11-28		
UU	COM(2017) 14	Art. 212	Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	2017-02-16		
	COM(2017) 559	Art. 212	Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	2017-11-16		
FöU	COM(2017) 294	Art. 173	Industripolitik	2017-06-29		
	COM(2017) 477	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-10-19		
SfU	COM(2016) 815	Art. 48	Fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet)	2017-01-26		
KrU	COM(2017) 262	Art. 165, 166	Utbildning m.m.	2017-06-21		
	COM(2017) 385	Art. 167	Kulturpolitik	2017-09-21		

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
UbU	COM(2016) 822	Art. 46, 53, 62	Fri rörlighet för arbetstagare, etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster	2017-02-16		
TU	COM(2016) 818	Art. 100	Transportpolitik	2017-02-16		
	COM(2017) 10	Art. 16, 114	Skydd för personuppgifter, tillnärmning av lagstiftning	2017-02-28		
	COM(2017) 47	Art. 91	Transportpolitik	2017-03-21		
	COM(2017) 136	Art. 91	Transportpolitik	2017-05-09		
	COM(2017) 282	Art. 91	Transportpolitik	2017-08-28		
	COM(2017) 277	Art. 91	Transportpolitik	2017-08-28		
	COM(2017) 278	Art. 91	Transportpolitik	2017-08-28		
	COM(2017) 275	Art. 91	Transportpolitik	2017-08-28		
	COM(2017) 279	Art. 192	Miljöpolitik	2017-08-28		
	COM(2017) 289	Art. 100	Transportpolitik	2017-08-28		
	COM(2017) 280	Art. 91	Transportpolitik	2017-08-28		
	COM(2017) 281	Art. 91	Transportpolitik	2017-08-28		
	COM(2017) 647	Art. 91	Transportpolitik	2017-12-07		
	COM(2017) 653	Art. 192	Miljöpolitik	2017-12-14		
MJU	COM(2016) 786	Art. 338	Statistik	2017-01-19		
	COM(2016) 750	Art. 43, 114	Jordbruk och fiskeri, tillnärmning av lagstiftning	2017-01-24		
	COM(2016) 789	Art. 192	Miljöpolitik	2017-02-16		
	COM(2017) 38	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-02-16		
	COM(2017) 54	Art. 192	Miljöpolitik	2017-02-23		
	COM(2017) 150	Art. 43	Jordbruk och fiskeri	2017-04-27		
NU	COM(2016) 761	Art. 194	Energipolitik	2017-01-19		
	COM(2016) 778	Art. 177	Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	2017-01-19		
	COM(2016) 759	Art. 192, 194	Miljöpolitik, energipolitik	2017-02-02		
	COM(2016) 862	Art. 194	Energipolitik	2017-02-02		

Utskott	Dokument	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
NU	COM(2016) 821	Art. 53, 62, 114	Etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster, tillnärmning av lagstiftning	2017-02-16		
	COM(2016) 823	Art. 53, 62	Etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster	2017-02-23		
	COM(2016) 824	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-02-23		
	COM(2016) 863	Art. 194	Energipolitik	2017-03-16		
	COM(2016) 864	Art. 194	Energipolitik	2017-03-23		
	COM(2016) 861	Art. 194	Energipolitik	2017-03-28		
	COM(2016) 767	Art. 194	Energipolitik	2017-04-06		
	COM(2017) 142	Art. 103, 114	Konkurrensregler, tillnärmning av lagstiftning	2017-05-30		
	COM(2017) 257	Art. 43, 91, 100, 114, 192, 194, 337	Jordbruk och fiskeri, transportpolitik, tillnärmning av lagstiftning, miljöpolitik, energipolitik, inhämtande av information	2017-06-08		
	COM(2017) 256	Art. 21, 48, 114	Unionsmedborgare (fri rörlighet för unionsmedborgare), social trygghet, tillnärmning av lagstiftning	2017-06-08		
	COM(2017) 495	Art. 114	Tillnärmning av lagstiftning	2017-11-07		
	COM(2017) 565	Art. 177	Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	2017-11-07		
	COM(2017) 660	Art. 194	Energipolitik	2017-11-23		
AU	COM(2017) 11	Art. 153	Socialpolitik	2017-02-16		
	COM(2017) 253	Art. 153	Socialpolitik	2017-06-13	2017-06-20	Nej
				Utl. 2016/17:AU17		

BILAGA 11

Antal utkast till lagstiftningsakter – per politikområde 2010–2017

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Offentlighet	Art. 15	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Skydd för personuppgifter	Art. 16	0	0	2	0	0	0	0	2	4
Bekämpning av diskriminering	Art. 19	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	Art. 21	0	1	1	1	0	0	0	1	4
Unionsmedborgarskap (konsulärt skydd)	Art. 23	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Tullsamarbete	Art. 33	0	1	0	1	2	0	0	2	6
Jordbruk och fiskeri	Art. 42, 43	13	25	12	17	7	2	2	4	82
Fri rörlighet för arbetstagare	Art. 45, 46	1	1	1	1	1	0	0	1	6
Fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet)	Art. 48	0	1	0	0	0	0	0	2	3
Etableringsrätt	Art. 49, 50, 52, 53, 55	3	7	12	4	3	0	5	7	41
Fri rörlighet för tjänster	Art. 56, 62	0	2	7	3	1	0	2	5	20
Kapital och betalningar	Art. 64	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden	Art. 67	0	1	0	1	0	0	0	0	2
Administrativt samarbete (inom området för frihet, säkerhet och rättvisa)	Art. 74	3	0	0	2	0	0	0	1	6
Gränskontroll	Art. 77	6	5	4	5	4	1	5	4	34
Asylpolitik	Art. 78	2	0	3	0	2	2	7	1	17
Invandringspolitik	Art. 79	3	0	3	1	1	0	6	3	17
Civilrättsligt samarbete	Art. 81	1	5	1	4	0	0	3	1	15
Straffrättsligt samarbete	Art. 82–86	9	4	4	4	3	2	2	6	34
Polissamarbete	Art. 87, 88	1	1	2	1	3	2	2	3	15
Transportpolitik	Art. 91, 100	3	4	9	22	1	0	6	14	59

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Konkurrensregler	Art. 103	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Statligt stöd	Art. 109	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	Art. 113	1	3	2	3	0	0	3	8	20
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 114	15	27	32	34	18	4	27	24	181
Tillnärmning av lagstiftning	Art. 115	0	3	0	0	1	2	7	1	14
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	Art. 118	1	4	0	1	0	0	0	0	6
Ekonomisk och monetär politik	Art. 121, 126, 127	5	0	3	0	0	0	0	0	8
Sysselsättning	Art. 149	0	1	0	1	0	0	1	0	3
Socialpolitik	Art. 153, 157	1	2	2	4	1	0	3	3	16
Europeiska socialfonden	Art. 164	0	1	0	1	0	1	0	0	3
Utbildning m.m.	Art. 165, 166	0	0	2	0	0	0	2	1	5
Kulturpolitik	Art. 167	1	0	2	0	0	0	2	1	6
Folkhälsa	Art. 168	0	2	10	8	3	0	1	1	25
Konsumentskydd	Art. 169	0	1	1	0	0	0	1	0	3
Transeuropeiska nät	Art. 170–172	1	4	2	5	1	1	2	1	17
Industripolitik	Art. 173	1	4	3	1	1	1	1	1	13
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	Art. 175, 177, 178	2	12	1	6	0	2	3	2	28
Forskning och teknisk utveckling	Art. 182, 183, 185, 188	1	2	2	5	0	1	2	0	13
Rymdpolitik	Art. 189	0	0	0	2	0	0	0	0	2
Miljöpolitik	Art. 192	1	5	16	10	4	1	6	7	50
Energipolitik	Art. 194	2	3	2	3	0	1	2	10	23
Turism	Art. 195	1	0	2	1	0	0	0	0	4
Civilskydd	Art. 196	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Administrativt samarbete	Art. 197	0	0	1	0	0	0	1	0	2

Politikområde	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*								
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	Art. 203	1	0	1	0	0	0	0	0	2
Gemensam handelspolitik	Art. 207	0	1	1	3	0	0	2	1	8
Utvecklingssamarbete	Art. 209, 210	1	1	7	1	0	0	4	0	14
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	Art. 212	1	4	7	2	1	1	6	2	24
Humanitärt bistånd	Art. 214	0	0	1	1	0	0	0	1	3
Ändringar i valrättsakten	Art. 223	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Institutionella bestämmelser	Art. 224	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Bekämpning av bedrägeri	Art. 325	0	1	2	0	2	0	1	0	6
Inhämtande av information	Art. 337	1	0	0	0	0	0	0	1	2
Statistik	Art. 338	5	2	4	11	1	2	2	5	32
Särskilda åtgärder till skydd för de yttersta randområdena	Art. 349	0	4	0	1	7	0	0	1	13
Flexibilitetsklausulen	Art. 352	2	1	5	2	1	0	1	0	12

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.